

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Výuka anglického jazyka v mateřských školách v Heřmanově Městci

Zuzana Kvisová

Bakalářská práce

2015

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana Kvisová**
Osobní číslo: **H09180**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Výuka cizích jazyků v mateřských školách v Heřmanově Městci**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zjistit současný stav výuky cizích jazyků v mateřských školách v Heřmanově Městci. Dále poukázat na důležitost jejich výuky již od raného dětství a její vliv na dítě, vhodná forma výuky jazyků a odbornost učitelů. V praktické části bude zkoumán postoj rodičů dětí v mateřských školách v Heřmanově Městci k výuce cizích jazyků formou dotazníků.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. Dítě a mateřská škola. Praha: Grada Publishing a.s., 2008. ISBN 8024715686.

MERLIN, V., GILLERNOVÁ, I. Psychologie pro učitelky mateřské školy. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-627-8.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E., Mareš J. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

SLATTERY, M., WILLIS, J. English for primary teachers. Oxford: Oxford University Press, 2001. ISBN 978-0-19-437562-7.

FENCLOVÁ, M. Otevírání brány jazykům a jejich studiu. Cizí jazyky, 45, 2001-2, 2, s. 38-41.

FENCLOVÁ, M. Některé důsledky raného učení cizím jazykům. Cizí jazyky, 48, 2004-5, 2, s. 40-42.

KOVAŘOVICOVÁ, D.; MIŇOVSKÁ, V.; SMOLÍKOVÁ, K. Výuka cizích jazyků od 1. ročníku základní školy s případnou návazností na jazykovou přípravu v mateřské škole. VÚP Praha, 1994.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Adriana Sychrová, Ph.D.**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **28. března 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2014**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2013

Prohlášení

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 5. 6. 2015

Zuzana Kvisová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce, Mgr. Adrianě Sychrové za cenné rady, připomínky a vstřícný přístup. Dále patří velký dík oběma mateřským školám v Heřmanově Městci, jež mi umožnily zde provést výzkum, mým respondentkám a také paní Ireně Tylšové za veškerou pomoc a spolupráci. V neposlední řadě děkuji své rodině, která mě po celou dobu práce plně podporovala.

NÁZEV

Výuka anglického jazyka v mateřských školách v Heřmanově Městci.

ANOTACE

Bakalářská práce představuje současné pojetí předškolního vzdělávání a způsoby, jakými do něho lze zapojit cizí jazyk. Dále se zabývá vývojovými specifiky předškolního věku a k nim vhodnými metodami a podmínkami pro efektivní výuku anglického jazyka.

V praktické části je pomocí dotazníků zjišťován postoj rodičů dětí v mateřských školách v Heřmanově Městci k výuce anglického jazyka od předškolního věku. Formou rozhovorů jsou dotazníky doplněny o názory rodičů, jejichž děti kroužky anglického jazyka navštěvují.

KLÍČOVÁ SLOVA

Předškolní věk, mateřská škola, anglický jazyk, výuka v mateřských školách, rodiče, Heřmanův Městec

TITLE

English language teaching in nursery schools in Heřmanův Městec

ANNOTATION

The bachelor thesis presents the current concepts of preschool education and the ways how a foreign language can be involved in it. Further it deals with the developmental specifics of preschool age and methods appropriate to them, along with conditions for effective English language teaching. In the practical part there is discovered via questionnaires the attitude of parents of preschool children in Heřmanův Městec towards learning English since preschool age. The questionnaires are complemented with the form of interviews with opinions of parents whose children visit the English courses.

KEYWORDS

Preschool age, nursery school, english language, teaching in nursery schools, parents, Heřmanův Městec

OBSAH

ÚVOD	10
1. CIZÍ JAZYKY V KONCEPTU VZDĚLÁVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	12
1.1 SOUČASNÉ POJETÍ TRADIČNÍHO PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	13
1.1.1 Základní cíle a znaky osobnostně orientované předškolní výchovy	15
1.1.2 Dokumenty upravující předškolní vzdělávání.....	17
1.1.3 Organizace výchovné a vzdělávací činnosti v mateřské škole.....	18
1.2 CIZÍ JAZYKY OBECNĚ	20
1.3 CIZÍ JAZYKY V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	21
1.4 FORMY CIZOJAZYČNÉ VÝUKY V KLASICKÉ MATEŘSKÉ ŠKOLE	22
1.4.1 Zahnutí do školního vzdělávacího programu.....	23
1.4.2 Výuka formou kroužků.....	24
2. VÝUKA CIZÍHO JAZYKA OD PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	25
2.1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK A JEHO SPECIFIKA	25
2.1.1 Psychomotorický vývoj	25
2.1.2 Kognitivní vývoj.....	26
2.1.3 Emoční a sociální vývoj	28
2.2 VHODNÝ VĚK K ZAHÁJENÍ VÝUKY	29
2.3 METODY PRÁCE	31
2.3.1 Čas, místo a skupina	31
2.3.2 Motivace	32
2.3.3 Prostředky a náplň výuky	32
2.3.4 Osobnost a kvalifikovanost učitele.....	34
2.4 VÝHODY SPOJENÉ S RANOU VÝUKOU CIZÍHO JAZYKA.....	35
2.5 PROBLÉMY SPOJENÉ S RANOU VÝUKOU CIZÍHO JAZYKA.....	36
3. VÝUKA ANGLICKÉHO JAZYKA V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH V HEŘMANOVĚ MĚSTCI	38
3.1 CHARAKTERISTIKA HEŘMANOVA MĚSTCE	38
3.2 MATEŘSKÁ ŠKOLA JIRÁSKOVA.....	39
3.2.1 Výuka anglického jazyka	40
3.3 MATEŘSKÁ ŠKOLA JONÁŠOVA	44
3.3.1 Výuka anglického jazyka	45
3.4 DALŠÍ MOŽNOSTI ANGLIČTINY PRO DĚTI V HEŘMANOVĚ MĚSTCI	48
3.5 VÝZKUM V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH V HEŘMANOVĚ MĚSTCI.....	49

3.5.1 Kvantitativní výzkum	49
3.5.2 Kvalitativní výzkum	67
ZÁVĚR	74
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	76
SEZNAM PŘÍLOH.....	79

ÚVOD

V bakalářské práci se budu zabývat výukou anglického jazyka, jak by měla probíhat a skutečně probíhá v mateřských školách. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Toto téma jsem si vybrala, neboť mě skutečně zajímá jaký je pohled a názor rodičů na to, že se děti začínají učit cizí jazyk, ještě než si plně osvojí ten mateřský. Praktická část je zaměřena na Heřmanův Městec jako na zástupce typického malého města a také jako lokalitu, kde v budoucnu plánuji vychovávat vlastní děti, tudíž mě místní situace zajímá i z osobních důvodů.

V úvodu práce nejprve bude nastíněno, jak je v současnosti u nás nahlíženo na předškolní vzdělávání. V posledních několika letech začaly být brány mateřské školy jako první stupeň celoživotního vzdělávání, proto se odborná i laická veřejnost začala více zabývat tím, jakými kompetencemi dětmi už v předškolním věku do života vybavit. Jedním z trendů posledních dvaceti let je právě zavádění kroužků seznámení s cizím jazykem. To je důsledkem především zájmu rodičů o tuto službu a také konkurenčních bojů mezi mateřskými školami o děti k nim zapsané. Výsledkem tohoto nátlaku na mateřské školy může být zakládání kroužků cizího jazyka bez odpovídajících podmínek v mateřské škole. Zabývat se budu tím, jakými způsoby je možné výuku cizího jazyka do programu mateřských škol zařadit, vhodným přístupem k výuce angličtiny, metodami, organizací i samotnou osobností vyučujícího, který nejvíce ovlivňuje kvalitu kroužku.

Pro efektivní výuku je klíčovým faktorem právě přístup vyučujícího k dětem. Proto je jedna z kapitol věnována dítěti předškolního věku s jeho vývojovými specifikacemi. Pokusím se také shrnout názory odborníků na to, jaký je nejvhodnější věk, ve kterém by se měla výuka cizího jazyka zahájit, aby byla co nejefektivnější. Nastíněny budou také hlavní výhody i problémy spojené s výukou cizího jazyka od předškolního věku.

V praktické části bude představeno město Heřmanův Městec a obě mateřské školy, které se zde nacházejí. Zjišťováno především bylo, jakým způsobem zde fungují kroužky anglického jazyka - jakou formou probíhají, jak jsou zorganizované, kdo a podle jakých materiálů zde vyučuje a co je náplní jednotlivých lekcí.

Výzkum v obou mateřských školách probíhal formou dotazníků, které byly určeny rodičům dětí, jež sem docházejí, neboť právě rodiče mají hlavní slovo, co se nadstandardních aktivit a vůbec budoucnosti dětí týče. Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, zda se rodiče aktivně zajímají o možnosti angličtiny pro děti v mateřských školách i mimo ně a také zda na

jejich zájem má vliv jejich osobní vzdělanost v jazycích nebo úroveň nejvyššího dosaženého vzdělání. Dále mne zajímalo, jakou váhu přikládají znalosti angličtiny pro budoucí pracovní i osobní potřebu svých dětí a zda si myslí, že lepší znalosti jazyka napomůže, když se s ním začne už od předškolního věku. V neposlední řadě byly také zjišťovány důvody, které je vedou k tomu, zda dítě na kroužek zapíše nebo ne.

Speciálně jsem se zajímala o rodiče dětí, které kroužky anglického jazyka v letošním roce navštěvují. V dotazníku je jim věnováno několik otázek, které zjišťují jejich zainteresovanost o samotnou výuku a spokojenost s vedením kroužku.

Výzkumné šetření je doplněno o rozhovory se čtyřmi z těchto rodičů, které mají za cíl blíže prozkoumat, jak intenzivně se s dětmi angličtině věnují a zda plánují na výuku v mateřské škole navázat od prvního ročníku na základní škole.

1. CIZÍ JAZYKY V KONCEPTU VZDĚLÁVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Zapojení cizojazyčné výuky do nabídky mateřských škol je u nás otázkou posledních dvaceti let s tendencí využít toho, že se děti učí jazykům snadněji a přirozeně, jako je tomu s mateřským jazykem a s osvojováním dalších jazyků v přirozeném prostředí. Vědní obory, které se zabývají vyučováním jazyků, se snaží najít co nejefektivnější způsoby jak předškolním dítětem cizí jazyk předat. Přesto si myslím, že konkrétní způsoby zapojení cizojazyčné výuky do výchovně-vzdělávacích aktivit mateřských škol, aby byla co nejefektivnější, zatím nebyly dostatečně zpracovány.

Podle Průchy se od rané výuky jazyků očekává, že přinese pozitivní efekty pro znalost jazyka při dalším studiu a argumentuje se tím, že „malé děti jsou schopny se naučit cizí jazyk snadněji a rychleji než v pozdějším věku.“¹ Najvar, český odborník na ranou výuku cizích jazyků považuje přímo za šokující, že se lidé stále rozhodují na základě laických připomínek místo na výsledcích seriózních výzkumů. Díky těm totiž víme, že začátek cizojazyčné výuky od předškolního věku sám o sobě ještě nutně nepřináší pozitivní efekt. Daleko důležitější je kvalita učení a čas, který je mu věnován².

Mateřské školy přesto zapojují cizojazyčnou výuku do nabídky svých vzdělávacích činností, ačkoliv nemusí mít pro její realizaci vyhovující podmínky. Často se tak děje na přání rodičů nebo kvůli konkurenceschopnosti mezi dalšími předškolními institucemi, ale na úkor dítěte. Fenclová, odbornice na lingvodidaktiku na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy se s Najvarem shoduje v názoru, že propagace rané cizojazyčné výchovy slouží spíše komerčním účelům. Přitom špatně vedené seznámení dětí s cizím jazykem může negativně ovlivnit další postup osvojování cizího jazyka v pozdějším věku³. Je tedy cizojazyčná výuka pro dítě v předškolním věku zbytečným přetěžováním? Jakým způsobem by měla být jeho výuka v mateřské škole organizována a vedena, aby byla co největším přínosem pro dítě?

Abych mohla odpovědět na tyto otázky, považuji za důležité nejprve seznámit s tím, jak je v současné době chápáno předškolní vzdělávání, jaké jsou jeho cíle a jaký je zde pro cizojazyčnou výuku prostor.

¹ PRŮCHA, Jan. *Dětská řeč a komunikace*. Praha: Grada publishing. 2011, str. 175 ISBN 978-80-247-3181-0

² NAJVAR, Petr. *Raná výuka cizích jazyků v mateřských školách na přelomu 20. století*. Praha: Paidá. 2010, str. 45 ISBN 978-80-7315-200-0

³ FENCLOVÁ, Marie. *Některé důsledky raného učení cizím jazykům*. Časopis Cizí jazyky. ročník 48. 2004/2005, číslo 2 ISSN 1210-0811

1.1 SOUČASNÉ POJETÍ TRADIČNÍHO PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Mateřské školy jsou určené pro děti od tří do šesti let, v případě pozdějšího nástupu do základní školy až do sedmi let věku, přičemž sem nejčastěji rodiče zapisují děti po třetím roce⁴. V tomto období probíhá u dítěte nejintenzivnější vývoj, ve kterém je považováno za nutné mu „pomoci“ k rozvinutí jeho individuálních dispozic v mnoha směrech. V tom má mateřská škola doplňovat a navazovat na výchovu a vzdělávání v rodině nenásilnou formou, především využitím hry a situačního učení. Mateřská škola také pomáhá dítěti se socializovat a získat první zážitky a kontakt s širší veřejností, neboť právě zde je většinou úplně poprvé v delším odloučení od rodičů a všech nejbližších lidí.

Podle Průchy, významného českého pedagoga, bylo preprimární vzdělávání u nás dlouho nedostatečně doceňováno, „*neboť převládal názor, že ‚opravdové vzdělávání‘ dětské populace začíná až při zahájení povinné školní docházky a vše, co se při edukaci odehrává předtím, je v podstatě jen hraní s dětmi.*“⁵ S tímto názorem se setkáváme právě u laické veřejnosti, která si neuvědomuje, jak důležitou práci předškolní pedagog s dětmi odvádí.

Zájem a nadšení pro pedagogickou práci vidím jako klíč ke kvalitnímu vzdělávání, a to nejen předškolnímu. Od devadesátých let se u nás zkvalitňuje výuka v předškolních institucích tak, že se na českých univerzitách začal vyučovat obor se specializací na učitelství v mateřských školách. Česká předškolní pedagožka a autorka mnoha knih o předškolním vzdělávání Koťátková počítá s tím, že toto zaměření si budou volit zralejší mladí lidé z vlastního zájmu o daný obor, než jak je tomu mnohdy u středních pedagogických škol⁶. Správné vzdělávací působení totiž „*vyžaduje odbornou poučenost, která vychází z profesionálního přístupu, osobní vyzrálosti a vzdělanosti učitelů mateřských škol*“⁷, kteří si navíc musí poradit se stále větším počtem dětí se speciálními potřebami.

Vydáním školského zákona v roce 2004 se na předškolní vzdělávání začalo pohlížet jako na první, i když nepovinný, stupeň celoživotního vzdělávání. V některých zemích je dokonce poslední rok mateřské školy před nástupem do základní školy povinný. Zavedení tohoto opatření vychází z poznatků vývojových psychologů, pediatriů a pedagogických

⁴ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 53 ISBN 978-80-247-4435-3

⁵ PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál. 2006, s. 56 ISBN 978-80-262-0870-9

⁶ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 102 ISBN 978-80-247-4435-3

⁷ KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál. 2010, str. 138. ISBN 978-80-7367-828-9

zkušeností a Kořátková se přiklání k tomu, aby byl v budoucnosti tento krok podniknut i u českých mateřských škol.⁸ Právo každého dítěte na předškolní vzdělávání proklamoval i Matějček, dívající se na problém očima dětského psychologa. I dle mého názoru usnadní docházení do mateřské školy dítěti překonat „šok“ z nového režimu a požadavků na něj kladených při nástupu do školy základní, navíc mu pomáhá rozvíjet svou osobnost směrem k životu ve společnosti, ale v současné situaci, kdy je mateřských škol nedostatek, to nepovažuji za reálné. Mateřské školy jsou plné, některé žádosti musí být zamítny a přednostně jsou přijímány děti v posledním roce před nástupem do základní školy, které ji nemusí hradit.

Kořátková rozvíjí úvahu o mateřské škole na politicko-sociální úrovni a uvádí, že se stále častěji setkává s označením mateřské školy jako veřejné služby, která je podle ní orientovaná třemi směry:

- k dítěti – kde je jejím cílem nalézt individuální dispozice jednotlivých dětí a ty potom dále rozvíjet v různých oblastech jeho osobnosti
- k rodině – kde má pomoci doplnit její výchovu a sociální schopnosti dítěte prostřednictvím kontaktu s jinými dětmi; zároveň dává matkám možnost návratu do zaměstnání po mateřské dovolené
- ke společnosti – tím, že má dětem předávat normy a hodnoty společnosti, které mu pomáhají se do ní začlenit a být jí ku prospěchu⁹

Osobně se mi pro předškolní vzdělávání příčí termín „veřejná služba“, ačkoliv je tak označeno i ve školském zákoně. Na prvním místě by ale vždy měly stát zájmy dítěte a to jak pro rodinu, tak pro společnost. Rodiče by se měli aktivně zajímat o dění v mateřské škole a ne tam dítě pouze „odložit“ a po pracovní době ho zase vyzvednout. Co se týče společnosti, ta se v posledních letech začala o preprimární vzdělávání více zajímat a tyto snahy hodnotím velmi pozitivně.

V průběhu dějin bylo pedagogické pojetí předškolní výchovy orientováno různě, s rozdílnými cíli a metodami. Jeho současná podoba je u nás výsledkem zkušeností s podobami minulými, spojená s poznatky z oborů zabývajících se dítětem.

⁸ KOŘÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 53 ISBN 978-80-247-4435-3

⁹ Tamtéž, str. 108 - 109

Sociocentrické zaměření výchovy, které u nás bylo nastoleno režimem mezi roky 1948-1989, se vyznačovalo výchovou ke kolektivismu, necitlivostí k dítěti a jeho potřebám. „*Cíle předškolní výchovy byly propojeny více se zájmy společnosti než s dítětem samotným.*“¹⁰ Jako protiklad k tomuto přístupu vznikalo **pedocentrické zaměření výchovy**, ve kterém je naopak kladen důraz na přirozenost, spontaneitu a relativní volnost v obsahu i metodách výchovného působení¹¹, neboť vnitřní vývoj dítěte je považován za „předem naprogramovaný“. Opět zde ale dochází k riziku nedostatečného akceptování individuality dítěte, neboť vyučující může sklouznout k přecenění nebo podcenění vývojových možností a s tím spojených nároků kladených na dítě.

Pozitivní proměnou v přístupu k předškolní výchově představuje **osobnostně orientovaný model**, který u nás po roce 1989 znamenal větší humanizaci a demokracii v mateřských školách. Je realitou současných mateřských škol (nikoliv však závaznou normou¹²) a proto nastíním jeho základní znaky a cíle.

1.1.1 Základní cíle a znaky osobnostně orientované předškolní výchovy

Základních cílů předškolní výchovy můžeme definovat řadu, každý autor se zaměřuje na jinou oblast a považuje za nejdůležitější něco jiného. Osobně se nejvíce ztotožňuji s takto vytyčenými cíli:

- pomoc emocionálnímu a sociálnímu rozvoji a přizpůsobení dítěte (pozitivní sebepojetí, samostatnost, sebevyjádření, řešení běžných sociálních situací a rozvoj mezilidských vztahů)
- podpora vztahu k poznávání a učení a poskytnutí podmínek k samostatnému učení a poznávání okolního světa
- příprava v oblasti řečových a intelektových dovedností souvisejících s primárním vzděláváním (komunikační dovednosti, myšlení)
- pěstování a rozvoj individuálního vyjádření a tvořivých schopností v oblasti emocionální, etické a estetické¹³

¹⁰ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 158 ISBN 978-80-247-4435-3

¹¹ KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál. 2010, str. 138. ISBN 978-80-7367-828-9

¹² Tamtéž, str. 133

¹³ Tamtéž, str. 138

To vše probíhá v rozsahu osobních předpokladů a dispozic každého dítěte. Cíle předškolního vzdělávání a klíčové kompetence stanovené v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání jsou také definovány osobnostně orientovaným modelem předškolní výchovy. Jejich úspěšné převedení do praxe je poté závislé na schopnostech učitelek v mateřských školách.

Podstatou osobnostního přístupu k předškolní výchově je „*aktivní a tvůrčí proces kultivace člověka, jenž směřuje k nalézání lidské identity, kde ti, kteří se učí, vnášejí svůj podíl do vzdělávacího procesu*“¹⁴. Namísto manipulace s dětmi je žádoucí jejich důvěra k učitelce a demokratičtější vztah mezi nimi. Ideologie je taková, že šťastné dětství vede k lepšímu prožití dalších etap života. Proto se namísto důrazu čistě na intelektuální rozvoj upřednostňuje navození pocitu jistoty a bezpečí a celkově příznivého prostředí, které samovolně přispívá k sociálně založenému učení a poznání¹⁵.

Znaky osobnostního přístupu jsou v první řadě otevřený vztah k dítěti, které je bráno jako samostatná osobnost a je přijímáno se svými individuálními schopnostmi. Důraz je kladen na trpělivý přístup, kdy má být dítě podporováno v činnostech, která jsou přiměřena jeho věku a dovednostem. Nepřiměřená kritika nebo přílišné tresty zde nejsou žádoucí, neboť výchovně nepomáhají¹⁶.

Dalším důležitým znakem je spolupráce s rodinou. Předškolní výchova navazuje na výchovu v rodině, doplňuje ji a pomáhá tam, kde je potřeba, uznává však její dominantní postavení a neměla by s ní být v přímém rozporu. Dětem z ne plně funkčních rodin, s vývojovým opožděním nebo naopak různě talentovaným je věnována odpovídající pozornost, v případě nutnosti lze využít rad odborníků nebo speciálních programů. Dítě se v mateřské škole setkává s vrstevníky, u nichž mohou být rozdílné společenské normy předávané rodinou. Rodiče zde na druhé straně mají možnost porovnání a případně využití výchovných rad učitelů.¹⁷

¹⁴ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 157 ISBN 978-80-247-4435-3

¹⁵ KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál. 2010, str. 132. ISBN 978-80-7367-828-9

¹⁶ MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2004, str. 170 ISBN 80-247-0870-1

¹⁷ KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál. 2010, str. 131 - 137. ISBN 978-80-7367-828-9

Osobnostně orientovaný model předškolní výchovy se snaží přirozeným způsobem přejít od nezávazného dětství k systematickému vzdělávání¹⁸. V dětech má být podporována motivace a chuť k učení, od čehož může odradit jejich přetěžování a kladení příliš vysokých nároků. Systematické učení by nemělo vytlačit prostor pro hru, která je nedílnou součástí tohoto vývojového období a dítě se skrz ni přirozeně učí.

Využití hry jako metody k dosažení požadovaných vzdělávacích cílů je dalším znakem osobnostní výchovy. Hra je vedle situačního učení hlavní metodou výchovně-vzdělávacího rozvoje dítěte v mateřské škole. Ta dává dítěti „*příležitost k osobnímu prožitku, uplatnění zájmu a zkušenosti, vyjádření vlastních představ o světě a osobitým vztahu k němu*“¹⁹. Dítěti je ponechán prostor pro spontánní herní aktivity, ale také je využívána jako řízená činnost, jíž se dosahuje pedagogických záměrů²⁰. Skrz hru je možné probouzet a posilovat tvořivost a samostatnost jakožto další důležité vlastnosti, které se v tomto věku rozvíjí.

1.1.2 Dokumenty upravující předškolní vzdělávání

Základním dokumentem, podle něhož se u nás řídí předškolní vzdělávání, je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání neboli školský zákon a vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání. Školský zákon byl několikrát novelizován. Podle školského zákona musí být všechny předškolní instituce zapsány do školského rejstříku a dále vymezuje podmínky, za kterých se vzdělávání uskutečňuje.

Vedení mateřské školy dále vydává řády, směrnice a pokyny, které jsou základním nástrojem řízení školy a určují práva, povinnosti a odpovědnost jednotlivých pracovníků a konkretizují jejich práci.²¹

Konkrétní požadavky na výchovně-vzdělávací činnost v jednotlivých mateřských školách se zužují od celostátní úrovně přes školní až po jednotlivé třídy. Závazným dokumentem na státní úrovni, podle kterého by mělo předškolní vzdělávání fungovat v každé mateřské škole, s výjimkou škol čistě soukromých²², je **Rámcový vzdělávací program pro**

¹⁸ KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál. 2010, str. 134. ISBN 978-80-7367-828-9

¹⁹ Tamtéž, str. 134

²⁰ Tamtéž, str. 135

²¹ BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál. 2003, str. 42 ISBN 80-7178-537-7

²² KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 86 ISBN 978-80-247-4435-3

předškolní vzdělávání. Ten také zajišťuje, že před nástupem na základní školu budou děti na „srovnatelné úrovni“.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, vydaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, je závazně platný pro všechny předškolní instituce od 1.9.2007²³. Určuje hlavní principy vzdělávací práce s předškolními dětmi a konkretizované výstupy v jednotlivých oblastech jejich rozvoje. Ty jsou rozděleny do pěti oblastí a jsou to:

- Dítě a jeho tělo (biologická oblast)
- Dítě a jeho psychika (psychologická oblast)
- Dítě a ten druhý (interpersonální oblast)
- Dítě a společnost (sociálně-kulturní oblast)
- Dítě a svět (enviromentální oblast)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo doplňující dokument k Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání ve formě materiálu Konkretizované očekávané výstupy. Zde jsou pro každou oblast vzdělávání uvedeny očekávané výstupy, jak jsou popsány v Rámcovém vzdělávacím programu a k nim zpracovány a zpřesněny konkrétní dovednosti, jež by podle nich mělo dítě před začátkem školní docházky ovládat. Směřování k těmto výstupům je závazné pro pedagogické pracovníky mateřských škol, nikoliv pro děti, ty si jej osvojují „v míře a rozsahu odpovídajícím jejich individuálním potřebám a možnostem“²⁴.

1.1.3 Organizace výchovné a vzdělávací činnosti v mateřské škole

Výchovně-vzdělávací činnost jednotlivých mateřských škol probíhá podle **školního vzdělávacího programu**, který zpracovávají vždy ředitelé pro svoji školu. Při jeho tvorbě vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a jsou zde konkretizované záměry a prostředky jednotlivých škol k naplnění stanovených cílů předškolního vzdělávání. „*Na rozdíl od Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání by měl školní vzdělávací program vyjadřovat představu reálnou, v daných podmínkách realizovatelnou (tj. odpovídající konkrétním podmínkám školy a dostatečně*

²³ BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Kvalita, efektivita a strategie v řízení mateřské školy*. Praha: Portál. 2010, str. 30 ISBN 978-80-7367-221-8

²⁴ Manuál k přípravě školního /třídního/ vzdělávacího programu mateřské školy. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. 2005, str. 5 ISBN 80-87000-01-3

přizpůsobenou možností, přáním a potřebám dětí a jejich rodičů).²⁵ Měly by zde také být nastíněna pravidla a organizace denní práce²⁶ v mateřské škole a rodičům by měl být školní vzdělávací program volně k nahlédnutí.

Výsledná podoba školního vzdělávacího programu je čistě záležitostí každé mateřské školy, může vytvořit svůj vlastní, následovat některý z alternativně zaměřených programů mateřských škol nebo se jím inspirovat. Co se týče těchto alternativ k předškolnímu vzdělávání, jako jsou například mateřské školy Waldorfské, Montessori, s programem pro podporu zdraví a další; každá má své hlavní myšlenky a vlastní prostředky, jak dosahovat stanovených cílů. Přesto jsou pro ně závazné cíle stanovené Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání.

Výchovně-vzdělávací působení mateřských škol má rozvíjet děti po jejich morální, pohybová, prosociální a intelektuální stránce. Vzdělávací činnost je ve školních vzdělávacích programech rozdělena do integrovaných bloků, což jsou v podstatě tematické okruhy²⁷. Ty by měly být dost široké, aby ponechaly učitelkám prostor je pojmout nejrůznějším způsobem a přitom být blízké dětem a prostředí, ve kterém se pohybují.

Současné mateřské školy pomáhají k rozvoji dětské osobnosti nejrůznějšími směry také širokou nabídkou „nadstandardních aktivit“ nad rámec školního vzdělávacího programu nejrůznějšího charakteru, které se dají rozdělit do několika kategorií vzhledem k jejich zaměření.

- pohybové – předplavecký výcvik, jóga, cvičení rodičů s dětmi
- umělecké – výtvarné a hudební kroužky
- vzdělávací – logopedická péče, **seznamování s cizím jazykem**
- terapeutické – muzikoterapie, psychologické poradenství
- zaměřené na životní styl – náboženství, solná jeskyně
- kulturní akce – výlety do divadel, muzeí
- další akce a výlety – lyžařské školičky, školky v přírodě, pobyty u moře

Školní vzdělávací program opět spíše nastiňuje, jakým způsobem výchovně-vzdělávací činnost v mateřské škole probíhá a jak je orientovaná. Konkrétní rozložení činností

²⁵ Manuál k přípravě školního /třídního/ vzdělávacího programu mateřské školy. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. 2005, str. 5 ISBN 80-87000-01-3

²⁶ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 121 ISBN 978-80-247-4435-3

²⁷ Manuál k přípravě školního /třídního/ vzdělávacího programu mateřské školy. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. 2005, str. 5 ISBN 80-87000-01-3

na jednotlivé dny, metody a záměry práce zpracovávají učitelky jednotlivých tříd ve **třídním vzdělávacím programu**. Ten se vypracovává ve většině případů na jednotlivé týdny a obsahuje rozplánovanou náplň celého dne, která však není závazná, neboť „*bude záležet na tom, jak se práce ve skupině bude vyvíjet*“²⁸. Také je dobré při činnostech využívat podnětů ze strany dětí, neboť ty nám nejlépe ukazují, co je zajímavé.

1.2 CIZÍ JAZYKY OBECNĚ

V moderní době považujeme znalost nějakého cizího jazyka za nutnost z osobního i profesního hlediska a také za základ všeobecné vzdělanosti. Ze sociálně-politického hlediska je velmi důležitý přínos cizích jazyků pro bohatší komunikaci mezi národy a kulturami²⁹.

Učení se cizímu jazyku je dlouhý a náročný proces, kdy si člověk musí osvojit specifickou výslovnost, větnou skladbu, širokou slovní zásobu a další aspekty daného jazyka. Někteří lidé mají talent pro jazyky jakoby vrozený a učení jim jde samo, jiní se učí roky, a přesto by nedokázali vést delší cizojazyčný rozhovor. Zejména lidé, kteří se začali učit cizí jazyk v dospělosti, cítí, že jim jde učení velmi obtížně a pomalu a právě odtud vychází tendence seznamovat s cizím jazykem už děti nízkého věku.

Úrovní jazykové vzdělanosti u nás se zabývá jazyková politika, která vychází z jazykové politiky Evropské Unie a Rady Evropy. Ta se v uplynulém desetiletí snaží zvýšit jazykovou úroveň s cílem, aby každý občan České republiky hovořil nejméně dvěma cizími jazyky³⁰. Děti na základních školách se začínají povinně učit cizí jazyk od třetí třídy a v osmé třídě mohou začít studovat další cizí jazyk formou volitelného předmětu. Na střední škole je druhý cizí jazyk na většině oborů povinný, ovšem realita je taková, že pokud je prvním cizím jazykem angličtina, ztrácí studenti o další jazyk zájem.

Dominantní postavení angličtiny má své opodstatnění, neboť je považována za dorozumívací jazyk nejen Evropy, ale téměř celého zbytku světa. Také je řečí mezinárodního obchodu a mezinárodního sportu, její znalost je nutná při práci s počítačem a s technologiemi vůbec. Navíc je považována za nejnárodněji osvojitelný jazyk a podle Rámcového

²⁸ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 123 ISBN 978-80-247-4435-3

²⁹ NAJVAR, Petr. *Raná výuka cizích jazyků v mateřských školách na přelomu 20. století*. Praha: Paidá. 2010, str. 7 ISBN 978-80-7315-200-0

³⁰ COUBALOVÁ, Alena. *Podněty k výuce cizích jazyků v ČR*. Národní institut pro další vzdělávání [online] 2012 [cit.2015-5-12]. Dostupné z www: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/podnety-k-vyuce-cizich-jazyku-v-cr>

vzdělávacího programu pro základní vzdělávání musí být nabídnuta přednostně jako první cizí jazyk³¹. Bavíme-li se tedy o výuce cizích jazyků v mateřských školách, jedná se ve většině případů o jazyk anglický.

1.3 CIZÍ JAZYKY V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání, jakožto nejdůležitější dokument, podle kterého se řídí výchovně-vzdělávací činnost v mateřských školách, nepočítá se znalostí cizího jazyka jako s kompetencí, jež by měli nutně disponovat děti před nástupem do základní školy

Cizími jazyky se Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání zmiňuje ve vzdělávací oblasti Dítě a jeho psychika, v sekci Jazyk a řeč v podoblasti Výslovnost, gramatická správnost řeči, porozumění, vyjadřování, dorozumívání. Očekávaným výstupem je „připravit dítě na život v mnohojazyčné evropské společnosti.“³² Konkretizován je tento výstup tak, že by „dítě mělo znát, že lidé hovoří i jinými jazyky a že je možno se jim učit“³³.

Úlohou mateřské školy z hlediska cizojazyčné výchovy je tedy seznámit dítě s existencí jiných zemí a kultur. Také s tím, že i u nás se můžeme setkat s lidmi, kteří hovoří jiným jazykem. Cizí jazyk by podle kurikula mělo začít povinně studovat až ve třetí třídě na základní škole. Přesto je při naplnění všech cílů vytyčených v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání na možnostech a rozhodnutí konkrétní mateřské školy, jestli cizojazyčnou výuku do svého programu zařadí.

Hlavní slovo při výběru aktivit pro dítě, zvláště v předškolním věku, mají samozřejmě rodiče. Jak bylo zmíněno, většina autorů uvádí, že kroužky seznámení s cizím jazykem začaly v mateřských školách vznikat především právě na přání rodičů. Důvod vidím v tom, že na rozdíl od dob minulých, kdy bylo v rodinách více dětí, je současným trendem v typické rodině dítě jedno nebo dvě. Rodiče se poté snaží zajistit pro ně nejlepší možné vzdělání v různých směrech, aby jim tak pomohli k úspěšné budoucnosti.

³¹ NAJVAR, Petr. *Raná výuka cizích jazyků v mateřských školách na přelomu 20. století*. Praha: Paida. 2010, str. 59 ISBN 978-80-7315-200-0

³² Konkretizované očekávané výstupy – materiál pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. 2012 [cit.2015-5-12]. str. 6. Dostupné z [www: http://www.msmt.cz/file/21827/](http://www.msmt.cz/file/21827/). str. 6

³³ Tamtéž, str. 6

Dalo by se polemizovat o tom, zda je tímto přístupem rodiče spíše neokrádají o volnost dětství a nekladou na ně přehnané nároky. Pokud je ovšem výuka cizího jazyka v mateřské škole vedena vhodným způsobem, dá se z pohledu dítěte brát jako hra a to ani nemusí mít pocit, že se učí. To vše je závislé především na vyučujícím daného kroužku, jeho přístupu k dětem a na metodách, jakými jim cizí jazyk předává.

1.4 FORMY CIZOJAZYČNÉ VÝUKY V KLASICKÉ MATEŘSKÉ ŠKOLE

Výuka cizího jazyka v mateřských školách u nás, kterým je ve většině případů angličtina, probíhá nejčastěji ve formě kroužků, škola je však může zahrnout i do svého školního vzdělávacího programu. Po roce 1990 u nás také začaly vznikat speciální dvojazyčné nebo cizojazyčné mateřské školy, ve kterých celodenní výuka probíhá v cizím jazyce a jiným jazykem se zde téměř nebo vůbec nemluví, v ideálním případě zde vyučují i rodilí mluvčí. Ty ve většině případů využívají již zavedených výukových metod a osvědčených programů převzatých ze zahraničí, jež zajišťují speciálně vyškolení lektori (např. *Wattsenglish for children*³⁴, *Helen Doran Early English*³⁵). Přesto musí probíhat v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání.

Tyto jazykové mateřské školy doporučuje Kořátková pouze v případě, že je daný jazyk mateřským jazykem jednoho z rodičů dítěte nebo pokud bude dítě dále pokračovat na základní školu, kde se v tomto jazyce vyučuje, jinak to vidí jako problémové³⁶. Podle Jana Průchy, významného českého pedagoga, může v jazykových školách, které mají jako učitele rodilé mluvčí, dojít ke vzniku bilingvismu, tedy ke schopnosti komunikovat dvěma jazyky na úrovni mateřského jazyka. Tento jev vzniká za příznivých podmínek při „*ponoření dětí do příslušného jazyka, podobné prostředí, jaké existuje při spontánním osvojování druhého jazyka v bilingvních rodinách.*“³⁷

Pokud dítě navštěvuje klasickou mateřskou školu, není realistické očekávat vznik bilingvismu, pokud cizojazyčná výuka zde probíhající není výrazně podpořena ze strany

³⁴ Informace pro vedení MŠ a ZŠ. In: *Wattsenglish for children* [online]. [cit.2015-6-4]. Dostupné z [www: http://www.wattsenglish.cz/](http://www.wattsenglish.cz/)

³⁵ Helen Doron English – Angličtina pro děti [online]. © 1997 – 2015. [cit.2015-6-4]. Dostupné z [www: http://helendoron.cz/](http://helendoron.cz/)

³⁶ KOŘÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 80 ISBN 978-80-247-4435-3

³⁷ PRŮCHA, Jan. *Dětská řeč a komunikace*. Praha: Grada publishing. 2011, str. 176 ISBN 978-80-247-3181-0

rodiny. Výuka cizího jazyka v klasických mateřských školách může probíhat dvěma způsoby, jak je uvedeno v Manuálu pro přípravu školního vzdělávacího programu, a to buď jeho zapojením do školního vzdělávacího programu, nebo založením jazykového kroužku.

1.4.1 Zahrnutím do školního vzdělávacího programu

V tomto případě doplní mateřská škola hlavní vzdělávací cíle o program rozvíjející tyto konkrétní dovednosti. Škola je musí zahrnout do školního vzdělávacího programu nebo do jeho přílohy, jejíž výhodou je kratší doba platnosti, musí ji sama zabezpečit a vzdělávání je bezplatné³⁸. Tyto doplňující programy „*by neměly tržstit hlavní vzdělávací nabídku, ale smysluplně a účelně ji doplňovat*“³⁹. Zaměřené mohou být na celou školu nebo jednotlivé třídy. Spojovat děti z různých tříd, jak je podle Manuálu k přípravě školního vzdělávacího programu mateřské školy také jedna z možností, považují za neefektivní. Kořátková vidí největší problém právě v organizování dopoledních „lekci“, které podle ní může dítě od dalšího školního vyučování spíše odrazovat, neboť narušuje režim dne a kvalitní dětské soužití.⁴⁰

Jakým způsobem správně zapojit výuku cizího jazyka do školního vzdělávacího programu není pevně předepsáno, mateřské školy tedy mají volnou ruku ve volbě konkrétních organizačních i vyučovacích podmínek, odpovědnost nese ředitel školy a příslušní pedagogové. Výzkumný ústav pedagogický v Praze vydal v roce 2005 publikaci Průvodce metodikou výuky angličtiny v mateřské škole. Ta nabízí pomoc mateřským školám při volbě metod a prostředků výuky, není však volně dostupná a skrze Národní institut pro další vzdělávání je poskytována pouze mateřským školám, jež o ni projeví zájem. Ukázka z Průvodce metodikou výuky angličtiny v mateřské škole je součástí práce jako příloha č. 1.

Pokud mateřská škola zvolí tento druh seznámení dětí s cizím jazykem, může jeho výuka probíhat v provozní době zařízení. Náplň dne je většinou proložená krátkými celky výuky pro všechny děti a slovíčka daného jazyka se používají i při běžných činnostech. To ovšem předpokládá nutnost kvalifikovaného interního pedagoga pro práci v mateřské škole s odpovídající znalostí cizího jazyka.

³⁸ TĚTHALOVÁ, Marie. *Cizí jazyk v mateřské škole* [online]. 2012 [cit.2015-5-12]. Dostupné z [www: http://www.rodina.cz/clanek8881.htm](http://www.rodina.cz/clanek8881.htm)

³⁹ Manuál k přípravě školního /třídního/ vzdělávacího programu mateřské školy. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. 2005, str. 15

⁴⁰ KOŘÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 80 ISBN 978-80-247-4435-3

1.4.2 Výuka formou kroužků

Druhou, a to nejčastěji využívanou možností jak rodičům a dětem nabídnout výuku cizího jazyka, je zřízení jazykových kroužků. Výuka v těchto kroužcích probíhá mimo pracovní dobu zařízení, většinou jednou nebo dvakrát týdně v odpoledních hodinách a rodiče dětí si ji hradí zvlášť. Organizační zajištění výuky je plně v kompetenci vedení mateřské školy, která za děti odpovídá⁴¹. Většina mateřských škol organizuje jazykové kroužky pro děti v posledním roce před nástupem do základní školy.

Problémem tohoto způsobu výuky spočívá v tom, že mateřské školy často kvůli konkurenceschopnosti nebo jednoduše na nátlak rodičů zřídí tento kroužek, ačkoliv nemají k dispozici kompetentního vyučujícího. Mateřské školy mohou v tomto případě využít služeb různých agentur, jež zprostředkovávají široce zaměřené spektrum kroužků v mateřských a základních školách. Ovšem ani ta nezaručuje kvalifikovaného vyučujícího, neboť z vlastní zkušenosti vím, že zaměstnávají i studenty, kterým pouze poskytnou materiály k výuce. Vhodný přístup k dětem předškolního věku je faktor, který je zde opomíjen a za důležitější se pokládá vlastní znalost jazyka.

Ředitelky mateřských škol zodpovídají za správné fungování kroužku. V průběhu roku jsou jimi prováděny hospitace, které by měly, především při zapojení externích lektorů, kontrolovat, zda je jejich práce vedena vhodným způsobem vzhledem k vývojovým specifikům předškolních dětí.

⁴¹ TĚTHALOVÁ, Marie. *Cizí jazyk v mateřské škole* [online]. 2012 [cit.2015-5-12]. Dostupné z www: <http://www.rodina.cz/clanek8881.htm>

2. VÝUKA CIZÍHO JAZYKA OD PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

V předchozí kapitole jsem nastínila, jak je v současném pojetí mateřské školy nahlíženo na výuku cizích jazyků. Uvedla jsem, že nejčastější formou, jakou je zde provozováno, je zřizování jazykových kroužků, proto se na ně budu dále přednostně zaměřovat. Ty nepočítají se vznikem dětského bilingvismu, děti se učí jen nejjednodušší fráze a slovíčka. Přesto i zde může docházet k chybám, které mohou mít negativní vliv na průběh dalšího osvojování cizího jazyka, především nezohledňování vývojových specifik předškolního dítěte.

2.1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK A JEHO SPECIFIKA

Za dítě předškolního věku je obecně označováno dítě v posledním roce před nástupem na základní školu. Předškolní období je však odborně chápáno jako celé vývojové období začínající třetím a končící šestým rokem⁴². To je více než s věkem spojené se zařazením dítěte do sociální skupiny, které začíná příchodem do mateřské školy a končí nástupem do povinné školní docházky.

Dítě v předškolním věku je „*připravené, aby učením rozvíjelo již získané dovednosti a kompetence, činilo je komplexnějšími a urychlilo tak proces osamostatňování*“⁴³. Musíme mít však stále na paměti individuální odlišnosti, neboť každé dítě se vyvíjí svým vlastním tempem.

2.1.1 Psychomotorický vývoj

Psychomotorika neboli vědomé ovládnutí pohybového ústrojí se v předškolním věku rychle vyvíjí. Pro dítě v tomto období je typická potřeba **pohybu**, který je pro něj přirozenou, radostnou činností a kterého by mělo mít dostatek. Pohyb je jistější a plynulejší než dříve,

⁴² PRŮCHA, Jan. WALTEROVÁ Eliška a Jan MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. 2009, str. 103 ISBN 978-80-7367-647-6

⁴³ THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie – proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. 2015, str. 381 ISBN 978-262-0714-6

zlepšuje se cit pro rovnováhu. V tomto věku mohou být položeny základy různých sportovních aktivit, ačkoliv dítě ještě nedokáže plně vnímat a předvídat vlastní pohyby.⁴⁴

Rozvíjí se i **jemná motorika**, dítě se učí koordinovat obě ruce a používat různé nástroje k tvořivým činnostem (nůžky, tužka, lepidlo). Osvojuje si dovednosti jako je čištění zubů, vázání tkaniček nebo používání příboru. V předškolním věku je pro dítě důležitou a radostnou činností **kresba**, která se rychle vyvíjí, může být také ukazatelem vývoje jemné motoriky. Skrze kresbu vyjadřuje dítě svoje dosavadní zážitky a osobité nahlížení na svět, ve kterém zdůrazňuje pro něj důležité detaily. Kresbou a vybarvováním se připravuje na budoucí učení se psaní.⁴⁵

Výrazně se zdokonaluje **řeč**, při jejímž osvojování napodobují verbální projev dospělých lidí a tím se učí i gramatická pravidla⁴⁶. Děti si rády hrají se slovy, s jejich zvukem, a experimentují s novými výrazy. Důležitou roli v rozvíjení řečových schopností hrají také písničky, říkanky a předčítání pohádek, které mají děti v tomto věku v oblibě a které také zlepšují výslovnost i slovní zásobu. Předškolní věk je ideálním obdobím k nápravě poruch řeči. Dítě v pěti až šesti letech už by se mělo uspokojivě domluvit.⁴⁷

Děti k sobě často mluví nahlas (tzv. egocentrická řeč), čímž regulují své vlastní chování. Postupem času se řeč zvnitřňuje a stává se „hlasem svědomí“⁴⁸. Řeč je celkově hodně provázána s myšlením.

2.1.2 Kognitivní vývoj

Poznávací procesy se u dítěte v předškolním věku intenzivně vyvíjí, neboť ho přirozeně zajímá svět kolem. Dětské myšlení je na začátku tohoto období ještě nedotčeno zákony logiky, dítě vnímá svět vzhledem samo k sobě (tzv. egocentrismus), pro který platí

⁴⁴ MERTIN, Václav a Ilona GILLNEROVÁ. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. 2003, str. 11 - 12 ISBN 80-7178-799-X

⁴⁵ THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie – proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. 2015, str. 381 - 386 ISBN 978-262-0714-6

⁴⁶ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie – Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. 2000, str. 114 ISBN 80-7178-308-0

⁴⁷ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 54 ISBN 978-80-247-4435-3

⁴⁸ THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie – proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. 2015, str. 387 ISBN 978-262-0714-6

pravidla jemu nejbližší. Právě překročení této bariéry je považováno za jeden z významných úkolů předškolního vzdělávání před nástupem do základní školy.⁴⁹

Myšlení je hodně propojeno se smyslovým vnímáním, kdy si všímá především podoby daného předmětu a nedokáže ji propojit s dalšími informacemi o něm. Rozvíjí se sluchové i zrakové vnímání a početní dovednosti. Objevují se specifické chyby v úsudku, které zkreslují vnímání světa, výrazný podíl na tom má také **fantazie**, kterou nedokáže plně odlišit od reality. Děti žijí, zjednodušeně řečeno, ve vlastním světě, přičemž „považují své nahlížení na realitu jako absolutní pravdu“⁵⁰.

Myšlení je označováno za prelogické a subjektivní, typickými „chybami v úsudku jsou antropomorfismus, tedy tendence polidšťovat předměty, chápání všeho ve vztahu k přítomnosti neboli prezentismus a vysvětlování si jevů, které dítě nechápe pomocí magie.⁵¹ Postupem času dochází ke stálému slábnutí těchto zkreslení, jeho průběh je závislý na vývoji myšlení a vlastních zkušenostech každého dítěte, postupně se naučí analytickému vnímání. Podle Kořátkové dosahuje dítě v pěti až šesti letech již určité vyrovnanosti, rozumnosti, jež vede k prohlubování zájmů a soustředění.⁵²

Dítě se učí především **hrou**, která je v tomto věku jeho nejpřirozenější činností. Tou uplatňuje a prohlubuje své zkušenosti napodobováním toho, co vidí u dospělých nebo co ho jiným způsobem zaujme. Hra by neměla být podceňována, snaha nahradit ji systematickým učením může v dítěti vyvolat a zanechat nechuť k učení v pozdějším věku.⁵³ Je důležité ponechat dítěti ke hře prostor, neboť je nedílnou součástí tohoto vývojového období.

Paměť je v tomto věku zpočátku jen krátkodobá, mechanická, mimovolná a také spojená s emocemi, úmyslná paměť se objevuje na konci předškolního věku.⁵⁴ Dítě si poměrně lehko zapamatovává, ovšem stejně snadno i zapomíná. Proto je potřeba mu podávat podněty zajímavě a často opakovat, co má zůstat v paměti. Matějček upozorňuje, že bychom v tomto věku neměli promeškat, co půjde s dítětem dále do života, tedy především návyky

⁴⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie – Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. 2000, str. 102 ISBN 80-7178-308-0

⁵⁰ THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie – proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. 2015, str. 388 ISBN 978-262-0714-6

⁵¹ MERTIN, Václav a Ilona GILLNEROVÁ. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. 2003, str. 14 ISBN 80-7178-799-X

⁵² KOŘÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 54 ISBN 978-80-247-4435-3

⁵³ Tamtéž, str. 54

⁵⁴ LOJOVÁ, Gabriela. *Vývinové osobitosti a výučba cudzieho jazyka v materskej škole*. Fraus. Cizí jazyky. ročník 49, 2005/2006. číslo 5 (vlastní překlad) ISSN 1210-0811

hygienické a kulturní, zásady mezilidské komunikace a dobrých mravů, to vše upevňované dobrým příkladem.⁵⁵

Pozornost je spíše neúmyslná a nestálá, neboť na dítě působí mnoho podnětů, které potřebuje prozkoumat. Není tedy těžké zaujmout pozornost dítěte, větší problém je ji udržet delší dobu. Matějček uvádí, že dítě před nástupem do základní školy je schopno udržet pozornost na jednu věc 10 minut.⁵⁶

2.1.3 Emoční a sociální vývoj

Dítě v předškolním věku projevuje své emoce spontánně, upřímně a jsou spojené především s uspokojováním jeho potřeb. Nemá je úplně pod kontrolou, až v pozdější fázi vývoje se začíná rozvíjet emoční inteligence, která zahrnuje snahy o regulaci chování prostřednictvím vznikajícího svědomí, empatie a pocitu viny.⁵⁷

Rozvíjí se jednoduché sebereflexní emoce, jako je sebepojetí, pocit viny, hrdost. S jejich nástupem dítě citlivěji reaguje na vlastní úspěch či neúspěch. Na začátku předškolního věku je dítě stále výrazně fixováno na rodinu jako na nejdůležitější sociální skupinu, která je pro dítě vzorem chování i prožívání. Začlenění do širší společnosti mu pomůže k pomalému osamostatnění, přesto stále stability, jistoty, zázemí, trvalosti a bezpečí. Chápe dospělého jako autoritu a vzorové role rodičů a poté učitelky jsou pro jeho morální vývoj klíčové. Učí se přijímat pravidla dané společností, dokáže je chápat a jednat v souladu s nimi, aby bylo pozitivně oceňováno.⁵⁸

Dítě se postupně učí fungovat v kolektivu, spolupracovat s ostatními, mít pochopení pro druhé, pomáhat jim a vést je, zkušenosti s vrstevníky získává obvykle v mateřské škole. Prostřednictvím sociálního učení akceptuje určitá pravidla soužití, rozvíjí se důležité prosociální dovednosti (družnost, solidarita, obětavost, tolerance, soucit, soustrast).⁵⁹

⁵⁵ MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2004, str. 149 - 152 ISBN 80-247-0870-1

⁵⁶ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dítěte*. Praha: Portál. 2007, str. 63 ISBN 978-80-7367

⁵⁷ THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie – proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. 2015, str. 391 ISBN 978-262-0714-6

⁵⁸ MERTIN, Václav a Ilona GILLNEROVÁ. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. 2003, str. 15 ISBN 80-7178-799-X

⁵⁹ THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie – proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. 2015, str. 389 - 395 ISBN 978-262-0714-6

2.2 VHODNÝ VĚK K ZAHÁJENÍ VÝUKY

Odborníci se na ideálním věku, ve kterém by se mělo s výukou začít, neshodují. Podle Matějčka má dítě vyvinuté mozkové struktury ovládající řeč tak, aby snesly zatížení dalším jazykem, až po osmém roce. Toto období tedy považuje za nejpříznivější. Dřívější začátek výuky nezavrhuje, ovšem zdůrazňuje, že nepřináší výsledky úměrné tomu, kolik námahy a času vyžaduje.⁶⁰ Opět tedy vynáší na povrch důležitost zainteresovanosti rodičů o celý proces.

Fenclová uvádí, že motivační a přípravné jazykové aktivity v raném věku mohou být velkým přínosem minimálně pro vytváření pozitivního postoje k jazykům a k jejich učení v budoucnu. Aby bylo však skutečně efektivní, vyžaduje dobrou metodu, zasvěceného učitele a nadané dítě. Své názory dokládá výzkumy provedenými ve světě a závěry z nich plynoucími, jež jsou následující:

- přínos rané výuky není automaticky závislý na době zahájení, ale na kvalitě učení a na času, který je mu věnován (výzkum „Blondin et al“, probíhající souběžně v Belgii, Francii, Německu, Anglii a Itálii v roce 1998)
- desetileté děti se učí cizímu jazyku podstatně rychleji, než děti šestileté (výzkum švédského badatele Butstalla z roku 1966)
- děti na základní škole během dvou let dohonili handicap vůči žákům, kteří se anglicky učili už několik let (výzkum Sophie Genelotové provedený ve Francii z roku 2001)⁶¹

Výsledky těchto výzkumů mluví spíše proti výuce cizích jazyků od předškolního věku vzhledem k její náročnosti. Sama Fenclová výuku od předškolního věku nezavrhuje, neuvádí ovšem ani ideální věk, ve kterém by podle ní měla být zahájena. Na druhé straně Lojová uvádí názory odborníků, kteří považují předškolní věk za „obzvlášť senzitivní etapu rozvoje řeči, která je sama o sobě jedinečnou, neopakovatelnou vývojovou šancí i pro účinné seznámení dítěte s cizím jazykem“⁶². Podle Lojové neexistuje jasná odpověď na otázku v jakém věku je nejlepší s učením začít a to kvůli tomu, že je to nesmírně složitý proces, ve

⁶⁰ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dítěte*. Praha: Portál. 2007, str. 79 - 81 ISBN 978-80-7367

⁶¹ FENCLOVÁ, Marie. *Některé důsledky raného učení cizím jazykům*. Časopis Cizí jazyky. ročník 48, 2004/2005. číslo 2 ISSN 1210-0811

⁶² LOJOVÁ, Gabriela. *Vývinové osobitosti a výučba cudzieho jazyka v materskej škole*. Fraus. Cizí jazyky. ročník 49, 2005/2006. číslo 5 (vlastní překlad) ISSN 1210-0811

kterém je potřeba brát v úvahu spoustu faktorů v každé konkrétní situaci. Těmito faktory jsou vnitřní předpoklady dítěte, sociální a lingvistické podmínky, edukační podmínky.⁶³

V České republice byly provedeny výzkumy Najvarem a Hanušovou pod výzkumným centrem Pedagogické fakulty na Masarykově Univerzitě v Brně. Podle jejich názoru je vliv výuky cizího jazyka od předškolního věku brzy vyrovnán dalšími faktory, mezi něž řadí i pohlaví, motivaci, hodnotovou orientaci a socioekonomické zázemí žáka a další. Opět zde proklamují především návaznost v jednotlivých ročnících a nedošli k jasnému závěru, od kterého věku přináší výuka největší efekt.⁶⁴

Z provedených výzkumů nemůžeme vyvodit žádné konkrétní závěry ohledně věku, jež je nejvhodnější k začátku cizojazyčné výuky. Marxtová ze své učitelské praxe vidí ideální věk kolem pátého roku dítěte a to především vzhledem k formování mateřského jazyka. Ten by měl být hlavním ukazatelem, zda dětskou mysl zatěžovat jazykem dalším nebo ponechat prostor pro plné rozvinutí jazyka mateřského, které je nutné před nástupem do mateřské školy. Při kvalitní a odborně vedené práci nevidí důvod, proč s výukou nezačít v mateřské škole. Uvádí důvody, proč je i podle odborníků 5. rok mimořádně příznivý pro seznamování s cizím jazykem – jsou to typická spontánnost projevu dětí, mimořádná citlivost na běžné i specifické jazykové podněty, která postupem času mizí, pružnost nervové soustavy, imitační schopnosti, úroveň rozvoje paměti a schopnost sluchové diferenciaci.⁶⁵

S tímto názorem se ztotožňuji. Každý rodič by měl zhodnotit úroveň jazykové vyspělosti svého dítěte a případně konzultovat s učitelkou, zda je pro něho již výuka cizího jazyka vhodná. Dřívější začátek než v posledním roce před nástupem do základní školy, považuji za zbytečný. Důležitějšími faktory než věk jsou kvalita vyučovacího procesu a přístup učitele, intenzita a návaznost výuky. Cizí jazyky se v mateřských školách bez ohledu na výzkumy budou učit i nadále, zejména kvůli zájmu rodičů, kteří jsou ovlivněni laickými a populárními názory. To nejlepší, co v tomto případě můžeme udělat, je snažit se předávat je dětem takovou formou, která je bude bavit a negativně neovlivní jejich chuť se jim dále učit.

⁶³ LOJOVÁ, Gabriela. *Učenie sa/osvojovanie si cudzieho jazyka v ranom veku*. in: *Osvojovanie si cizího jazyka v raném věku*. Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. Brno: 2006. str. 51 – 56 ISBN 80-210-4149-8

⁶⁴ HANUŠOVÁ, Světlana a Petr NAJVAR. *Výuka cizího jazyka v raném věku* in: *Pedagogická orientace* 2007, č. 3, s. 42–52. ISSN 1211-4669

⁶⁵ MERTIN, Václav a Ilona GILLNEROVÁ. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. 2003, str. 187 ISBN 80-7178-799-X

2.3 METODY PRÁCE

Jedině znalostí vývojových specifik předškolního věku a jejich důsledným respektováním mohou být položeny kvalitní základy pro jeho další učení, které se zúročí při rozvíjení jazyka na základní škole.⁶⁶ Na základě výše vypsanych specifik můžeme vytyčit zásady vhodného přístupu k výuce cizích jazyků v mateřské škole. Ty jsou zaměřeny na výuku formou kroužků jako na jejich nejčastěji provozovanou formu, ovšem dají se aplikovat při výuce cizího jazyka v mateřských školách obecně. Vycházím zde ze závěrů odborníků i z vlastních zkušeností získaných při návštěvách jazykových kroužků.

2.3.1 Čas, místo a skupina

Výuka by neměla narušovat normální denní program v mateřské škole. Jak již bylo zmíněno, Kořátková odrazuje od organizování dopoledních kroužků, které dítěti narušují denní režim.⁶⁷ Kroužky by tedy ideálně měly probíhat v odpoledních hodinách a to ve vhodných prostorách mateřské školy, kde nebude výuka ničím rušena. Mělo by zde být místo i pro pohybové aktivity, neboť dítě v předškolním věku nevydrží dlouho sedět a potřebuje střídat činnosti.

Standardní délka výuky v jazykovém kroužku je 30 minut. To je ideální doba, do které vyučující rozplánuje několik různých aktivit, aby výuka byla stále zajímavá a děti se přitom dokázaly na jazyk soustředit. Větší efekt by mělo vyučování víckrát týdně, to je ovšem u jazykových kroužků spíše výjimkou. Standardně jsou organizovány jednou, někdy dvakrát týdně.

Aby byla raná výuka cizího jazyka efektivní, je jedním z nejdůležitějších faktorů intenzita učení.⁶⁸ Docházení na kroužek jednou či dvakrát týdně tedy nestačí, učení by mělo být podpořeno i ze strany rodičů. Ti by se měli zajímat o průběh vzdělávání a aktivně se do něj zapojit tím, že s dětmi budou v domácím prostředí procvičovat znalosti nabyté v kroužcích, případně je prohlubovat, nejlépe každý den. Také by měli přemýšlet, jak bude na výuku v mateřské škole navázáno, aby nevznikla promlka až do třetí třídy, kdy se na

⁶⁶ LOJOVÁ, Gabriela. *Vývinové osobitosti a výučba cudzieho jazyka v materskej škole*. Fraus. Cizí jazyky. ročník 49, 2005/2006. číslo 5 (vlastní překlad) ISSN 1210-0811

⁶⁷ KOŘÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014, str. 80 ISBN 978-80-247-4435-3

⁶⁸ NAJVAR, Petr. *Raná výuka cizích jazyků v mateřských školách na přelomu 20. století*. Praha: Paidá. 2010, str. 32 ISBN 978-80-7315-200-0

základních školách s cizím jazykem začíná. Jejich zájem vidím jako jeden z klíčových faktorů, zda bude výuka v mateřské škole přínosem do budoucna.

Důležitá je také velikost skupiny, ve které výuka probíhá. Marxtová ze svých zkušeností považuje za ideální skupinu tu, ve které je maximálně deset dětí, optimálně pět až šest, neboť tak mají možnost stálého kontaktu s učitelkou, která jim může individuálně věnovat dostatek pozornosti.⁶⁹

2.3.2 Motivace

Nejlepším způsobem jak docílit toho, že se bude dítě učit cizímu jazyku s radostí, je podávat ho formou hry. „*Když se dítě do učení spíše nutí, než podporuje, je pravděpodobné, že zareaguje záporně a ztratí zájem.*“⁷⁰ Proto by se při výuce v předškolním věku měly využívat speciální metody.

Důležitá je v celém procesu také trpělivost učitele, který by na dítě neměl tlačit nebo ho přetěžovat příliš složitými slovy a frázemi. Naopak by ho měl často chválit i za nejmenší pokroky a dodávat mu tak důvěru. Najvar uvádí výsledky výzkumu, ze kterých vyplývá, že děti, jež se učily cizímu jazyku v mateřské škole, vykazují na základní škole vyšší sebevědomí, týkající se znalosti jazyka, ačkoli nedosahují lepších výsledků než žáci, kteří ranou výukou neprošli.⁷¹ Označuje toto sebevědomí přímo za neoprávněné, ovšem podle mého názoru je sebevědomí pro budoucí cizojazyčnou komunikaci v reálných situacích daleko důležitější než velká slovní zásoba nebo dokonalá znalost gramatiky. Člověk se hlavně nesmí bát mluvit a tato vlastnost by měla být podporována už od začátku výuky.

2.3.3 Prostředky a náplň výuky

Obecné charakteristiky vyučování u předškolních dětí:

- děti se cizí jazyk učí poslechem, stejně jako jazyk mateřský
- učí se činností a hrou, často nevědomě a nedokážou si učení organizovat
- rády si hrají se zvukem, imitují a napodobují, čehož se dá využít například zpíváním písniček

⁶⁹ MERTIN, Václav a Ilona GILLNEROVÁ. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. 2003, str. 188 ISBN 80-7178-799-X

⁷⁰ Tamtéž, str. 188

⁷¹ NAJVAR, Petr. *Raná výuka cizích jazyků v mateřských školách na přelomu 20. století*. Praha: Paidá. 2010, str. 109 ISBN 978-80-7315-200-0

- neumí číst ani psát, proto veškerá výuka probíhá mluvenou a poslechovou formou
- gramatiku si nejlépe naposlouchají tím, že na ně bude hodně mluveno⁷²
- používat srozumitelný jazyk bez zbytečných slov, mluvit v krátkých větách a frázích
- ověřovat, zda dítě pochopilo, co mu chtěl pedagog říci, opakovat a vysvětlovat tak dlouho, dokud je to potřeba
- po pokynu v cizím jazyce názorně předvést, co mají děti konkrétně dělat
- zachovávat kratičké přestávky po každém slovíčku nebo frázi, nechat děti ji zopakovat⁷³

Odborníci se shodují, že výuka cizího jazyka v mateřské škole by měla probíhat především hravou formou a vyhýbat se systematickému školnímu učení. **Hra** je neodmyslitelnou součástí a prostředkem učení v předškolním věku. Tomu napomáhá i dobře rozvinutá fantazie v tomto období. Učitel může využít různých loutek, maňásků, pohádek a dalších pomůcek, které navíc navodí pozitivní atmosféru. Zvláštním druhem hry, která je v tomto věku podle Marxtové vysoce přínosná, je tzv. didaktická hra, ve které jde o „činnostní výuku“ spojenou s potřebami dítěte, kterých je zde využito, a s pohybem, který ve velké míře napomáhá zapamatování a udržení pozornosti. *„Při didaktické hře se dítě učí celým svým bytím a prožíváním – pojmenovávat oblečení při oblékání, hračky při hraní, činnosti, které vykonává.“*⁷⁴

Začínat by se mělo se základními frázemi jako je pozdrav a představení vlastní osoby. Slovní zásoba se pak může dále rozvíjet podle tematických celků naplánovaných na jednotlivé hodiny. Rozvržení témat je zcela v kompetenci učitelky, může být provázáno s tématy tříd v denní činnosti mateřské školy, určitě by však mělo být pro děti aktuální – např. v předvánočním období zapojit slovíčka týkající se vánoc.

Řečový projev pomáhají rozvíjet **říkanky a písničky**, neboť děti mají sklon opakovat jednoduché mechanicky zapamatované slovní spojení, pomáhají při učení se výslovnosti a slovní zásoby.⁷⁵ Nezbytným vybavením pro výuku by měl být přehrávač. Dětem by se měly pouštět mluvené projevy rodilého mluvčího, aby slyšely autentický přízvuk, neboť ke zvukovým podnětům jsou velice citlivé.

⁷² SLATTERY, Mary a Jane R. WILLIS. *English for Primary Teachers: a handbook of activities and classroom language*. Oxford: Oxford University Press. 2001. str. 4 ISBN 0-19-437563-3 (vlastní překlad)

⁷³ MERTIN, Václav a Ilona GILLNEROVÁ. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. 2003, str. 190 ISBN 80-7178-799-X

⁷⁴ Tamtéž, str. 189

⁷⁵ LOJOVÁ, Gabriela. *Vývinové osobitosti a výučba cudzieho jazyka v materskej škole*. Fraus. Cizí jazyky. ročník 49, 2005/2006. číslo 5 (vlastní překlad) ISSN 1210-0811

Dítěti v tomto období nejvíce utkví v paměti to, co má spojeno s **kladnými emocemi**. „Proto je nevyhnutelné využívat poutavé materiály, aktivity a podněty s výrazným emocionálním nábojem a neustále poskytovat dítěti pozitivní zpětnou vazbu.“⁷⁶ Neudrží však dlouho nic v paměti, důležité je postupovat pomalu a stále zajímavým způsobem se vracet k opakování již naučeného, aby to zůstalo zapamatováno trvale. Soustředění není dlouhodobé, již bylo zmíněno, že podle Matějčka se vydrží předškolní dítě na jednu věc soustředit zhruba 10 minut. Proto je nutné střídat pestré činnosti a aktivity, není těžké děti zaujmout, ale pozornost si déle udržet. Zapojeno by také mělo být **kreslení** a vybarvování, a to nejen u učení se barev.

2.3.4 Osobnost a kvalifikovanost učitele

Pedagog vyučující cizí jazyk v mateřské škole by měl mít podle České školní inspekce jazykové znalosti na úrovni C1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky a to kvůli dokonalé výslovnosti a přirozenému zvládnutí jazyka⁷⁷, což považuji u učitelky z mateřských škol za nerealistický předpoklad.

Realita je taková, že vyučují pedagogové z řad pracovníků školy, kteří jazyk alespoň ovládají, neboť na úroveň jejich jazykových znalostí se nevztahují žádné kontroly. Učitelky by si měly uvědomovat, jak zásadní je jejich práce vzhledem k dalšímu formování cizího jazyka u dítěte a přistupovat k výuce zodpovědně. Dnes je situace pro rozvíjení jejich kompetencí velice příznivá, jsou organizovány různé kursy a školení, o které by se měly aktivně zajímat učitelky samy, ale i vedení mateřských škol. K výuce mohou používat nejrůznějších materiálů, kterých je v dnešní době již dostatek a ze kterých mohou čerpat při plánování hodin.

Co se týče externích lektorů, kteří zprostředkovávají výuku jazyka, je na každé dané agentuře, aby si prověřila, zda se jedná o osobu s vhodným přístupem k předškolním dětem.

Učitelky by se měly snažit především navodit přátelskou atmosféru při vyučování, ve kterém se děti nebudou bát mluvit. Hodně na děti cizím jazykem mluvit a používat gesta a obrázky spojená s danými slovy, neměly by také zakazovat jim mluvit v mateřském jazyce.

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ TĚTHALOVÁ, Marie. *Cizí jazyk v mateřské škole* [online]. 2012 [cit.2015-5-12] Dostupné z [www: http://www.rodina.cz/clanek8881.htm](http://www.rodina.cz/clanek8881.htm)

Každá hodina by měla být pečlivě naplánovaná a střídat aktivity tiché, hlučné, v sedě a v pohybu.⁷⁸

Učitelky by měly být v kontaktu s rodiči a poskytovat jim zpětnou vazbu. Musí být trpělivé, protože děti hodně zapomínají, neměly by na ně tlačit a klást přehnané nároky, čímž mohou negativně ovlivnit vztah dítěte k učení jazyka a jeho rozvíjející se sebevědomí⁷⁹. Hlavně by se měli snažit udělat jednotlivé hodiny pro děti zábavnou, jednoduchou formou a neustále při různých aktivitách opakovat, co se již naučili.

2.4 VÝHODY SPOJENÉ S RANOU VÝUKOU CIZÍHO JAZYKA

Najvar upozorňuje, že raný začátek cizojazyčné výuky může mít pozitivní vliv především na **výslovnost**, pokud jí vyučující sám ve vyhovující míře disponuje. Uvádí, že je to možná jediná složka jazyka, na níž má pozdější začátek výuky negativní vliv⁸⁰. Fenclová potvrzuje nutnost správné výslovnosti vyučujícího tvrzením, že „malé dítě receptivně i produktivně zpracovává zvukovou podobu cizí řeči nesrovnatelně lépe než poté, co se definitivně utvoří fonologický filtr mateřštiny, který výslovnost i diskriminaci zvuků cizího jazyka ovlivňuje“⁸¹.

Sama jsem při návštěvě jednoho anglického jazykového kroužku byla svědkem toho, že se děti učily tvrdé, počeštěné výrazy (např. mother - [:ma-dr:]). Naopak v jiném kladla lektorka důraz na simulaci „horkého bramboru v puse“, aby byla výslovnost angličtiny co nejautentičtější. Jistě by bylo velmi zajímavé provést výzkum týkající se míry osvojení správné výslovnosti těchto dětí v pozdějším věku.

Matějček vedle výslovnosti vidí možnost vzniku pozitivního efektu také u „naposlouchání“ dané řeči, získání určité slovní zásoby a přijetí její intonace.⁸²

Výhodou při výuce cizího jazyka v mateřské škole je také **bezprostřednost dítěte**, které je zvědavé, hravé a rádo se učí všemu novému, pokud je to podané zajímavým

⁷⁸ SLATTERY, Mary a Jane R. WILLIS. *English for Primary Teachers: a handbook of activities and classroom language*. Oxford: Oxford University Press. 2001, str. 4 ISBN 0-19-437563-3 (vlastní překlad)

⁷⁹ LOJOVÁ, Gabriela. *Vývinové osobitosti a výučba cudzieho jazyka v materskej škole*. Fraus. Cizí jazyky. ročník 49, 2005/2006. číslo 5 (vlastní překlad) ISSN 1210-0811

⁸⁰ NAJVAR, Petr. *Raná výuka cizích jazyků v mateřských školách na přelomu 20. století*. Praha: Paidá. 2010, str. 34 ISBN 978-80-7315-200-0

⁸¹ FENCLOVÁ, Marie. *Některé důsledky raného učení cizím jazykům*. Časopis Cizí jazyky. ročník 48, 2004/2005. číslo 2 ISSN 1210-0811

⁸² MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dítěte*. Praha: Portál. 2007, str. 80 ISBN 978-80-7367

způsobem. Strach z neúspěchu ho neodrazuje od zkoušení, jak je tomu u dospělých. Najvar se zmiňuje o možnosti existence tzv. jazykového ega, které je v dětství flexibilní, ovšem postupem času začne být defenzivní a ztěžuje tak dospělým snahu si osvojovat cizí jazyk.⁸³ Děti nemají takové zábrany jako dospělí, nebojí se mluvit, zkouší si nové výrazy, hrají si se slovy a toho všeho jde využít ve hře ke zdokonalování jazyka.

Správně vedený začátek s cizím jazykem také může děti nasměrovat k větší otevřenosti k jiným národům, dítě se dozvídá o jiných kulturách a jejich zvyklostech a rozvíjet se mohou i obecné komunikační dovednosti.⁸⁴

2.5 PROBLÉMY SPOJENÉ S RANOU VÝUKOU CIZÍHO JAZYKA

Hlavním důvodem, proč je tolik diskutované, zda s cizím jazykem začít už u dětí předškolního věku, je formování mateřského jazyka. Začít s cizím jazykem dříve, než si dítě osvojí mateřský jazyk, považuje většina odborníků za problémové. Matějček dokonce uvádí, že opoždění vývoje osvojování mateřské řeči provází celou řadu vývojových poruch tohoto období⁸⁵. Na druhé straně Marxtová zastává názor, že chyby jsou nezbytnou součástí osvojování jazyka a že nelze říct, že dítě jazyky „směšuje“, neboť je to součástí implicitní strategie poznávání.⁸⁶

Ze svého pohledu se přiklání spíše k názoru Matějčka a o zapsání dítěte do jazykového kroužku v předškolním věku bych uvažovala, až pokud se dokáže uspokojivě domluvit mateřským jazykem.

Učit se cizímu jazyku je samo o sobě dlouhý a náročný proces. Matějček ze zkušenosti uvádí, že námaha a čas věnované učení nepřináší výsledky, jež by se daly čekat a důvod vidí ve vývojovém stavu paměti předškolního dítěte, pro které je výuka „hrou na cizí jazyk“ a ne životní nutností.⁸⁷ Vyžaduje to zejména účast rodičů, které musí dítě ve výuce podporovat a věnovat se jí co nejčastěji, aby došlo k co nejmenšímu zapomínání. Důležité je vytrvat, což je těžší než začít.

⁸³ NAJVAR, Petr. *Raná výuka cizích jazyků v mateřských školách na přelomu 20. století*. Praha: Paida. 2010, str. 19 – 20 ISBN 978-80-7315-200-0

⁸⁴ PRŮCHA, Jan. *Dětská řeč a komunikace*. Praha: Grada publishing. 2011, str. 176 ISBN 978-80-247-3181-0

⁸⁵ MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2004, str. 140 ISBN 80-247-0870-1

⁸⁶ MERTIN, Václav a Ilona GILLNEROVÁ. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. 2003, str. 187 ISBN 80-7178-799-X

⁸⁷ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dítěte*. Praha: Portál. 2007, str. 80 ISBN 978-80-7367

Hlavní problém ovšem vidím v návaznosti na předškolní výuku cizího jazyka. Základní škola může na žádost rodičů vyučovat cizí jazyk už od 1. ročníku, není to ovšem běžnou praxí. Odborníci se shodují v tom, že aby měla raná výuka cizího jazyka efekt, musí se v ní plynule pokračovat. Pokud tedy dítě navštěvuje jazykový kroužek v mateřské škole a poté na něj naváže až ve 3. třídě základní školy, efekt je minimální nebo vůbec žádný. Nedostatky s návazností dokládají i výroky žáků základních škol, uvedené ve výzkumu Petra Najvara⁸⁸.

Problémem s návazností na základní škole je také to, že děti, které už se s jazykem dříve setkaly, mají náskok nad ostatními, který je ovšem potřeba vyrovnat. Ti, co se dříve s jazykem nesetkali vlastně „brzdí“ ty, kteří se ho učili už v mateřské škole, u nichž může dojít k demotivaci ve výuce.

⁸⁸ NAJVAR, Petr. *Raná výuka cizích jazyků v mateřských školách na přelomu 20. století*. Praha: Paida. 2010, str. 92 ISBN 978-80-7315-200-0

3. VÝUKA ANGLICKÉHO JAZYKA V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH V HEŘMANOVĚ MĚSTCI

V následující kapitole, jejíž součástí je i dotazníkové šetření zjišťující zájem rodičů, jsem zmapovala, jakým způsobem v současnosti skutečně probíhá výuka v jazykových kroužcích v Heřmanově Městci. V obou mateřských školách se kroužky zaměřují pouze na anglický jazyk. Při sběru informací jsem čerpala z oficiálních stránek města a školských institucí, z informací poskytnutých učitelkami a ředitelkami mateřských škol, z vlastních zkušeností získaných při návštěvách institucí a pobytu ve svém rodném městě.

3.1 CHARAKTERISTIKA HEŘMANOVA MĚSTCE

Bakalářská práce popisuje situaci s výukou anglického jazyka v Heřmanově Městci, který se nachází v Pardubickém kraji, přibližně 10 kilometrů od okresního města Chrudim a 20 kilometrů od krajského města Pardubice. Podle informací získaných z Českého statistického úřadu platných k 31.12.2014 město čítá 4 845 obyvatel s průměrným věkem 42,9 let, z toho 731 je dětí ve věku 0 – 14 let.⁸⁹ V posledních letech zde byl zaznamenán četný nárůst cizinců, především občanů vietnamské menšiny.

Město má vlastní městský úřad, pod který spadají i obce v širším okolí, je také členem a vedoucím městem pro Dobrovolný svaz obcí Heřmanoměstecka, čítající dohromady 11 obcí (Heřmanův Městec, Hošťálovice, Jezbořice, Klešice, Kostelec u Heřmanova Městce, Načešice, Rozhovice, Svinčany, Uherčice, Vápený Podol a Vyžice). Celkový počet obyvatel v tomto mikroregionu je 7 530.⁹⁰

Město považuji za vhodné místo pro život rodin s dětmi, neboť je zde krásná příroda, školství na dobré úrovni, mnoho kulturních a sportovních možností. Město disponuje vlastní sportovní halou s přílehlými kurty a stadiony, zdravotním střediskem a třemi domovy pro seniory, poštou a bankami, kinem, knihovnou, uměleckou galerií, policejní i hasičskou

⁸⁹ Český statistický úřad. *Vybrané statistické údaje za obec* [online databáze]. 2013 [cit.2015-5-12]. Dostupné z [www](http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&potvrdr=Dokon%C4%8Dit+%C3%BApravy&pro_1_154=571385&cislotab=MOS+ZV01&str=tabdetail.jsp):

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&potvrdr=Dokon%C4%8Dit+%C3%BApravy&pro_1_154=571385&cislotab=MOS+ZV01&str=tabdetail.jsp

⁹⁰ Mikroregion Heřmanoměstecka [online]. ©2002 [cit.2015-5-12]. Dostupné z [www](http://hermanomestecko.sweb.cz/):

stanicí. Může se také pyšnit Národním hřebčínem a židovskými památkami, jež dokazují historickou hodnotu města.

Školskými institucemi v Heřmanově Městci jsou Základní škola, Základní škola praktická a základní škola speciální, Základní umělecká škola, Dům dětí a mládeže a dvě mateřské školy – Mateřská škola Jiráskova a Mateřská škola Jonášova. Převážná většina dětí ze zmíněného mikroregionu dochází do Základní školy v Heřmanově Městci. Podle školního vzdělávacího programu ve školním roce 2014/2015 navštěvuje školu 732 žáků, jež jsou rozděleni do 29 tříd. Z toho 17 tříd čítá první stupeň se čtyřmi paralelními třídami v každém ročníku a 12 tříd stupeň druhý se třemi paralelními třídami. Na internetových stránkách školy je uvedeno, že dojíždějících je téměř polovina z dohromady 40 přilehlých obcí a že škola je největší základní školou v okrese Chrudim.⁹¹

S výukou cizího jazyka se v místní základní škole začíná od 3. ročníku a žáci mají na výběr mezi jazykem anglickým a německým. Převažuje výběr anglického jazyka, přesto se každý rok podaří otevřít jednu skupinu jazyka německého. Od sedmé třídy si mohou žáci jako volitelný předmět vybrat anglický, německý či ruský jazyk. Programy podporující návaznost na výuku anglického jazyka v mateřské škole vyučováním od 1. ročníku nejsou základní školou organizovány.

3.2 MATEŘSKÁ ŠKOLA JIRÁSKOVA

První z mateřských škol, jejímž zřizovatelem je město Heřmanův Městec, byla otevřena v roce 1982, současnou ředitelkou je Bc. Milena Minářová. Jedná se o mateřskou školu s celodenním provozem a to od 6:00 do 16:00. Ve školním roce 2014/2015 je zde zapsáno 108 dětí, které jsou rozděleny podle věku do 4 tříd, v každé skupině je 27 dětí. Je zde jedna třída pro děti ve věku 3-4 let, jedna třída pro děti ve věku 4-5 let a dvě třídy pro děti ve věku 5-6 let. Sbor pracovníků mateřské školy čítá 8 pedagogických pracovníků včetně ředitelky a 6 provozních pracovníků (3 kuchařky, 2 uklízečky, 1 prادلena).

Výše školného je 320 Kč na měsíc na jedno dítě kromě dětí v posledním roce před nástupem na základní školu.

⁹¹ Základní škola Heřmanův Městec. *Charakteristika školy* [online]. 2014 [cit.2015-5-12]. Dostupné z [www: http://www.tp-admin.cz/docs/zshm/95-charakteristika-skoly.pdf](http://www.tp-admin.cz/docs/zshm/95-charakteristika-skoly.pdf)

Škola sestává ze dvou budov spojených prosklenou chodbou a hospodářskou částí, kde je kancelář ředitelky, prádelna a kuchyň. Součástí školy je rozlehlá zahrada přizpůsobena svým vybavením předškolním dětem.

Školní vzdělávací program na platný od 1.9.2013 – do 31.8.2015 se jmenuje Putování se sluníčkem. Vzdělávací obsah je rozdělen na deset celků podle „časů“ v jednotlivých ročních obdobích (Čas kamarádství, Čas padajícího listí a další). U každého jsou definovány dílčí vzdělávací cíle i konkrétní výstupy, ke kterým směřují. Nejsou rozlišeny podle vzdělávacích oblastí, ale „*nabízejí dětem obsah v přirozených souvislostech, vztazích a vztazích*“⁹².

Třídní vzdělávací programy vypracovávají pro třídy Krtek, Myška, Ježek a Zajíček vždy dvě učitelky, které mají danou třídu přidělenou, na období jednoho roku s rozpracovanými týdenními přípravami.

Mateřská škola se snaží každodenním opakováním rozvíjet děti po pohybové, zdravotní a logopedické stránce. Dále má ve školním programu zařazeny doplňující programy, které jsou zacíleny na konkrétní věkovou skupinu – pro předškolní děti jsou to předplavecký výcvik, rozvíjení zájmu o literaturu ve spolupráci s městskou knihovnou, poznávání prostředí základní školy a manipulace s počítačem. Jsou pořádány akce pro děti, při jejichž organizaci mateřská škola spolupracuje s domovy pro seniory, základní školou a Domem dětí a mládeže Ježkovka. V průběhu roku mateřská škola pořádá řadu výletů a akcí, do nichž se snaží zapojit rodiče.

Výčet nadstandardních aktivit zahrnuje hru na zobcovou flétnu, Baby taneční, zpívání, nápravu řeči a výslovnosti a seznámení s cizím jazykem. Každý z těchto kroužků je vyučován interním pedagogem z řad pracovníků mateřské školy, pouze Baby taneční zřizuje Taneční škola Chrudim.

3.2.1 Výuka anglického jazyka

V Mateřské škole Jiráskova probíhá výuka anglického jazyka pravidelně jednou týdně formou kroužku pod vedením interní učitelky mateřské školy.

⁹² Školní vzdělávací program: *Putování se sluníčkem*. Mateřská škola Jiráskova. 1.9.2013 – 30.8.2015. [cit.2015-5-12].

Historie kroužku

Kroužky zde byly zřízeny ve školním roce 2002/2003 a to z důvodu konkurenceschopnosti, neboť ve městě jsou dvě mateřské školy. Podle slov vyučující učitelky došlo po vydání zákona o možnosti prodloužení mateřské dovolené na 4 roky v mateřských školách k úbytku dětí. V závislosti na tom byly mateřské školy donuceny rozšířit oblasti výchovně-vzdělávacího působení, aby znovu navýšily počty přihlášených dětí.

V prvních letech fungování vyvolaly kroužky velký ohlas, vyučovala se jedna až dvě skupiny čítající dohromady i nad 20 dětí. Kroužky probíhaly v dopoledních hodinách, od čehož se upustilo a v současnosti probíhají odpoledne. Průběžně se také snižovaly počty přihlášených dětí, což může značit klesající zájem rodičů, další časté důvody jsou spojeny s dojížděním dětí a pracovní dobou rodičů.

Vyučující kroužku anglického jazyka se zde od jejich samého začátku nezměnil.

Organizace kroužku

Výuka anglického jazyka ve školním roce 2014/2015 zde probíhá každé úterý od 15:20 do 15:50 hodin za poplatek 200 Kč na pololetí. Poplatek je využíván na nákup pomůcek a odměn pro děti. Na celý školní rok vychází dohromady 25 lekcí.

Přihlásit se mohou děti v posledním roce před nástupem na základní školu, tedy od 5 let a to prostřednictvím formulářů, jež jsou vždy na začátku školního roku vypsány na nástěnkách jednotlivých tříd. Samotná výuka je zahajována začátkem října. Nejsou žádná další kritéria, která by vylučovala přijetí dítěte do kroužku, vše záleží na učitelce, tedy na paní Ireně Tylšové. Pokud je u dítěte patrné opoždění ve vývoji řeči nebo problémové chování, na základě rozhovoru s rodiči se rozhodne, zda pro něho bude kroužek vhodný.

Do kroužku docházejí děti ze dvou tříd, před začátkem jsou učitelkou dovedeny do prázdné třídy, která je v úterý odpoledne vyhrazena k tomuto účelu. Ta je rozdělena na dvě části – část se stoly, kde probíhá výuková část hodiny a část s kobercem, kde jsou vyučovány slovíčka a fráze procvičovány formou her. Po skončení si děti vyzvedávají rodiče. Na kroužek děti nepotřebují žádné pomůcky, všechny materiály jsou zprostředkovány vyučujícím.

Náplň a metody výuky

Seznámení s anglickým jazykem probíhá podle materiálů, jež si vypracovala sama paní učitelka. Při tvorbě materiálů vychází z knihy Angličtina pro děti, jež upravuje a přizpůsobuje podle svých vlastních zkušeností a podle konkrétní situace na každém

kroužku. Vzdělávací obsah na celý rok je rozdělen do 11 okruhů, jimiž děti postupně procházejí a těmi jsou:

- **Hello** – děti se učí pozdravit, rozloučit, vyjádřit souhlas a nesouhlas, poděkovat, omluvit se, velký důraz je kladen na správnou výslovnost
- **My family** – cílem je umět představit sebe a členy rodiny, porozumět jednoduché otázce a odpovědět na ni
- **Colours** – děti se učí pojmenovávat barvy, dále spojky „a“, „nebo“
- **Christmas** – téma zaměřené na Vánoce, učí se slovíčka jako vánoční strom, dárek
- **Toys** – učí se pojmenovat některé hračky
- **Numbers** – počítání od 1 do 10
- **My body** – děti se učí pojmenovat části svého těla, také rozdíl mezi jednotným a množným číslem
- **I can ride** – pojmenování dopravních prostředků, sloveso „umím“
- **Garden** – učí se pojmenovat objekty na zahradě (tráva, strom, houpačka...)
- **Farm** – pojmenování domácích zvířet
- **Zoo** – pojmenování exotických zvířat, dále pojmy malý – velký, krátký – dlouhý

Děti by měly po absolvování kroužku disponovat základní slovní zásobou a fráze k výše uvedeným okruhům a také být schopny odpovědět na nejjednodušší otázky vztahující se k nim.

Na začátku každé lekce je výuková část probíhající v sedě u stolu, kdy se děti učí nová slova vždy ve spojení s obrázkem. Anglická slovíčka si vyzkouší jedno po druhém říci nejprve celá skupina, poté každé dítě zvlášť, přičemž učitelka opravuje jejich výslovnost. Při výuce se učitelka snaží děti zaujmout s využitím různých hraček a pomůcek a motivovat k samostatnému projevu. Zapamatování je upevňováno při vybarvování tematických obrázků.

Velký důraz je zde kladen také na poslech, každou hodinu je dětem pouštěno výukové CD s anglickými písničkami. Ty si nejprve poslechnou, společně přeloží, několikrát pomalu anglicky přeřikají a poté zpívají spolu s nahrávkou.

Procvičování probíhá v části s kobercem formou her a to jak pohybových, slovních nebo s obrázky.

Podoba výuky v jedné lekci

V průběhu školního roku jsem navštěvovala kroužky seznámení s cizím jazykem v Mateřské škole Jiráskova, do kterého v letošním školním roce dochází 10 dětí, z toho 5 dívek a 5 chlapců. Výuka zde probíhala klidně, děti se dokázaly celou dobu soustředit a plně spolupracovaly. Bylo vidět, že je angličtina baví, docházejí na kroužky, přestože přes den zrovna nebyli v mateřské škole.

Hlavní pomůckou při výuce je loutka Ben, se kterou se děti setkávají každý týden. Na úvod i na závěr každé hodiny se po jednom s Benem anglicky pozdraví a dohromady mu zazpívají písničku, ve které si také procvičují pozdravy.

V průběhu jednoho kroužku se vystřídá činnost v sedě u stolu s pohybovými aktivitami. U stolu je často zapojeno vybarvování, při kterém má paní učitelka čas věnovat individuální pozornost každému dítěti a procvičovat s ním výslovnost, na kterou je zde kladen důraz, i slovní zásobu. Při pohybových aktivitách si děti zkoušejí to, co se naučili, v „reálných situacích“. Například se po dvojicích vzájemně potkají a pozdraví nebo se navzájem představují. Děti jsou celou lekci aktivně zapojeny, součástí třídy je i prostor s kobercem, kde se probíraná látka procvičuje při hrách. Právě spojení s pohybovou hrou dětem nejvíce pomáhá, po několika opakováních už jsou si jistější a slovíčka si pamatují.

Děti obvykle nedostávají žádné úkoly na doma, pouze co nestihnou dokončit během hodiny. Jako příloha č. 2 jsou pro ilustraci přiloženy některé z používaných materiálů pro děti. Na začátku každé lekce se opakují slovíčka a fráze z předešlé hodiny. Je patrné, se kterými dětmi si doma rodiče látku připomenou a které se jazyku věnují pouze v kroužcích.

Na závěr každé hodiny dostanou děti odměnu ve formě bonbónu či lízátko, za které anglicky poděkují.

Vyučující

Anglický jazyk studovala paní učitelka na gymnáziu v Hradci Králové, následně na Střední odborné škole pedagogické v Nové Pace. Aktivně se dále vzdělávala formou jazykových kurzů, ovšem bez zakončení certifikovanou zkouškou. Přesto udržuje svou angličtinu na komunikativní úrovni a má dobrou výslovnost, kterou se snaží důsledně předávat i dětem.

Před založením a během prvních let kroužku se zúčastnila několika školení zaměřených na výuku anglického jazyka v primárních a preprimárních institucích, ovšem stěžuje si na jejich zaměření na angličtinu na prvním stupni v základních školách, kde se

operuje s tím, že děti již umějí číst a psát. Učí podle vlastních materiálů, při jejichž tvorbě se inspirovala učebnicí Angličtina pro děti a upravovala je podle zkušeností z praxe, žádná další školení již neabsolvuje.

Při návštěvách kroužků anglického jazyka jsem musela obdivovat práci paní učitelky s dětmi. Byly znát dlouholeté zkušenosti v seznamování předškolních dětí s cizím jazykem. Děti během kroužku neztrácely zájem o výuku, naopak se aktivně zapojovaly do všech činností a na jednotlivé hodiny se těšily.

Paní učitelka nahlíží pozitivně na zájem rodičů o výuku anglického jazyka v mateřských školách, ovšem tento zájem by podle jejích slov neměl končit tím, že rodiče dítě dají na kroužek a po práci ho vyzvednou, jak je zde častým zvykem. V jednotlivých hodinách je skutečně zřejmé, kteří rodiče si s dětmi probíraná slovíčka od minulého kroužku alespoň připomněli. Průběžně klesající zájem o angličtinu je také dán tím, že na místní základní škole se na předškolní výuku přímo nenavazuje. Od loňského roku ovšem Dům dětí a mládeže v Heřmanově Městci zařadil do své nabídky Angličtinu pro 1. – 3. třídu, bude zajímavé sledovat, jestli to bude mít vliv na počet přihlášených dětí do kroužků angličtiny v mateřských školách.

3.3 MATEŘSKÁ ŠKOLA JONÁŠOVA

Menší z obou mateřských škol, jejímž zřizovatelem je také město Heřmanův Městec, je Mateřská škola Jonášova, která byla otevřena v roce 1977 a současnou ředitelkou je Věra Opočenská. Jedná se o školku s celodenním provozem, od 6:00 do 16:00 hodin.

Na rozdíl od Mateřské školy Jiráskova zde nejsou děti rozděleny podle věku. Škola má v provozu tři věkově smíšené třídy – Sluníčko, Kytíčka a Pohádka. V každé třídě je ve školním roce 2014/2015 zapsáno 28 dětí, celkově sem dochází 84 dětí. Na školní rok 2015/2016 bylo do mateřské školy přihlášeno 51 dětí, pouze 30 jich bylo přijato.⁹³ Obdobná je situace i v Mateřské škole Jiráskova. Personál mateřské školy čítá 6 pedagogů a 5 provozních pracovníků.

⁹³ Mateřská škola Jonášova. Seznam přijatých dětí pro školní rok 2015/2016 [online]. [cit.2015-5-12]. Dostupné z [www](http://www.msjonasova.cz/aktuality/seznam%20p%C5%99ijjat%C3%A9%20a%20nep%C5%99.d%C4%9Bti%202015%20hlavi%C4%8Dka%20%C5%A1koly.pdf):
<http://www.msjonasova.cz/aktuality/seznam%20p%C5%99ijjat%C3%A9%20a%20nep%C5%99.d%C4%9Bti%202015%20hlavi%C4%8Dka%20%C5%A1koly.pdf>

Poplatek za školné činí 320 Kč na měsíc za jedno dítě a stravné 30 Kč na den kromě dětí s odkladem školní docházky, které platí 33 Kč na den.

Školu tvoří jedna budova, jejíž součástí je školní jídelna a velká zahrada s prostorem a vlastním pískovištěm pro každou jednotlivou třídu.

Školní vzdělávací program *Touláme se světem* je zpracovaný na období 2013 – 2016. Denní program je naplněn především spontánní činností, řízená činnost ji má pouze doplňovat dle potřeby. Děti jsou zařazovány do věkově smíšených tříd ihned po přijetí a v této třídě se stejnou paní učitelkou zůstávají celou dobu pobytu v mateřské škole. Ta tímto systémem napomáhá k socializování jedince, vytváření pevných přátelských pout i mezi různě starými dětmi a také spolupráci s rodinou.⁹⁴ Školní vzdělávací program je rozdělen do 4 tematických celků – Já jsem tady (Já – dítě), Cestujeme prstem po mapě, Chválím tě, země má a Máme rádi zvířata. U každého z celků jsou definovány klíčové kompetence a očekávané výstupy. Další dílčí výstupy jsou převzaty přímo z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

Třídní vzdělávací program zpracovávají pro jednotlivé třídy vždy třídní učitelky na celý rok, které následují tematické celky určené školním vzdělávacím programem, s dále rozpracovanými přípravami na jednotlivé týdny.

Mateřská škola se snaží ve velké míře spolupracovat s rodiči, v průběhu roku organizuje množství akcí, na nichž se mohou podílet. Také pořádá schůzky pro rodiče dětí nových nebo v posledním roce před nástupem do základní školy, jimž poskytuje odborné poradenství. Další akce a výlety jsou organizovány pro jednotlivé třídy i pro celou školu. Spolupracuje se Základní školou v Heřmanově Městci, domovy pro seniory, rodičovským centrem Radovánek, městskou knihovnou, Střední pedagogickou školou Čáslav a s nakladatelstvím Svojtka, jež tiskne knihy pro děti.

Nadstandardní aktivity pro školní rok 2014/2015 zahrnují keramiku, zpívání, hru na zobcovou flétnu a cvičení jógy. Všechny jsou vyučovány interními pedagogy a hlavním kritériem pro jejich realizaci je, aby byly provozovány pro děti zábavnou formou.

3.3.1 Výuka anglického jazyka

V Mateřské škole Jiráskova se anglický jazyk vyučoval vždy jednou týdně v odpoledních hodinách formou kroužku pro děti od pěti let. V tomto školním roce se po osmi

⁹⁴ Školní vzdělávací program: *Touláme se světem*. MŠ Jonášova. 1.9.2013 – 30.8.2016. [cit.2015-5-12]

letech poprvé nenaplnila minimální požadovaná kapacita pro otevření kroužku, proto se zde výuka nekoná. Důvodem je chybějící interní lektor, neboť zařazení externích lektorů má vliv na finanční stránku kroužku.

Historie kroužku

Kroužek anglického jazyka zde byl poprvé otevřen ve školním roce 2007/2008. V prvním roce se setkal s velkým zájmem ze strany rodičů. Děti bylo přihlášeno více než 20 a v dalších dvou letech již museli být rozděleni do dvou skupin, nejprve na pokročilé a začátečníky, později zde fungovaly dva kroužky pro začátečníky. V průběhu dalších let zájem o kroužky mírně opadl a vyučovala se pouze jedna skupina čítající do patnácti dětí.

Organizace

Organizační podmínky zajišťuje mateřská škola, rodiče mohou děti zapisovat na začátku školního roku, kroužky při naplnění kapacity probíhají od října do května ve vyhrazené třídě. Přihlásit se mohou všechny děti od pěti let věku, na třídní učitelce je poté posouzení, zda je výuka pro konkrétní dítě vhodná vzhledem k řečovému vývoji. Po poradě s rodiči se poté domluví, zda dítě na kroužek bude nebo nebude docházet.

Z důvodu nekvalifikovaných interních pracovníků k výuce anglického jazyka musí škola zajišťovat i externího lektora. Cena kroužků vedených interními pedagogy činí 200 Kč, v případě externího pracovníka záleží na výši honoráře za jednotlivé lekce, většinou je ovšem i mnohonásobně vyšší. Od zavedení kroužku byl lektor několikrát změněn a škola tak má zkušenosti s vhodnými i méně vhodnými vyučujícími. Nejvíce se v tomto případě, podle slov zástupkyně ředitelky paní Jany Plavcové, osvědčily učitelky z prvního stupně základních škol, které měly k dětem vhodný přístup. Na druhé straně škola zaměstnávala externí lektorku s certifikátem z anglického jazyka, ovšem bez pedagogických zkušeností. Kvůli nevhodnému přístupu děti neměly o angličtinu zájem, lektorka je nezvládala a samotná výuka neměla žádný efekt.

Náplň a metody výuky

Obsah výuky je plně v kompetenci externího lektora, který musí mít vypracované vlastní materiály, neboť škola mu žádné neposkytuje. Jediným kritériem mateřské školy je výuka hravou formou, která bude především děti bavit.

Plánování na školní rok 2015/2016

V příštím školním roce by mateřská škola opět ráda otevřela kroužek seznamování s cizím jazykem, ovšem zatím nemá k dispozici vhodného lektora za přijatelnou cenu vedení kroužku. Vzhledem k tomu začíná spolupracovat s obecně prospěšnou společností Kroužky Východní Čechy, která zajišťuje kroužky sportovního, uměleckého, vzdělávacího i čistě zájmového charakteru pro děti v mateřských a základních školách.

Výuku angličtiny pro předškolní děti zprostředkovávají společnosti Kroužky externí pracovníci. Poplatek činí 650 Kč na pololetí, na školní rok je naplánováno dohromady 30 lekcí, z nichž každá trvá 30 minut. K výuce je nutným výukovým materiálem učebnice Angličtina pro nejmenší, určená dětem od předškolního věku po 2. třídu základní školy. Výuka probíhá především hravou formou, v materiálech jsou navrhované činnosti jako písničky a hry, při kterých může lektor s dětmi probíraná slovíčka procvičovat. Ukázka z učebnice je součástí bakalářské práce jako příloha č. 3.

Autorkou učebnice ve vydání pro děti i jako výukový materiál pro učitele je zkušená předškolní pedagožka s dlouholetou praxí ve výuce angličtiny pro předškolní děti Pavlína Račanová a tento materiál je vypracovaný speciálně pro společnost Kroužky. Rozpracovává třicet tematických celků, z nichž každému jsou věnovány dvě vyučovací hodiny.

Učebnice obsahuje slova jak ve psané formě, tak zobrazené na obrázcích, které jsou určené dětem k vybarvení. Zdůrazněno je tu, že pokud se v kroužku nachází dítě, které již umí číst, je důležité mu vysvětlit, že psaná forma slov, jak je zde vidí, je odlišná od formy, jakou se vyslovují. Součástí je výukové CD, které doplňují texty písniček a básniček v učebnici. Jsou zde také návody k různým hrám. Učebnice počítá se zapojením rodičů, kteří ji budou doma s dětmi procházet a jsou zde u každého okruhu shrnuty informace o frázích a hrách spojených s daným tématem.

Strategií výuky anglického jazyka, jak probíhá ve společnosti Kroužky, je učit děti prožitkovou činností se zapojením divadla, zpívání, malování a sportování, aby si ani nevšimli, že se učí, přiblížit jim tak cizí jazyk a probudit v nich zájem o další studium jazyků.⁹⁵

Zda se podaří Mateřské škole Jonášova touto cestou znovu probudit zájem rodičů o seznamování dětí s cizím jazykem, se uvidí až na začátku příštího školního roku.

⁹⁵ Kroužky. *Angličtina pro nejmenší* [online]. 2014 [cit.2015-5-12]. Dostupné s [www: http://www.krouzky.cz/NA%C5%A0EKROU%C5%BDKY/Angli%C4%8Dtina.aspx](http://www.krouzky.cz/NA%C5%A0EKROU%C5%BDKY/Angli%C4%8Dtina.aspx)

3.4 DALŠÍ MOŽNOSTI ANGLIČTINY PRO DĚTI V HEŘMANOVĚ MĚSTCI

V Heřmanově Městci je v současné době v provozu Jazyková škola Absolute, která ovšem nezprostředkovává kurzy pro děti, pouze pro dospělé.

Další možnost vzdělávání dětí v anglickém jazyce představuje Dům dětí a mládeže Heřmanův Městec, který má v nabídce dva kroužky angličtiny – pro začátečníky od 1. do 3. třídy základní školy a pro pokročilé, kteří v loňském roce docházeli do začátečnického kroužku. Pro děti předškolního věku se zde anglický jazyk nevyučuje, jedinou výjimkou je dívka ve věku 5 let zapsaná do kroužku pro začátečníky, která ovšem už dochází do základní školy.

Kroužky zde fungují druhým rokem a zájem o ně není vysoký, v každé skupině je přihlášených 8 dětí. Zápisné činí 400 Kč na celý rok a veškeré materiály jsou zprostředkovány Domem dětí a mládeže. Výuka probíhá jednou týdně 60 minut přímo v prostorách domu dětí a vyučujícími jsou interní pracovnice Lenka Nekvapilová, která vede začátečnickou skupinu a student gymnázia v Pardubicích Jan Pražák, který učí pokročilé.

Děti jsou zde vyučovány klasickým školním způsobem bez většího důrazu na hry a to podle učebnice Start With Click New, určené pro 1. stupeň základní školy. Podle výpovědi lektorů navštěvují kroužky děti, které anglický jazyk baví a které se chtějí vzdělávat, proto není potřeba zapojovat herní či pohybové činnosti ve větší míře. To mne překvapilo především u začátečnické skupiny, kterou navštěvují 2 děti z první třídy, 1 dítě ze druhé třídy a 5 dětí ze třetí třídy.

Další možností, jak se děti mohou vzdělávat v anglickém jazyce už od předškolního věku, jsou soukromí učitelé, ovšem přímo v Heřmanově Městci se mi nepodařilo dohledat nikoho konkrétního.

Rodiče občas také přistupují k tomu, že své děti začínají učit anglicky sami. Jedná se většinou o základní slovíčka a fráze, které rodiče s dětmi procvičují. Tyto snahy hodnotím velmi pozitivně, neboť rozšiřují povědomí dětí o cizích jazycích v domácím prostředí, kde se děti cítí nejpřirozeněji, což kladně působí na zapamatování jednotlivých slovíček i na výslovnost, pokud je na ni kladen důraz.

3.5 VÝZKUM V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH V HEŘMANOVĚ MĚSTCI

Se vznikem kroužků pro děti od 1. do 3. třídy pod Domem dětí a mládeže Heřmanův Městec zde byla vyplněna mezera v návaznosti výuky anglického jazyka. Pokud mají rodiče skutečně zájem, aby se děti od raného věku vzdělávali v anglickém jazyce s co největším efektem, je sledování nabídky a možností jeho výuky prvním krokem. Za druhý krok považují skutečně aktivní zájem a přístup rodiny, která by měla dítě ve výuce podporovat nejen zajištěním kroužků, nýbrž především správnou motivací a pomocí se samotným studiem. Ptát se dítěte na to, co v kroužku probírali, projít s ním materiály a nejlépe každý den si procvičit několik slovíček a frází kvůli výslovnosti. I rodiče, kteří anglickým jazykem aktivně nemluví, mají možnosti jak výslovnost daného slovíčka zjistit, ale nepochybuji o tom, že v dnešní době se najde v každé rodině někdo, kdo disponuje alespoň základy anglického jazyka.

Mělo by být využito toho, že se v předškolním věku vyučuje cizí jazyk hravou formou, která děti baví. Předškolní děti není těžké pro cokoli nadchnout a tak by jim měla být podávána i angličtina.

3.5.1 Kvantitativní výzkum

Součástí bakalářské práce je výzkum, který se zaměřuje na zájem rodičů o výuku anglického jazyka od předškolního věku. Dotazováni byli rodiče z obou mateřských škol v Heřmanově Městci.

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit:

- a) zda se rodiče aktivně zajímají o možnosti angličtiny pro děti v Heřmanově Městci
- b) jaké jsou jejich důvody k zapsání / nezapsání dítěte do kroužku
- c) zda se rodiče dětí, jež do kroužku docházejí, o samotnou výuku zajímají

Metoda výzkumu

Výzkum bude realizován prostřednictvím dotazníků, které budou rozdány rodičům v obou mateřských školách v Heřmanově Městci. Dotazník je přiložen jako příloha č. 4, obsahuje 18 uzavřených otázek. 13 z nich je určeno pro všechny rodiče, jež mají děti v mateřské škole v Heřmanově Městci, 5 je určeno pouze pro rodiče, jejichž děti navštěvují

kroužek anglického jazyka. Zájem a zainteresovanost těchto rodičů o samotnou výuku v kroužku bude doplněn rozhovory.

Výzkum byl realizován během května a prvního týdne v červnu roku 2015 a to formou osobního předání každého jednotlivého dotazníku, aby byla možnost zodpovědět případné otázky.

Respondenti

Respondenty byli rodiče dětí z mateřských škol Jiráskova a Jonášova. Do mateřských škol v Heřmanově Městci dochází dohromady 192 dětí, ovšem ne všechny pravidelně, některé koncem školního roku už nechodí vůbec

Dotazník byl rozdán rodičům všech dětí, jež jsou zapsány do kroužku anglického jazyka. Dále bylo o vyplnění dotazníku požádáno přibližně 120 rodičů z obou mateřských škol, ovšem ne všichni z časových či jiných osobních důvodů souhlasili s účastí na výzkumu. Z rozdaných dotazníků se dva nevrátily nazpátek. Některé děti navíc pravidelně vyzvedávají v mateřské škole prarodiče, těm dotazníky rozdávány nebyly. Celkově bylo vyplněno a vyhodnoceno 82 dotazníků, všechny z nich byly použitelné.

Hypotézy

- Rodiče s vyšším dosaženým vzděláním častěji plánují své děti přihlásit do kroužku cizího jazyka.
- Rodiče, kteří sami umí anglicky, připisují znalosti angličtiny pro budoucnost svých dětí větší váhu.
- Rodiče, podle kterých pomůže lepší znalosti jazyka, když se s ním začne co nejdříve, mají častěji v plánu začít s angličtinou dříve než ve 3. třídě a to v mateřské škole i mimo ni.
- Rodiče s dětmi v posledním roce před nástupem na základní školu se o kroužky angličtiny v mateřské škole zajímají více než rodiče mladších dětí.
- Rodiče, i ti, kteří nevyužívají jazykové kroužky v mateřské škole, by nedali přednost jinému jazyku před angličtinou.

INTERPRETACE ZJIŠTĚNÝCH DAT

Otázka č. 1 – Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Prvním, co bylo v dotazníku zjišťováno, bylo nejvyšší dosažené vzdělání rodičů. Zjištěná data jsou uvedena v tabulce č. 1

Tabulka č. 1 – Odpověď na otázku č. 1

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	AČ	RČ
ZŠ	6	7,3 %
SOU	16	19,5 %
SŠ	33	40,2 %
VOŠ	7	8,5 %
VŠ	20	24,5 %
Jiné	0	0
Celkem	82	100 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Jak vyplývá z tabulky č. 1, největší skupinou mezi rodiči jsou ti, kteří mají středoškolské vzdělání s maturitou. V této kategorii je zastoupeno 33 rodičů z celkového počtu 82, tedy 40,2%. Nejméně početná skupina jsou rodiče se základním vzděláním, kterých je ve výběrovém souboru pouhých 6. Možnost „Jiné“ nevybral žádný z respondentů.

Otázka č. 2 – Používáte jazyk běžně v práci?

Tabulka č. 2 – Odpověď na otázku č. 2

Používáte cizí jazyk běžně v práci?	AČ	RČ
Ne	61	74,4 %
Ano, anglický	18	22 %
Ano, německý	1	1,2 %
Ano, anglický + německý	1	1,2 %
Ano, anglický + německý + ruský	1	1,2 %
Celkem	82	100 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Z tabulky vyplývá, že převážná většina respondentů nevyužívá žádný jazyk běžně v zaměstnání. Z celkového počtu 82 respondentů jich tuto možnost zvolilo celkem 61, tedy

74,4%. Nejvíce respondentů využívá v pracovním procesu jazyk anglický a to buďto pouze ten, jak odpovědělo 22% respondentů, nebo v kombinaci s dalším jazykem, jak odpověděli další 2 respondenti. Dohromady tedy využívá angličtinu v zaměstnání 20 rodičů, což je 24,4%. Pouze 1 z rodičů používá v práci jiný cizí jazyk než angličtinu, a to jazyk německý.

Otázka č. 3 – V případě nutnosti se domluvíte jakým jazykem?

Tabulka č. 3 – Odpověď na otázku č. 3

Znalost a používání jazyka	AČ	RČ
Pouze AJ	33	40,2 %
Pouze NJ	14	17,1 %
AJ + další CJ	18	22 %
AJ + 2 CJ	4	4,9 %
Pouze RJ	2	2,4 %
Jiný jazyk	0	0 %
Žádný jazyk	11	13,4 %
Celkem	82	100 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

U této otázky měli respondenti možnost zaškrtnout více než jednu odpověď. Z celkového počtu 82 respondentů se většina (40,2 %) domluví pouze anglicky. Následující nejpočetnější kategorií jsou ti, kteří se domluví anglicky a ještě dalším cizím jazykem, kterým byla ve většině případů němčina. Celkově se anglickým jazykem domluví 67,1% respondentů. 14 respondentů zaškrtnulo možnost, že se domluví pouze německy, z celkového počtu to bylo 17,1%. Překvapující bylo zjištění, že celých 13,4%, tedy 11 z 82 respondentů nehovoří žádným cizím jazykem.

Otázka č. 4 a č.5 – Myslíte si, že bude pro vaše dítě důležité umět anglicky kvůli práci a z osobních důvodů?

U této otázky respondenti na škále od 1 do 5, (1 - nedůležité, 3 - důležitá alespoň základní znalost, 5 - velice důležitou dobrou znalost), přiřazovali hodnotu znalosti anglického jazyka pro budoucí pracovní i osobní potřebu svých dětí. Získaná data jsou znázorněna v tabulce č. 4

Tabulka č. 4 – Odpověď na otázku č. 4 a č. 5

	Důležitost pro pracovní potřebu					Celkový průměr	Důležitost pro osobní potřebu					Celkový průměr
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5	
AČ	0	3	22	10	47	4,2	0	2	19	15	46	4,3
RČ	0%	3,7%	26,8%	12,2%	57,3%		0%	2,3%	23,5%	18,2%	56%	

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Z odpovědí respondentů vyplývá, že nadpoloviční většina rodičů považuje znalost anglického jazyka za velice důležitou pro budoucnost svých dětí. Průměrnou známkou 4,3 z 5 hodnotí rodiče důležitost znalosti angličtiny pro osobní potřebu a jen o něco málo nižší průměrná známka (4,2) dokazuje, že vidí angličtinu jako důležitou i pro pracovní život svých dětí. Dohromady považuje znalost anglického jazyka za podprůměrně důležitou 3,7% respondentů pro pracovní potřebu a 2,3% respondentů pro osobní potřebu.

Otázka č. 6 – Pomůže lepší znalosti jazyka, když se s ním u dětí začne co nejdříve?

Tabulka č. 5 – Odpověď na otázku č. 6

Pomůže lepší znalosti jazyka, když se s ním začne co nejdříve?	AČ	RČ
Určitě ano	41	50 %
Alespoň částečně ano	26	31,7 %
Nedokážu odpovědět	9	11 %
Spíše ne	6	7,3 %
Určitě ne	0	0 %
Nemám na toto názor	0	0 %
Celkem	82	100 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Přesně polovina dotazovaných rodičů si myslí, že dřívější začátek výuky angličtiny určitě přináší pozitivní efekt. Další početná kategorie respondentů (31,7%) má pocit, že raný začátek s výukou jazyka alespoň částečně pomůže jeho lepší znalosti v budoucnosti. 11% dotazovaných na tuto otázku nedokáže odpovědět a pouhých 7,3% předpokládá, že věk, kdy se s výukou začne, není rozhodující. Žádný z rodičů nezvolil možnost, že dřívější start s jazykem určitě nepomáhá jeho budoucí znalosti, rodiče tedy ve většině případů předpokládají, že raný začátek, kdy se začne angličtina u dítěte vyučovat, přináší především výhody.

Otázka č. 7 a č. 8 – Jaký je věk vašeho dítěte a nastoupí od září na základní školu?

Tabulka č. 6 – Odpověď na otázky č. 7 a č. 8

Jaký je věk vašeho dítěte a chystá se od září nastoupit na ZŠ?	AČ	RČ
3, nechystá	5	6,1 %
4, nechystá	22	26,8 %
5, nechystá	27	32,9 %
6, nechystá	7	8,5 %
6, ano	18	22%
7, ano	3	3,7 %
Celkem	82	100 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

V tabulce vidíme, že největší skupinou dotazovaných rodičů (32,9%) jsou ti, kteří mají dítě ve věku 5 let, které se od září nechystá nastoupit na základní školu. Do této kategorie spadá 27 z celkového počtu 82 respondentů. Druhou nejpočetnější kategorií (26,8%) jsou ti, kteří mají dítě ve věku 4 let, jež se také nechystá od září do 1. třídy. Třetí početnou kategorií (22% dotazovaných) jsou rodiče, jež mají dítě ve věku 6 let a chystají se v září nastoupit na základní školu. Další kategorie jsou zastoupeny v menších počtech. Rodičů, jež mají dítě ve věku 6 let, kterým se odkládá nástup do základní školy, se výzkumu zúčastnilo 7 (8,5%), rodičů s dětmi ve věku 3 let pouhých 5 (6,1%), nejméně početnou kategorií jsou rodiče s dětmi ve věku 7 let, ti se výzkumu zúčastnili pouze 3 (3,7%).

Otázka č. 9 a č. 10 – Víte o možnosti výuky anglického jazyka ve vaší mateřské škole a zajímáte se o ni blíže?

Tabulka č. 7 – Odpověď na otázky č. 9 a č. 10

Víte o možnosti výuka AJ ve vaší MŠ?				Zajímáte se o ni blíže?			
Ano		Ne		Ano		Ne	
AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
56	68,3 %	26	31,7 %	35	42,7 %	47	57,3 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

V tabulce můžeme vidět, že nadpoloviční většina, tedy 56 z celkových 82 respondentů (68,3%) ví, že mateřská škola nabízí výuku anglického jazyka. Kroužky anglického jazyka jsou nabízeny i v Mateřské škole Jonášova, kde kroužek v tomto školním roce nebyl otevřen.

Na druhé straně nadpoloviční většina, čítající 47 z 82 dotazovaných rodičů (57,3%), se o kroužky blíže nezajímá.

Otázka č. 11 – Dali byste přednost výuce jiného cizího jazyka?

Tabulka č. 8 – Odpověď na otázku č. 11

Dali byste přednost výuce jiného jazyka před angličtinou?	AČ	RČ
Ne	72	87,8 %
Ano, německému	6	7,4 %
Ano, francouzskému	1	1,2 %
Ano, španělskému	1	1,2 %
Ano, ruskému	1	1,2 %
Ano, jinému	1 - italština	1,2 %
Celkem	82	100 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Podle zjištěných údajů by naprostá většina, tedy 72 z celkového počtu 82 respondentů nedala přednost výuce jiného jazyka před angličtinou. Celkový počet 87,8% respondentů tedy považuje angličtinu za nejvhodnější jazyk, který by se měl začít vyučovat už od mateřské školy. Pokud by rodiče dali přednost výuce cizího jazyka – tuto možnost si zvolilo celkem 12,2% respondentů – byl by to ve většině případů (7,4%) jazyk německý. Po jednom hlase byly dále zaškrtnuty jazyk francouzský, španělský, ruský a jiný cizí jazyk, kterým v tomto případě byla italština.

Otázka č. 12 – Plánujete začít s anglickým jazykem dříve než ve 3. třídě základní školy?

Tabulka č. 9 – Odpověď na otázku č. 12

Plánujete začít s anglickým jazykem dříve než ve 3. třídě základní školy?	AČ	RČ
Ne	15	18,3 %
Zatím jsme o tom neuvažovali	13	15,8 %
Nevíme	7	8,5 %
Už jsme zahájili v MŠ	10	12,2 %
Už jsme zahájili mimo MŠ	9	11 %
Plánujeme v MŠ	7	8,5 %
Plánujeme mimo MŠ	3	3,7 %
Plánujeme, zjišťujeme možnosti	18	22 %
Celkem	82	100 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Z odpovědí respondentů vyplývá, že 18,3% dotazovaných rodičů nemá v plánu začít s výukou anglického jazyka u svého dítěte dříve, než se ho začne učit povinně ve 3. třídě na základní škole. Dalších 24,3% rodičů zatím neví nebo o tom neuvažovalo. 19 z celkového počtu 82 respondentů, tedy 23,2% již výuku anglického jazyka zahájilo, a to v mateřské škole i mimo ni. Do budoucna plánuje své děti zapsat na kroužek anglického jazyka dohromady 34,2% rodičů, z toho pouhých 8,5% plánuje využít výuku v kroužcích v mateřské škole. Největší počet dotazovaných, celých 22% sice plánuje zahájit výuku anglického jazyka dříve, zatím ovšem zvažují možnosti.

Otázka č. 13 – Jaké jsou důvody k zapsání / nezapsání dítěte na kroužek?

U této otázky mohli rodiče zaškrtnout libovolný počet odpovědí. Získaná data jsou vyhodnocena v následující tabulce. Pro přehlednost jsou odpovědi seřazeny od nejčastěji vybíraných po nejméně často vybrané.

Tabulka č. 10 – Odpověď na otázku č. 13

Jaké jsou vaše důvody k zapsání/nezapsání dítěte na kroužek?	AČ	RČ
Zájem dítěte	51	62,2 %
Časové možnosti	39	47,6 %
Aby v budoucnu mluvílo anglicky co nejlépe	39	47,6 %
Vývoj mateřského jazyka	31	37,8 %
Aby umělo základní slovíčka	19	23,2 %
Reference kroužku	17	20,7 %
Cena	17	20,7 %
Vyučující	13	15,9 %
Kvůli správné výslovnosti	12	14,6 %
Bereme to jako hru	11	13,4 %
Náskok na ZŠ	11	13,4 %
Jiné	1	1,2 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Pro většinu rodičů je to, zda dítě na kroužek anglického jazyka zapíše, hlavně dáno zájmem samotného dítěte. Ten je důležitým faktorem pro 62,2% rodičů. Další, co hraje podstatnou roli, jsou časové možnosti rodiny, ty ovlivňují 47,6% dotazovaných rodičů. Stejně důležitým faktorem (také 47,6%), je, jsou-li rodiče přesvědčeni, že raný začátek pomůže lepší orientaci v jazyce v budoucnu. Významnou roli u velké části respondentů (37,8%) hraje vývoj mateřského jazyka u dítěte. Další důležité faktory jsou uvedeny v tabulce. Jedenkrát byla také využita odpověď „Jiné“, u které dotyčný respondent uvedl, že důvodem k zapsání dítěte do

kroužku anglického jazyka by bylo, „aby se angličtina dostala co nejdříve do povědomí dítěte“.

FILTR: Na následujících 5 otázek odpovídali pouze ti rodiče, jejichž děti v tomto školním roce navštěvují kroužky anglického jazyka v Mateřské škole Jiráskova. Výzkumným vzorkem bylo dohromady 10 rodičů z celkového počtu 82 respondentů.

Otázka č. 14 – Zajímáte se o výuku v kroužku – co se děti učí, o materiály?

Tabulka č. 11 – Odpověď na otázku č. 14

Zajímáte se o výuku v kroužku – co se děti učí, o materiály?	AČ	RČ
Ano, vždy	10	100 %
Spíše ano	0	0 %
Spíše ne	0	0 %
Ne	0	0 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Všichni rodiče odpověděli shodně, tedy že se vždy zajímají o výuku v kroužku anglického jazyka.

Otázka č. 15 – Kolik času strávíte s dětmi přípravou na kroužek?

Tabulka č. 12 – Odpověď na otázku č. 15

Kolik času trávíte s dětmi přípravou na kroužek?	AČ	RČ
Procvičujeme každý den	3	30 %
V průběhu týdne, když si vzpomeneme	5	50 %
Před kroužkem si zopakujeme látku z minula	2	20 %
Obyčejně se na kroužek nepřipravujeme	0	0 %
Vůbec se nepřipravujeme	0	0 %
Celkem	10	100 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Pozitivním zjištěním u této otázky je, že všichni rodiče si s dětmi v průběhu týdne angličtinu opakuji. Největší skupina, 5 z 10 rodičů se s dětmi učí v průběhu týdne, 3 rodiče uvedli, že si s dětmi procvičují každý den a zbytek rodičů uvedl, že si alespoň před kroužkem zopakují látku z minula. Možnosti, že se obyčejně nebo vůbec na kroužek nepřipravují, nevybral žádný z respondentů.

Otázka č. 16 – Plánujete navázat na předškolní výuku angličtiny od 1. třídy?

Tabulka č. 13 – Odpověď na otázku č. 16

Plánujete navázat na předškolní angličtinu od 1. třídy?	AČ	RČ
Určitě ano	1	10 %
Rádi bychom, zjišťujeme možnosti	7	70 %
Zatím jsme nad tím neuvažovali	2	20 %
Nevíme	0	0 %
Spíše ne	0	0 %
Určitě ne	0	0 %
Celkem	10	100 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Z rodičů, jejichž děti navštěvují kroužky anglického jazyka v Mateřské škole Jiráskova jich naprostá většina (70%) uvažuje o navázání na předškolní výuku angličtiny a zatím zjišťují možnosti. Pouze 1 z 10 rodičů uvedl, že budou ve výuce angličtiny pokračovat určitě a další 2 rodiče o tom zatím neuvažovali.

Otázka č. 17 – Co očekáváte, že vašemu dítěti absolvování kroužku přinese?

U této otázky mohli rodiče zaškrtnout libovolný počet odpovědí. Zjištěná data jsou uvedena v tabulce a pro přehlednost seřazena od nejčastěji volené možnosti.

Tabulka č. 14 – Odpověď na otázku č. 17

Co očekáváte, že absolvování kroužku vašemu dítěti přinese?	AČ	RČ
Základní slovíčka	10	100 %
Základní fráze	9	90 %
Pozitivní přístup k dalšímu učení jazykům	7	70 %
Rozvíjen komunikační	7	70 %
Anglické písničky, básničky	3	30 %
Dobrou výslovnost	3	30 %
Zábavně strávené odpoledne	1	10 %
Více kamarádů ve školce	1	10 %
Dozví se něco o jiných zemích a kulturách	0	0 %
Jiné	0	0 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Všichni z dotazovaných rodičů vybrali možnost, že očekávají, že se jejich dítě především naučí základní slovíčka. 9 z 10 rodičů očekává vedle základních slovíček také znalost základních frází. Dalšími důležitými výstupy pro nadpoloviční většinu dotazovaných rodičů (7 z 10) jsou pozitivní přístup k dalšímu učení jazykům a rozvíjení komunikační. 3 z 10 rodičů dále očekávají, že se jejich dítě v kroužku naučí anglické písničky a říkanky

a stejný počet také to, že zde jejich dítě získá dobrou výslovnost. Ani jednou nebyla zvolena možnost, že se zde dítě dozví něco o jiných zemích a kulturách, také možnost „Jiné“ nebyla zaškrtnuta.

Otázka č. 18 – Jak jste celkově spokojeni s výukou v kroužcích?

Při hodnocení celkové spokojenosti s kroužky rodiče opět vybírali na škále od 1 do 5, kde 1 znamenalo celkově nespokojeni s výukou a 5 celkově spokojeni.

Tabulka č. 10 – Odpověď na otázku č. 18

Jak jste celkově spokojeni s výukou v kroužcích?	AČ	RČ
1	0	0 %
2	0	0 %
3	0	0 %
4	3	30 %
5	7	70 %
Průměr	4,7	94 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Z odpovědí respondentů vyplývá, že většina rodičů (70%) je s výukou a vedením kroužku naprosto spokojená. Zbytek (30%) zaškrtl druhou nejvyšší známku, takže je jasné, že rodiče jsou s výukou v kroužku velmi spokojeni. Průměrnou připisovanou hodnotou spokojenosti s kroužkem je 4,7 z 5 možných. Rodiče jsou tedy na 94% spokojeni.

Ověřování hypotéz

Hypotéza č. 1: Rodiče s vyšším dosaženým vzděláním častěji plánují své děti přihlásit do kroužku cizího jazyka.

K ověření této hypotézy byly v dotazníku použity otázky č. 1 a č. 12. Otázka č. 1 zjišťovala nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Otázka č. 12 zjišťovala, zda rodiče plánují zahájit výuku anglického jazyka dříve než ve 3. třídě základní školy. Možnosti, ze kterých mohli rodiče vybírat, jsem pro potřeby ověření hypotézy shrnula do dvou kategorií. V té první jsou zastoupení rodiče, kteří zahájit výuku neplánují nebo o tom zatím neuvažovali a v druhé kategorii jsou rodiče, kteří odpověděli, že již výuku zahájili nebo to mají v plánu.

H0: Vyšší vzdělání rodičů nemá vliv na plánování zápisu jejich dítěte do kroužku angličtiny.

H1: Vyšší vzdělání rodičů má vliv na plánování zápisu jejich dítěte do kroužku angličtiny.

Chí – kvadrát test, $\alpha = 0,05$

Tabulka č. 11 – Pozorované četnosti

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	AČ	RČ	Plánujete začít s anglickým jazykem dříve než ve 3. třídě základní školy?			
			Ne / Nevíme		Ano	
			AČ	RČ	AČ	RČ
Základní	6	7,3 %	5	6,1 %	1	1,2 %
Středoškolské	49	59,8 %	24	29,3 %	25	30,5 %
Vysokoškolské	27	32,9 %	7	8,5 %	20	24,4 %
Celkem	82	100 %	36	43,9 %	46	56,1 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Tabulka č. 12 – Očekávané četnosti

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	AČ	RČ	Plánujete začít s anglickým jazykem dříve než ve 3. třídě základní školy?			
			Ne / Nevíme		Ano	
			AČ	RČ	AČ	RČ
Základní	6	7,3 %	2,6	3,2 %	3,4	4,1 %
Středoškolské	49	59,8 %	21,5	26,2 %	27,5	33,6 %
Vysokoškolské	27	32,9 %	11,9	14,5 %	15,1	18,4 %
Celkem	82	100 %	36	43,9 %	46	56,1 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Testové kritérium = 7,854

Kritická hodnota = 5,991

TK < KH

Na základě hladiny významnosti 5 % zavrhneme hypotézu H0 a přijmeme alternativu H1.

Hypotéza č. 2: Rodiče, kteří sami umí anglicky, připisují znalosti angličtiny pro budoucnost svých dětí větší váhu.

K ověření této hypotézy jsem použila otázky č. 3, č. 4 a č. 5. Otázka č. 3 zjišťovala, jakým cizím jazykem se respondenti domluví. Zjištěná data byla rozdělena do dvou kategorií – rodiče mluvící anglicky a nemluvíící anglicky. Otázky č. 4 a č. 5 zjišťovaly, jakou důležitost na stupnici od 1 do 5 připisují rodiče znalosti angličtiny pro budoucnost svých dětí. Pro potřeby ověření hypotézy byly tyto otázky sloučeny, detaily získaných dat jsou zobrazeny výše v tabulce č. 4.

H0: Znalost angličtiny rodičů nemá vliv na přepisování důležitosti znalosti jazyka pro dítě.

H1: Znalost angličtiny rodičů má vliv na přepisování důležitosti znalosti jazyka pro dítě.

Chi – kvadrát test, $\alpha = 0,05$

Tabulka č. 13 – Pozorované četnosti

Umíte anglicky?	AČ	RČ	Důležitost angličtiny pro potřebu dětí v budoucnu			
			Podprůměrná až průměrná		Nadprůměrná	
			AČ	RČ	AČ	RČ
Ano	110	67,1 %	17	10,4 %	93	56,7 %
Ne	54	32,9 %	29	17,7 %	25	15,2 %
Celkem	164	100 %	46	28,1 %	118	71,9 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Tabulka č. 14 – Očekávané četnosti

Umíte anglicky?	AČ	RČ	Důležitost angličtiny pro potřebu dětí v budoucnu			
			Podprůměrná až průměrná		Nadprůměrná	
			AČ	RČ	AČ	RČ
Ano	110	67,1 %	30,8	18,8 %	79,2	48,3 %
Ne	54	32,9 %	15,2	9,3 %	38,8	23,6 %
Celkem	164	100 %	46	28,1 %	118	71,9 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

$$TK = 26,241$$

$$KH = 3,841$$

$$TK > KH$$

Na základě hladiny významnosti 5% musíme zavrhnout hypotézu H0 a přijmout H1.

Hypotéza č. 3: Rodiče, podle kterých pomůže lepší znalosti jazyka, když se s ním začne co nejdříve, mají častěji v plánu začít s angličtinou dříve než ve 3. třídě a to v mateřské škole i mimo ni.

K ověření této hypotézy byly v dotazníku použity otázky č. 6 a č. 12. Otázka č. 6 zjišťovala názor rodičů na to, zda dřívější začátek s výukou cizího jazyka pomůže jeho lepší znalosti v budoucnu. Do tabulky nebyly zahrnuti respondenti, jež si zvolili možnost, že na tuto otázku nedokážou odpovědět. Z celkového počtu 82 respondentů jich tuto možnost zvolilo celkem 9, pro potvrzení hypotézy tedy počítáme s celkovým počtem 73 respondentů.

H0: Přesvědčení o pozitivěch raného začátku s angličtinou nemá vliv na plánování dřívějšího zahájení výuky.

H1: Přesvědčení o pozitivěch raného začátku s angličtinou má vliv na plánování dřívějšího zahájení výuky.

Chi – kvadrát test, $\alpha = 0,05$

Tabulka č. 15 – Pozorované četnosti

Pomůže lepší znalosti jazyka, když se s ním začne co nejdříve?	AČ	RČ	Plánujete začít s anglickým jazykem dříve než ve 3. třídě základní školy?			
			Ne		Ano	
			AČ	RČ	AČ	RČ
Ano	67	91,8 %	21	28,8 %	46	63 %
Ne	6	8,2 %	5	6,8 %	1	1,4 %
Celkem	73	100 %	26	35,6 %	47	64,4 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Tabulka č. 16 – Očekávané četnosti

Pomůže lepší znalosti jazyka, když se s ním začne co nejdříve?	AČ	RČ	Plánujete začít s anglickým jazykem dříve než ve 3. třídě základní školy?			
			Ne		Ano	
			AČ	RČ	AČ	RČ
Ano	67	91,8 %	23,9	32,7 %	43,1	59,1 %
Ne	6	8,2 %	2,1	2,9 %	3,9	5,3 %
Celkem	73	100 %	26	35,6 %	47	64,4 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Testové kritérium = 6,47

Kritická hodnota = 3,841

TK > KH

Na základě významnosti 5% musíme zamítnout hypotézu H0 a přijmout hypotézu H1.

Hypotéza č. 4: Rodiče s dětmi v posledním roce před nástupem na základní školu se o kroužky angličtiny v mateřské škole zajímají více než rodiče mladších dětí.

K ověření této hypotézy jsem v dotazníku použila otázky č. 7, č. 8 a č. 10.

H0: Věk dítěte nemá vliv na zájem rodičů o kroužky angličtiny.

H1: Věk dítěte má vliv na zájem rodičů o kroužky angličtiny.

Chí – kvadrát test, $\alpha = 0,05$

Tabulka č. 17 – Pozorované četnosti

Chystá se vaše dítě nastoupit od září do ZŠ?	AČ	RČ	Zajímáte se blíže o kroužky AJ v MŠ?			
			Ano		Ne	
			AČ	RČ	AČ	RČ
Ne	61	74,4 %	25	30,5 %	36	43,9 %
Ano	21	25,6 %	10	12,2 %	11	13,4 %
Celkem	82	100 %	35	42,7 %	47	57,3 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Tabulka č. 18 – Očekávané četnosti

Chystá se vaše dítě nastoupit od září do ZŠ?	AČ	RČ	Zajímáte se blíže o kroužky AJ v MŠ?			
			Ano		Ne	
			AČ	RČ	AČ	RČ
Ne	61	74,4 %	26	31,7 %	35	42,7 %
Ano	21	25,6 %	9	11 %	12	14,6 %
Celkem	82	100 %	35	42,7 %	47	57,3 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Testové kritérium = 0,283

Kritická hodnota = 3,841

TK < KH

Na základě významnosti 5% přijímáme hypotézu H0.

Hypotéza č. 5: Rodiče, i ti, kteří nevyužívají jazykové kroužky v mateřské škole, by nedali přednost jinému jazyku před angličtinou.

K ověření této hypotézy byly v dotazníku použity otázky č. 11 a č. 12.

H0: Na výběr jazyka nemá vliv to, zda se dítě již začalo učit angličtinu.

H1: Na výběr jazyka má vliv to, zda se dítě již začalo učit angličtinu.

Chi – kvadrát test, $\alpha = 0,05$

Tabulka č. 19 – Pozorované četnosti

Učí se dítě anglicky v MŠ nebo mimo ni?	AČ	RČ	Dali byste přednost výuce jiného jazyka před angličtinou?			
			Ne		Ano	
			AČ	RČ	AČ	RČ
Ano	18	22 %	14	17,1 %	4	4,9 %
Ne	64	78 %	58	70,7 %	6	7,3 %
Celkem	82	100 %	72	87,8 %	10	12,2 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Tabulka č. 20 – Očekávané četnosti

Učí se dítě anglicky v MŠ nebo mimo ni?	AČ	RČ	Dali byste přednost výuce jiného jazyka před angličtinou?			
			Ne		Ano	
			AČ	RČ	AČ	RČ
Ano	18	22 %	15,8	19,3 %	2,2	2,7 %
Ne	64	78 %	56,2	68,5 %	7,8	9,5 %
Celkem	82	100 %	72	87,8 %	10	12,2 %

Legenda: AČ – absolutní četnost, RČ – relativní četnost

Testové kritérium = 2,151

Kritická hodnota = 3,841

TK < KH

Na základě hladiny významnosti 5% přijmeme hypotézu H0.

ZÁVĚR KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU

Cílem kvantitativního výzkumu bylo zjistit, jaký je postoj rodičů k výuce anglického jazyka již od předškolního věku. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 82 rodičů, přičemž děti do mateřských škol v Heřmanově Městci dochází celkem 192. Jsem si tudíž plně vědoma, že výsledky výzkumu nelze díky nízkému počtu respondentů zobecňovat, přesto alespoň nastíní názory rodičů.

První hypotéza se zabývala tím, zda má vzdělání rodičů vliv na to, že plánují zahájení výuky anglického jazyka u dítěte od předškolního věku. Tato hypotéza se potvrdila, vzdělání rodičů tedy hraje alespoň do určité míry roli v tom, zda plánují u svých dětí zahájit výuku anglického jazyka dříve, než se jej začnou učit ve 3. třídě na základní škole. Přesto nejvíce dětí navštěvujících kroužek anglického jazyka v Mateřské škole Jiráskova pochází od rodičů s nejvyšším dosaženým vzděláním středoškolským. Překvapená jsem byla počtem dětí, u kterých byla již zahájena výuka anglického jazyka mimo mateřskou školu. Z rozhovorů s rodiči jsem se dozvěděla, že buďto využívají služeb soukromých učitelů v místě bydliště, pokud nepochází z Heřmanova Městce, nebo děti učí anglicky sami.

Další hypotéza předpokládala, že rodiče, kteří sami umí anglicky, přikládají znalosti angličtiny pro budoucnost svých dětí větší váhu. Tato hypotéza se také potvrdila. To, zda rodiče umí anglicky, jiným cizím jazykem nebo žádným cizím jazykem do jisté míry určuje, zda pokládají znalost angličtiny pro budoucnost svých dětí za důležitou. Zajímavé je, že rodiče, kteří hovoří pouze německým jazykem, přiřazovali důležitosti angličtiny nejnižší hodnoty ze všech zúčastněných. Až překvapivě vysoký byl počet rodičů, kteří nehovoří žádným cizím jazykem, tuto možnost zvolilo 11 z celkového počtu 82 dotazovaných.

Dalším zjišťovaným bodem šetření bylo, zda rodiče, podle kterých určitě pomůže lepší znalosti jazyka, když se s ním začne co nejdříve, plánují u svých dětí výuku zahájit již v předškolním věku. Převážná část rodičů zastává názor, že určitě (41) nebo alespoň částečně (29) pomůže jazyku, když se s ním začne co nejdříve, další rodiče nedokážou odpovědět (9) nebo si myslí, že spíše ne (3). Možnost, že určitě jazyku nepomůže, když se s ním začne co nejdříve, nevybral žádný z rodičů. Respondenti, jež nedokázali na tuto otázku odpovědět, byli při výpočtu ověřování hypotézy vynecháni. Tato hypotéza se opět potvrdila, neboť dotazovaní rodiče, kteří ve většině případů věří ve výhody raného začátku s jazykem, se podle toho do jisté míry také rozhodují, zda své dítě do kroužku anglického jazyka zapíší.

Cílem šetření bylo také zjistit, zda rodiče dětí, které mají před nástupem do základní školy, se o kroužky angličtiny zajímají více než rodiče dětí mladších. Tato hypotéza se nepotvrdila. Není pravidlem, že rodiče s předškolními dětmi se častěji blíže zajímají

o kroužky anglického jazyka v mateřských školách, než rodiče dětí mladších. Přesto byla dotazovanými rodiči převážně vybírána možnost, že ačkoli o kroužcích v mateřské škole vědí, blíže se o ně nezajímají.

Poslední ověřovanou hypotézou bylo, zda by rodiče dali přednost výuce jiného cizího jazyka v mateřské škole a zda na to má vliv, že byla již u dítěte výuka angličtiny zahájena v mateřské škole nebo mimo ni. Respondenti byli rozděleni do dvou kategorií – ti, co už výuku angličtiny zahájili a ti, kteří ne. Předpokladem bylo, že by nedali přednost jinému jazyku před angličtinou, což se potvrdilo. Celkově se tato hypotéza ovšem nepotvrdila. To, zda už byla u dítěte zahájena výuka angličtiny nemá na výběr upřednostňovaného jazyka vliv. Z 82 rodičů jich 18 uvedlo, že jejich děti se již začaly učit anglicky a to v mateřské škole i mimo ni. 14 z těchto rodičů by nedalo přednost výuce jiného jazyka a 4 ano, a to po jednom hlasu pro jazyk německý, ruský, španělský a italský. Zbylých 64 rodičů, jejichž děti se ještě anglicky neučí, by v 58 případech nedali přednost výuce jiného jazyka a 6 ano, a to převážně němčině a v jednom případě francouzštině.

U rodičů, jejichž děti docházejí do kroužku anglického jazyka v Mateřské škole Jiráskova, bylo dále zjišťováno, zda se zajímají o průběh výuky v kroužku. Všichni shodně odpověděli, že vždy ano. Bohužel zde je počet respondentů velice nízký, na kroužek angličtiny do Mateřské školy Jiráskova dochází pouze 10 dětí. Zajímalo mne, zda na ně plánují navázat v 1. ročníku základní školy a zda na toto rozhodnutí má vliv to, kolik času věnují přípravě s dětmi na kroužky. Všichni rodiče se s dětmi na kroužky připravují a většina z rodičů by ráda navázala na předškolní angličtinu od první třídy, ovšem stěžují si, že na místní základní škole tato možnost není. V úvahu připadá pouze Dům dětí a mládeže Ježkovka, o jehož nabídce ovšem rodiče většinou nejsou dobře informováni, nebo zařízení soukromých lekcí.

Dále mne zajímalo, co očekávají, že jejich dítěti absolvování kroužku přinese. Nejčastěji zvolenou odpovědí bylo, že se naučí základní slovíčka a fráze, častými odpověďmi bylo také, že získá pozitivní přístup k dalšímu učení jazykům a že bude rozvíjena jeho komunikativnost. Rodiče jsou s výukou kroužcích převážně spokojeni, průměrné bodové hodnocení je 4,7 z 5 možných.

Posledním zjišťovaným bodem byly důvody rodičů k zapsání nebo nezapsání dítěte na kroužek. Rodiče mohli zaškrtnout libovolný počet možností. Pro převážnou část rodičů je určující zájem dítěte, dále časové možnosti a přesvědčení o budoucí lepší znalosti angličtiny. Poznámkou od jednoho z respondentů u této otázky je, že důležité je především zaměřit se na

to, jak se anglický jazyk vyučuje a co se vyučuje, neboť to považuje za důležitější, než že se začne s výukou už od předškolního věku.

3.5.2 Kvalitativní výzkum

Součástí výzkumného šetření byly také rozhovory s rodiči, jejichž děti navštěvují kroužek anglického jazyka v Mateřské škole Jiráskova, neboť jsem chtěla hlouběji proniknout do dané problematiky. To dotazníkové šetření neumožňuje. Dohromady byli vyzpovídáni čtyři rodiče, ve všech případech matky dětí.

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, zda se rodiče aktivně zajímají o výuku v kroužku. Především mne bude zajímat, jestli si s dětmi probíranou látku procvičují a připravují se na jednotlivé kroužky. V neposlední řadě se pokusím zjistit, zda plánují na předškolní výuku angličtiny nějak navázat.

Výzkumná otázka

Na základě stanoveného cíle výzkumu jsem si určila výzkumnou otázku: „*Jakým způsobem podporují rodiče výuku v kroužcích anglického jazyka?*“

Metodologie

V tomto případě bylo ke sběru dat využito polostrukturovaných rozhovorů, které umožňují kladení doplňujících otázek. Interview probíhaly v zázemí Mateřské školy Jiráskova se souhlasem ředitelky. Důraz byl kladen na to, aby se respondentky během rozhovoru cítily příjemně a nebyly ve stresu, aby se co nejvíce otevřely.

Rozhovory, které obsahovaly dohromady 13 otázek včetně pěti demografických, byly zaznamenány na nahrávací zařízení. Na zaznamenání rozhovorů byly respondentky upozorněny a vše probíhalo s jejich souhlasem. Rozhovory byly poté převedeny do psané formy, jako ukázkou příkládám rozhovor s jednou z maminek jako přílohu č. 3.

Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek čítá čtyři z deseti matek, jejichž děti navštěvují kroužky anglického jazyka v Mateřské škole Jiráskova. O rozhovor byly požádány všechny matky, ovšem

z časových nebo osobních důvodů s ním souhlasily pouze čtyři. Jedná se ve všech případech o ženy s trvalým bydlištěm v Heřmanově Městci ve věkovém rozmezí 26 – 42 let. Všechny maminky mají děti ve věku 6 let, které se od září chystají nastoupit na základní školu.

Z důvodů zachování anonymity si maminky přály, aby nebyla uváděna žádná jména. Kvůli přehlednosti jsem tedy pozměnila jména respondentek a další identifikační údaje.

Základní údaje o respondentkách

Maminka č. 1 – Marta

Martě je 42 let, pochází z Heřmanova Městce, kde nyní i žije. Má 3 děti, vystudované střední odborné učiliště a nástavbu s maturitou a nyní pracuje v místní restauraci. Domluví se rusky a částečně i anglicky.

Maminka č. 2 – Radka

Radce je 33 let, v současné době bydlí v Heřmanově Městci. Má 2 děti, studovala na střední škole, kde odmaturovala s vyznamenáním a v současnosti je na mateřské dovolené. Domluví se anglicky na dobré úrovni a německy o něco hůře.

Maminka č. 3 – Zdena

Zdeně je 26 let, žije celý svůj život v Heřmanově Městci. Má 1 dítě, nedokončené vysokoškolské vzdělání a pracuje jako administrativní pracovnice. Domluví se anglicky na dobré úrovni a ze střední školy má základy francouzštiny.

Maminka č. 4 – Alena

Aleně je 35 let, žije v Heřmanově Městci. Má 1 dítě, vystudovanou vyšší odbornou školu, a v současnosti pracuje jako prodavačka. Domluví se anglicky a má základy němčiny.

INTERPRETACE A VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT

1. Proč jste se rozhodli dítě zapsat do kroužku anglického jazyka v mateřské škole?

Z provedených rozhovorů vyplývá, že pro rodiče je v první řadě důležitá dobrá reference kroužku. Ať už s ním mají osobní zkušenost se starším dítětem nebo ho doporučí známý. **Zdena**, která jako jediná nemá osobní nebo zprostředkovanou zkušenost s kroužkem, zaujal leták v šatně třídy a rozhodla se angličtinu vyzkoušet, neboť považuje angličtinu za

důležitou a podle jejích slov „*je super, že se děti můžou učit jazyk už od mala, budou si v něm potom jistější*“ (Zdena). **Radce** kroužek doporučily kamarádky, jejichž děti tam v minulých letech docházely. Rozhodla se ho tedy také vyzkoušet, neboť „*angličtina se dceři potom bude hodit*“ (Radka).

Marta uvádí jako další důvod příznivou cenu kroužku. **Alena** vybírala pro svého syna zájmový kroužek, který by ho bavil. Zaujala je právě výuka angličtiny přímo v mateřské škole, která jim přišla vzhledem k synovým vnitřním dispozicím nejvhodnější. Důvodem, proč ho na kroužek zapsali je také to, že se ze začátku nebude muset tolik učit na základní škole, pokud bude mít základy jazyka už ze školy mateřské.

Pro rodiče je tedy důležité, aby měl někdo z jejich okolí dobré zkušenosti s jazykovým kroužkem, dále záleží na samotném zájmu dítěte o kroužek a na časových možnostech rodiny. Příznivá cena také napomáhá zájmu rodičů.

2. Víte konkrétně co se na jednotlivých kroužcích probírá?

Všichni z dotazovaných rodičů odpověděli, že si po kroužcích s dětmi povídají o tom, co tento den probírali. Děti přitom převážně vypráví samy a rodiče se jich ani nemusí ptát.

Marta uvedla, že místo ní občas vyzvedává syna z kroužku jeho babička, v tom případě se na probíranou látku ptá večer. „*Občas syn donese nějaký papíry, co mají doma dodělat nebo vybarvit, tak to spolu probíráme*“ (Marta). Stejně tak **Zdena** vítá veškeré materiály, které jsou dětem rozdávány. Nejlépe si podle jejích slov dcera pamatuje názvy barev, protože spolu často po kroužku vybarvují.

Radka se dcery ptá na konkrétní slovíčka, která se na lekci probírala, aby z nich mohla dceru „zkoušet“ v průběhu týdne, pokud na ně narazí. **Alena** se o látce, která se bude probírat, informovala již na začátku školního roku. Se synem si vždy po lekci zopakují probíraná slovíčka.

Rodiče jsou tedy dobře informovaní o látce, která se na kroužcích probírá, a aktivně se o ni zajímají, což pro mě bylo příjemným zjištěním. Někteří by uvítali více materiálů, na kterých by mohli s dětmi pracovat i doma.

3. Opakujete si s dětmi látku na jednotlivé kroužky? Pokud ano, jak?

Rodiče s dětmi tráví přípravou na jednotlivé kroužky jen omezené množství času. Většinou si po jednotlivých lekcích řeknou, co za nová slovíčka se děti učily a v průběhu týdne si je zopakují, pokud si na to vzpomenou. Opravdu intenzivně se na jednotlivé lekce s dětmi nepřipravuje žádný z dotazovaných rodičů.

Pokud děti dostanou nějaké materiály k vypracování na doma, rodiče si s nimi připomínají slovíčka častěji, neboť je mají na očích.

Marta uvedla, že by se se synem ráda učila více, ovšem občas na to není čas nebo jednoduše zapomenou. **Radka** si během týdne snaží s dcerou opakovat slovíčka a uvádí, že občas zkouší spíše dcera ji, pokud narazí na něco, co dcera dokáže anglicky pojmenovat. Díky dobré znalosti angličtiny a zájmu své dcery o ni poté může její slovní zásobu ještě rozšiřovat.

Zdena si s dcerou také opakuje slovíčka v průběhu týdne, navíc uvádí zajímavou hru, kterou s dcerou hrají – počítají anglicky schody do jejich bytu. „*Už umíme napočítat anglicky do 24, ačkoli nám každá cesta domů a z domu trvá půl hodiny.*“ (Zdena)

Alena se se synem snaží procvičovat anglický jazyk co nejčastěji, ale uvádí, že se na jednotlivé kroužky nijak extra nepřipravují, neboť si syn slovíčka dobře pamatuje. „*Když si vzpomenu, tak se ho zeptám, jak se řekne to či ono. Občas mi sám děkuje nebo prosí anglicky, snažím se mu na to taky anglicky odpovídat.*“ (Alena)

Z odpovědí vyplývá, že se rodiče na jednotlivé kroužky nijak speciálně nepřipravují, přesto se angličtině s dětmi věnují opakovaně v průběhu týdne. Důležité také je, že samotné děti mají o angličtinu zájem a samy si ji připomínají. Všichni z dotazovaných rodičů mají alespoň základy angličtiny, proto pro ně není procvičování s dětmi problém.

4. Procvičujete anglický jazyk i jinak, mimo přípravu na kroužky?

Děti často přijdou s angličtinou do styku při kontaktu se staršími sourozenci nebo s rodiči, kteří anglicky hovoří. **Marta** uvádí, že se s jejím synem často učí starší syn, který také dříve chodil do kroužku angličtiny v mateřské škole a nyní je ve 3. třídě na základní škole. „*Líbí se mi, že spolu kluci dokážou takhle mluvit, i když si zatím jen hrajou, ale za chvíli spolu budou naschvál mluvit anglicky, abychom jim s manželem nerozuměli.*“ (Marta)

Zdena na začátku školního roku koupila CD s anglickými písničkami pro děti, aby si mohly s dcerou doma zkoušet zpívat. Využily ho ovšem jenom párkrát a už se na něj zapomnělo. „*Není na to čas.*“ (Zdena)

Alena uvádí, že občas syn slyší manžela, který vede telefonní hovory v angličtině. „*To pak vždycky sedí a poslouchá a má radost, když rozumí nějakému slovíčku. Vysvětlili jsme mu, že anglicky se domluví všude na světě. Tak se o ni sám hodně zajímá, protože prý chce hodně cestovat jako táta.*“ (Alena) Dítě je v tomto případě motivováno tím, že slyší používat anglický jazyk běžně člena domácnosti.

Většina rodičů také využívá situací, kdy se dají opakovat slovíčka spojená s konkrétním smyslovým vjemem. Například pokud narazí na nějaká zvířátka, zkouší je

pojmenovat. Velice tomu napomáhá, že sami rodiče mají alespoň základní znalost anglického jazyka. Dalšími nejčastěji opakovanými slovíčky jsou barvy, čísla a fráze pozdravu, poprošení a poděkování.

5. Plánujete na předškolní angličtinu nějak navázat? Víte, jaké jsou možnosti výuky anglického jazyka v Heřmanově Městci mimo základní a mateřskou školu?

Určitě navázat na předškolní angličtinu má z dotazovaných respondentek v plánu pouze jedna, zatím ovšem nemá zjištěno jakým způsobem. Ostatní rodiče nad tím převážně ani neuvažovali, nebo neví, jaké mají v Heřmanově Městci možnosti.

Zdena jako jediná uvádí, že se zajímala o kroužky, které probíhají na Domě dětí a mládeže Ježkovka. *„Bavily jsme se o tom s kamarádkou, že na Ježkovce fungují nějaké kroužky, tak uvidíme, jestli na to budeme mít od září čas.“* (Zdena) Dalším důležitým faktorem je pro ni zájem dcery, kterou považuje za stydlivou, když je sama v novém kolektivu. V září se tedy budou rozhodovat také podle toho, zda se do kroužku zapíše dceřina kamarádka z kroužků angličtiny v mateřské škole.

Zbytek rodičů uvažuje podobně, nástup do základní školy je pro všechny děti velkým krokem, na který se soustředí, a mimoškolní výuka angličtiny jde jaksi stranou. Když jsem se zmínila o probíhajících kroužcích na Domě dětí a mládeže, rodiče to zaujalo a je možné, že přehodnotí svá stanoviska a v angličtině bude pokračovat více dětí.

Marta s Radkou reagují téměř stejně a to tak, že ani nezjišťovali možnosti a uvidí v září podle finanční a časové situace v rodině.

Alena odpovídá, že určitě plánují navázat na předškolní angličtinu, neboť paní učitelka jejich syna chválí, je vidět že ho angličtina baví a dosahuje dobrých výsledků. V plánu mají pokračovat, ale zatím nemají zjištěné, jaké jsou v Heřmanově Městci možnosti, takže se o ně ještě budou zajímat.

6. Baví vaše dítě angličtina v mateřské škole?

Všichni dotazovaní rodiče shodně odpověděli, že jejich děti výuka jazyka v mateřské škole baví. Jediná **Zdena** měla s dcerou ze začátku problém. *„Dcera je zvyklá, že ji ze školky vyzvedáváme hned po obědě, ale když má angličtinu, musí zůstat ve školce déle. Ze začátku jsem ji musela trochu přemlouvat a vysvětlovat, ale teď už se na kroužky těší. Taký díky tomu, že si na kroužku našla kamarádku z jiné třídy. Baví je hlavně hry na konci.“* (Zdena)

Ostatní rodiče neměli s dětmi problém, všem dětem bylo ze strany rodičů vysvětleno, k čemu jim bude angličtina dobrá. Rodiče připisují úspěch kroužku také hlavně učitelce, která dokáže děti dobře motivovat a zapojovat pro ně zajímavé činnosti.

Marta uvádí, že nejvíc jejího syna baví zpívání. *„Celý rok doma neslyším pomalu nic jiného, než „Lion, lion, live in the Zoo...“ (anglická písnička, kterou děti na kroužku zpívají). Když jdu vyzvedávat syna po kroužku a slyším ze třídy hrát tuhle písničku, už se chytám za hlavu. Občas se přistihnu, že si to sama zpívám a ani o tom nevím.“* (Marta)

Radka s Alenou uvádí, že jejich děti baví angličtina moc a že se na kroužek vždy těší.

Úspěch kroužku u dětí připisují opět zkušenostem vyučující kroužku s výběrem aktivit pro děti, které je nejen vzdělávají a rozvíjejí, ale hlavně jsou přizpůsobeny jejich věkovým specifikům a děti moc baví. Ačkoli děti preferují pohybovou část, kdy procvičují probíranou látku pomocí různých her a pohybových aktivit, těší se i na samotnou vyučovací část, kde se dozvídají nová slovíčka a fráze.

7. S čím konkrétně jste nebo nejste na kroužku spokojeni?

Zde mne zajímalo samotné stanovisko rodičů, jak vnímají jazykové kroužky. Všichni rodiče shodně odpověděli, že jsou s výukou v kroužku převážně spokojeni. Jediné, co by ještě uvítali, by bylo více materiálů, na kterých by mohli s dětmi pracovat doma a u kterých by si připomněli probíraná slovíčka.

Marta je velice spokojená především s cenou kroužku. *„Když člověk slyší, kolik stojí třeba jazykový školy nebo tak, jsou dvě stovky na půl roku úplně směšná částka za to, co se tam naučí. Jsem všemi deseti pro tyhle kroužky, je to něco, z čeho si aspoň něco odnese a co se mu bude hodit do budoucna.“* (Marta) Cenu jako faktor, se kterým jsou velice spokojeni, uvádí i **Zdena**. *„Cena je hrozně nízká na to, jak se tam učitelka dětem věnuje a co všechno se naučí.“* (Zdena) Dále je velice spokojená právě s vyučující, kterou podle jejích slov *„mají děti rádi a přitom ji dokonale respektují a poslouchají. Její práce se mi líbí, když přijdu pro dceru dřív, tak poslouchám za dveřmi, co ve třídě dělají.“* (Zdena)

Radka je také celkově velice spokojená s kroužky, neboť *„děti se tam učí to podstatné a přitom je to baví. Moc se mi líbí, že když děti skončí kroužek, baví se potom spolu v šatně anglicky. Myslím tím, že se zdraví s rodiči i loučí mezi sebou v angličtině, z toho mám vždycky radost.“* (Radka) **Alena** uvádí to samé a dodává, že by kroužky klidně brali vícrát během týdne, aby si děti procvičovaly angličtinu častěji.

ZÁVĚR KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU

Opět si uvědomuji, že počet respondentů není vysoký, není tudíž možné zobecňovat zjištěné údaje. To však není součástí kvalitativního šetření. Získaná data nám ukázala, jak vidí cizojazyčné vzdělávání konkrétní účastnice výzkumu – rodiče dětí z mateřské školy. Cílem výzkumu bylo udělat si představu o tom, jak rodiče dětí, které navštěvují kroužky anglického jazyka v Mateřské škole Jiráskova, výuku vnímají a jaký k ní mají postoj, což se mi podařilo. Všechny rozhovory s rodiči navíc probíhaly v příjemné atmosféře a všechny maminky byly velice vstřícné, což mi při kvalitativním výzkumu velice pomohlo.

Zjištěno bylo, že rodiče jsou s kroužky, jak probíhají v Mateřské škole Jiráskova, velice spokojeni. Jedním ze samotných důvodů, proč sem své děti přihlásily, byly dobré reference kroužku, které mají od svých známých nebo dobré předchozí osobní zkušenosti s kroužkem. Velice si také chválí cenu, která je zde nízká a která je hlavním důvodem, proč kroužky anglického jazyka nefungují i v Mateřské škole Jonášova.

Velice příjemné bylo zjištění, že rodiče neberou kroužek pouze jako okrajovou záležitost, ale skutečně se zajímají o to, co se zde děti učí a snaží se s nimi opakovat i prohlubovat zabyté vědomosti. Podle slov rodičů jejich děti angličtina baví a samy se s ní připomínají. Rodiče by akorát uvítali více materiálů na doma, aby si mohli s dětmi procvičovat, přesto mají vlastní způsoby, jakými dětem angličtinu předávají, například hrají s dětmi různé hry nebo kupují výuková CD. Důležité je, že se skutečně snaží výuku i sami podpořit. Velkou výhodou je, že všichni z dotazovaných rodičů umí alespoň základy anglického jazyka.

Zajímalo mne hlavně, zda rodiče hodlají pokračovat ve výuce angličtiny i od 1. třídy na základní škole. Právě návaznost výuky angličtiny je považována za jeden ze zásadních faktorů, zda budou mít předškolní kroužky výrazně pozitivní efekt, většina rodičů si to ovšem neuvědomuje. Z rozhovorů vyplývá, že rodiče se většinou neinformují o možnostech, které nemají přímo na očích. Z tohoto důvodu doporučím vedení Domu dětí a mládeže, který spolupracuje především se základní školou, aby i do mateřských škol vyvěsili letáky pro rodiče s informacemi o kroužcích.

Dalším důležitým bodem rozhovorů bylo zjistit, zda jsou rodiče spokojeni s výukou kroužku i s jeho organizací i vyučujícím. Z odpovědí respondentek vyplývá, že jsou velice spokojeny s organizací kroužku, tím, co se děti učí, s cenou i s učitelkou, což jsou ta nejdůležitější kritéria. Navíc všechny uvádí, že jejich děti angličtina baví, kroužky tudíž mají u dětí i u rodičů, kteří je navštěvují, velký úspěch.

ZÁVĚR

Bakalářská práce měla za cíl poukázat na výuku angličtiny od předškolního věku, jak probíhá v mateřských školách v České republice. Nejrozšířenější formou, jak zde probíhá, je forma kroužků, kdy se děti v malých skupinkách učí jazyku například jeden den v týdnu po dobu půl hodiny. Takto vedená výuka ovšem nevede k požadovanému efektu, neboť děti v tomto věku si ještě nezvládají zapamatovat velké množství slovíček a je důležité se výuce věnovat i mimo kroužky, což by mělo být v zájmu rodičů, které dítě na kroužek přihlásí.

Důležité také je, jestli bude na předškolní výuku jazyka navázáno od nástupu do základní školy. V současnosti se děti povinně učí cizí jazyk, kterým je ve většině případů angličtina, od 3. třídy na základní škole. Mezi výukou anglického jazyka ve škole mateřské a základní tak vzniká prodleva, která může mít za důsledek, že přínos předškolní výuky jazyka bude úplně nebo z velké části smazán. Rodiče v případě zájmu tak musí vyhledávat další možnosti, kde by jejich dítě mohlo ve výuce pokračovat, pokud tuto možnost nenabízí přímo daná základní škola. Bohužel v Heřmanově Městci se na základní škole anglický jazyk v dřívějších ročnících než ve 3. nevyučuje; rodiče mohou využít Domu dětí a mládeže Ježkovka, kde od loňského roku nově fungují kroužky angličtiny pro děti na prvním stupni, nebo hledat soukromého vyučujícího, jehož služby ovšem většinou bývají nesrovnatelně dražší.

Výuka anglického jazyka v mateřských školách, aby byla efektivní, musí probíhat způsobem, který přesně odpovídá věkovým specifikům předškolních dětí. Jako ideální věk pro její zahájení považuji 5 let, ovšem za předpokladu, že je již plně vyvinutý mateřský jazyk bez logopedických i jiných řečových vad. Pro předškolní věk není vhodný klasický školní systém výuky a celý proces předávání cizího jazyka pro děti v tomto období musí být zábavný a probíhat především formou her. Celá výuka musí být odborně vedena klasifikovaným vyučujícím s dobrou výslovností a správným přístupem k předškolním dětem, pokud má mít nejlepší možný efekt.

V Heřmanově Městci jsou dvě mateřské školy, v každé z nich panuje naprosto odlišná situace, co se výuky anglického jazyka týče. Měla jsem tak možnost porovnat zažitý jazykový kroužek s několikaletou tradicí, stálým vyučujícím a osvědčenými metodami, jak je to v Mateřské škole Jiráskova, se situací v Mateřské škole Jonášova. Tam probíhala výuka anglického jazyka po osm let formou kroužku, ovšem s využitím externích lektorů, kteří podle slov zástupkyně ředitelky, měli velký vliv na podobu kroužku i na počty přihlašovaných

dětí. Nejvíce se využívání externích lektorů odrazilo na ceně kroužku. Jejich nákladnost byla hlavním důvodem, proč v letošním roce již neměli rodiče o kroužky zájem.

V průběhu dotazníkového šetření mě překvapily také rozdílné přístupy rodičů mateřských škol k výzkumu. Zatímco v Mateřské škole Jiráskova rodiče ve většině případů reagovali na žádost o vyplnění dotazníku kladně, v Mateřské škole Jonášova jsem se častěji setkala s nedůvěřivým či negativním přístupem.

Při vyhodnocování dotazníků mě překvapil počet rodičů, kteří nemluví žádným cizím jazykem. V současné době bych čekala daleko menší číslo. Příjemným překvapením na druhé straně bylo, že většina rodičů považuje znalost anglického jazyka pro budoucnost svých dětí za nadprůměrně až velice důležitou.

Rozhovory, které jsem provedla s rodiči, probíhaly ve velice příjemné atmosféře. Všechny respondentky byly velice otevřené a bez problémů odpovídaly na kladené otázky. Příjemně mě překvapilo, že neberou kroužek angličtiny pouze jako zájmovou aktivitu, ale skutečně se studiu s dětmi věnují a podporují ho, jak je v jejich silách. Také děti kroužky angličtiny baví, což je důležité pro vybudování kladného postoje k dalšímu učení se jazykům. To je dle mého názoru hlavní bod, kterého by se předškolní výuka anglického jazyka měla snažit dosáhnout.

Cílem celého šetření bylo mimo jiné i podpořit kroužky anglického jazyka, přivést více rodičů k výuce angličtiny pro děti a také je částečně upozornit na to, že je důležité, aby s dětmi v angličtině pokračovali, když už s její výukou začnou. Těším se, zda příští rok nebudou počty přihlášených dětí do kroužků v mateřské škole i mimo ni vyšší díky provedenému výzkumu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Kvalita, efektivita a strategie v řízení mateřské školy*. Praha: Portál. 2010. ISBN 978-80-7367-221-8

BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál. 2003. ISBN 80-7178-537-7

HANUŠOVÁ, Světlana a Petr NAJVAR. *Výuka cizího jazyka v raném věku* in: *Pedagogická orientace* 2007, č. 3. ISSN 1211-4669

KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál. 2010. ISBN 978-80-7367-828-9

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola – Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014. ISBN 978-80-247-4435-3

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dítěte*. Praha: Portál. 2007. ISBN 978-80-7367

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2004. ISBN 80-247-0870-1

MATHESIUS, Vilém. *Nebojte se angličtiny!*. Praha: Nakladatelství H&H Vyšehradská. 2001. ISBN 80-86022-59-5

MERTIN, Václav a Ilona GILLNEROVÁ. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. 2003. ISBN 80-7178-799-X

NAJVAR, Petr. *Raná výuka cizích jazyků v mateřských školách na přelomu 20. století*. Praha: Paida. 2010. ISBN 978-80-7315-200-0

PRŮCHA, Jan. *Dětská řeč a komunikace*. Praha: Grada publishing. 2011. ISBN 978-80-247-3181-0

PRŮCHA, Jan. WALTEROVÁ Eliška a Jan MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. 2009. ISBN 978-80-7367-647-6

SLATTERY, Mary a Jane R. WILLIS. *English for Primary Teachers: a handbook of activities and classroom language*. Oxford: Oxford University Press. 2001. ISBN 0-19-437563-3 (vlastní překlad)

Školní vzdělávací program: *Touláme se světem*. MŠ Jonášova. 1.9.2013 – 30.8.2016.

Školní vzdělávací program: *Putování se sluníčkem*. Mateřská škola Jiráskova. 1.9.2013 – 30.8.2015.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie – proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. 2015. ISBN 978-262-0714-6

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie – Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. 2000. ISBN 80-7178-308-0

WALTEROVÁ, Eliška a kol. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. Brno: Paido. 2004. ISBN 80-7315-083-2

Tištěná periodika

FENCLOVÁ, Marie. *Některé důsledky raného učení cizím jazykům*. Časopis Cizí jazyky. ročník 48, 2004/2005. číslo 2 ISSN 1210-0811

LOJOVÁ, Gabriela. *Vývinové osobitosti a výučba cudzieho jazyka v materskej škole*. Fraus. Cizí jazyky. ročník 49, 2005/2006. číslo 5 (vlastní překlad) ISSN 1210-0811

Právní předpisy a dokumenty MŠMT

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. upravené vydání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. 2010. ISBN 978-80-87000-33-5.

Manuál k přípravě školního /třídního/ vzdělávacího programu mateřské školy. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. 2005.

Konkretizované očekávané výstupy – materiál pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. 2012. Dostupné z www: <http://www.msmt.cz/file/21827/>.

Zákon č.49/2009 Sb, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání

Internetové zdroje

COUBALOVÁ, Alena. *Podněty k výuce cizích jazyků v ČR*. Národní institut pro další vzdělávání [online] 2012. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z www: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/podnety-k-vyuce-cizich-jazyku-v-cr>

TĚTHALOVÁ, Marie. *Cizí jazyk v mateřské škole* [online]. 2012. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z www: <http://www.rodina.cz/clanek8881.htm>

Koužky. *Angličtina pro nejmenší* [online]. 2014 [cit.2015-5-12]. Dostupné s www: <http://www.krouzky.cz/NA%C5%A0EKROU%C5%BDKY/Angli%C4%8Dtina.aspx>

Mateřská škola Jonášova. *Seznam přijetých dětí pro školní rok 2015/2016* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z www: <http://www.msjonasova.cz/aktuality/seznam%20p%C5%99ijat%C3%A9%20a%20nep%C5%99.d%C4%9Bti%202015%20hlavi%C4%8Dka%20%C5%A1koly.pdf>

Základní škola Heřmanův Městec. *Charakteristika školy* [online]. 2014. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z www: <http://www.tp-admin.cz/docs/zshm/95-charakteristika-skoly.pdf>
Český statistický úřad. *Vybrané statistické údaje za obec* [online databáze]. 2013. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z www: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&potvrz=Dokon%C4%8Dit+%C3%BApravy&pro_1_154=571385&cislotab=MOS+ZV01&str=tabdetail.jsp

Mikroregion Heřmanoměstecko [online]. ©2002. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z www: <http://hermanomestecko.sweb.cz/>

Informace pro vedení MŠ a ZŠ. In: *Wattsenglish for children* [online]. [cit.2015-6-4]. Dostupné z www. <http://www.wattsenglish.cz/>

Helen Doron English – Angličtina pro děti [online] ©1997 – 2015. [cit.2015-6-4]. Dostupné z www: <http://helendoron.cz/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Ukázka z Průvodce metodikou výuky anglického jazyka v mateřské škole

Příloha č. 2: Příklady materiálů z kroužku angličtiny v Mateřské škole Jiráskova

Příloha č. 3: Ukázka z učebnice Angličtina pro nejmenší od organizace Kroužky

Příloha č. 4: Přepsaný rozhovor s respondentkou Martou

Příloha č. 5: Dotazník pro rodiče mateřských škol Jiráskova a Jonášova

Příloha č. 1 – Ukázka z Průvodce metodikou výuky anglického jazyka v mateřských školách

4. Balíček her a aktivit

4.1 Úvod k balíčku her a aktivit

V této části publikace naleznete značné množství praktických aktivit a her k procvičení vybraných struktur. Před výběrem byste měli zvážit jazykové struktury z použité gramatické úrovně (viz. Průvodce jazykovými strukturami) a zvolit cílový okruh slovní zásoby z Banky slovíček. Teprve poté jste připraveni vybrat si různé hry a aktivity, které vám pomůžou udělat výuku angličtiny zajímavou, zábavnou a různorodou.

Balíček her a aktivit se dělí na čtyři základní části, kde každá část má svůj vlastní účel. Doporučujeme použít nejméně jednu aktivitu z prvních tří částí pro prezentaci jazyka a aktivity z částí čtyři pro zopakování a přezkoušení starších a známějších prvků řeči. Specifikaci čtyř základních částí uvádí následující výčet.

1) Prezentace nového jazyka

Jedním z nejvýznamnějších úkolů při výuce dětí je vytváření potřeby používat jazyk, kterou může učitel následně uspokojit. Pokud dítě nemá motivaci nebo zřejmý zájem získat požadovanou slovní zásobu či způsob řeči, pak stěží můžeme něco naučit a šance, že si dítě cokoliv zapamatuje, je mizivá. Tato část obsahuje některé nápady, jak lze jazyk prezentovat zábavným a pro děti motivujícím způsobem.

2) Drilování

Drilování jako slovo nezní v českém jazyce příliš povzbudivě. V odborné terminologii jde však o pojem označující klíčovou fází každé lekce spojovanou s upevnováním nové látky a opakováním. Čím častěji dítě slyší a opakuje nějaké slovo, tím lépe se mu ukládá do paměti. Bezduché opakování založené na stále stejném přístupu je nudné a nezajímavé, nevede proto k žádoucím výsledkům. Tato část obsahuje některé nápady umožňující zábavné a různorodé opakování upevňovaných jazykových struktur a slovní zásoby.

3) Aktivity a hry založené na TPR (Total Physical Response), tj. pouze na tělesné reakci

Podstata TPR aktivit byla vysvětlena v části 2.1. Kontrola chápání cílové řeči u dětí je evidentně důležitá, ale vystavení dítěte tlaku k určitému výkonu může vést ke stresujícímu a nekonstruktivnímu prostředí ve třídě. Využití TPR aktivit umožní prověřit, zda žáci pochopili látku či instrukce, aniž by na děti byly kladeny jakékoliv nároky v souvislosti s aktivním užitím jazykových prostředků. Ačkoliv TPR aktivity jsou neverbální komunikační nástroje, jakákoli vokalizace cílové řeči by se měla podporovat a chválit. I pro TPR aktivity platí všechny uvedené principy. TPR hry musí být různorodé a zábavné, abychom dokázali přitáhnout pozornost dětí a vzbudit jejich zájem. Tato část obsahuje některé TPR hry a aktivity, které napomáhají tomu, aby procvičování bylo pro děti zábavou.

4) Hry pro všeobecné procvičování

Jakmile si děti oblíbí cílovou řeč, je velmi důležité dostatečné procvičení. Prostřednictvím her využívajících soutěživost a synergického působení vrstevníků si děti procvičí a zopakují během krátké doby vše podstatné. Tato část obsahuje hry a nápady, jak podpořit vokalizaci a dále procvičovat a aktivizovat stávající slovní zásobu.

Ukázky aktivit ze všech částí jsou uvedeny na DVD. Jednotlivé aktivity jsou na DVD řazeny podle tohoto přístupu.

4.2 Balíček her a aktivit (Resource Pack)

4.2.1 Způsoby prezentace nového jazyka

Osvojování si a upevňování slovíček u dětí v předškolním věku značně podléhá věkovým zvláštnostem. Při vyvozování slovní zásoby je v tomto období zvláště důležité zapojit co nejvíce smyslu a důsledně vycházet ze zásady názornosti. Nejúčinnější je využití skutečných předmětů a názorných pomůcek. Dítě se nejlépe naučí slovíčko „apple“, když si na skutečné jablko sáhne, přivoní si k němu nebo ho ochutná. Je možné použít vybavení třídy, hraček či přinesených předmětů i vycházek. Pokud je názornost jen trochu možná, je třeba jí využít. V tomto věku je to jedna ze zásadních didaktických podmínek.

Vhodným pomocníkem jsou obrázkové karty (Flash Cards). Ukázková sada je přílohou této publikace. Každá obrázková karta má svoji kopii, mnoho her vyžaduje nebo usnadní dvě stejné karty. Práce s obrázkovými kartami vyúsťující v efektivní učení má svá pravidla, která hry této sekce důsledně respektují. Nemůžeme pouze např. ukázat obrázek a říci „This is a car.“

Každý učitel tvoří plán výuky samostatně a může potřebovat některá jiná základní slovíčka nebo rozšířit slovní zásobu s rychleji se učící skupinou dětí. Proto doporučujeme koupit dalších karet – naleznete je například v učebnicích Teddy's Train A and B od nakladatelství OUP; My First English Adventure, Starter, Adventure 1 and Adventure 2 od nakladatelství Pearson Longman; Cookie and Friends Starter, A and B od nakladatelství OUP aj. – nebo jejich přípravu svépomocí, v tomto případě je vhodné karty zalaminovat. Nezbytnou součástí práce se slovní zásobou je procvičování a časté opakování osvojených slovíček.

Hry s využitím obrázkových karet

PARTIAL CARD

Kartičku s potřebným obrázkem držíme celou zakrytou a postupně ji odkrýváme (svrchu, zespoda, ze strany). Doplnujeme otázkou. „*What is it?*“

Můžeme společně s gesty a mimikou zároveň odpovídat. „*I don't know.*“

Kartu odkrýváme tak dlouho, dokud děti obrázek na kartě nepojmenují. Slovíčko zopakujeme.

FLASH CARD – FLASH

Další způsob, jak vzbudit u dětí zájem, nastiňuje následující činnost. Kartu dětem odkryjeme jen na pár vteřin, několikrát ukážeme a bleskově otočíme zpět a schováme. Vše jako v předešlé aktivitě doprovázíme otázkou.

„*What is it?*“

„*I don't know.*“

Kartu odkrýváme tak dlouho, dokud děti obrázek na kartě nepojmenují. Slovíčko zopakujeme.

MOVING FLASH CARD

Tentokrát ukazujeme dětem kartu v pohybu. Například dítě sedí a my mu pohybuje kartou kolem hlavy tak, aby ji nemohlo vidět. Chvilí s ní kroužíme a schováme ji.

„*What is it?*“

„*I don't know.*“

Kartu ukazujeme tak dlouho, dokud děti obrázek na kartě nepojmenují. Slovíčko zopakujeme.

Využití skutečných předmětů/realia

Nejllepší způsob jak začít novou slovní zásobou je používat opravdové, skutečné věci. Učitel může názorně představit více než jen podstatná jména. V DVD ukázce je například používán nafukovací balónek k uvedení 2. stupně přídavných jmen – větší, menší. Vše záleží na fantazii učitele. Čím častěji dokážeme přidat prvek skutečného života do výuky, tím lépe.

Komentovaná volná nebo konstruktivní hra/constructive and narrated play

Volná, resp. konstruktivní hra dává dětem příležitost k spontánnímu poznávání. Během těchto her může učitel používat angličtinu a procvičovat nebo připravovat děti pro výuku nové slovní zásoby nebo jazykových struktur. Učitel může buď jen komentovat, co dítě kreslí, co staví, věci, s kterými si hraje, nebo se ptát, dát dítěti příležitost použít jazyk, který už zná, při tom, co ho opravdu baví. Na DVD můžeme vidět příklad – použití dětské kresby.

Příklad: Vyberte nějaké hračky pro skupinku dětí, např. krabici s barevnými kostkami. Zatímco si děti hrají s kostkami, doplňujte hru vhodným jazykem jako:

„Yes, that's blue, and this one is yellow.“
„Here you are (když dítěti podáváte kostku).“
„Ok, put the red block on your tower.“
„Wow, that's a big tower!“
„Oh no, it fell down!“
„Ooh, how many blocks do you have? 6! Wow, that's great!“
Atd.

4.2.2 Hry na procvičování slovní zásoby – Drilování

Najdeme si ve třídě místo, které budeme k této aktivitě pravidelně využívat. Svoláme všechny děti k sobě a sedneme si na zem do kruhu. V ruce máme připravené karty s obrázky tak, aby je děti neviděly. Postupně ukazujeme kartu za kartou a ptáme se „What is it?“ Odpověď procvičujeme tak, že ji říkáme současně s dětmi.

HIGH DRILL

Kartu s obrázkem zvedneme nad hlavu tak, aby na něj děti neviděly, a současně vysokým tónem hlasu procvičujeme odpověď. Např.: „It's a cat.“

LOW DRILL

Ruku snížíme k zemi a nejhlubším tónem hlasu procvičujeme odpověď.

QUIET DRILL

Názorným přiložením prstu ke rtům s použitím citoslovce „shh“ dětem naznačíme, že budeme šeptat. Pak tichým hláskem procvičíme odpověď.

LOUD DRILL

Zvedneme ruku nad hlavu a zvýšeným hlasem zakřičíme odpověď.

TRIPPLE DRILL

Nejdříve procvičíme slovíčka na obrázcích. To proto, aby si děti ve skupině vyzkoušely odpověď na otázku „What is it?“ (např.: „It's a boy.“). Kartou s obrázkem držíme tak, aby děti obrázek viděly. Věnujeme se postupně jednomu dítěti po druhém. Natáhneme ruku s kartou až před obličej dítěte a současně položíme otázku „What is it?“ Když dítě váhá s odpovědí, nebojíme se napovědět, povzbudit ho. Pak předstíráme, že se budeme ptát jiného dítěte s tím, že ukážeme kartou jiným směrem, pak se zase vrátíme k prvnímu dítěti. Můžeme opakovat i vícekrát s jedním dítětem. Výsledný efekt je ten, že dítě řekne odpověď rychle alespoň třikrát za sebou. Např.: „It's a girl, It's a girl, It's a girl.“ Děti to baví, je to vtipné a každé si to chce vyzkoušet.

NÁZEV AKTIVITY: Na zvířátka

VZDĚLÁVACÍ CÍL (smysl):

- procvičování naučených slovíček – pasivní slovní zásoby (zvířata, pohádkové postavy, zaměstnání, přídavná jména)
- kontrola porozumění významu slov

POMŮCKY:

- žádné

POPIS AKTIVITY, ORGANIZACE A POSTUP:

- učitel nebo jím vybrané dítě říká ostatním, kterým zvířetem se mají stát
- děti hrají – napodobují zvíře (buď to dělají všichni, nebo úkol plní oslovené dítě)
- pro zpestření lze vyjádřit emoce (veselý pes, smutná kočka)

OBMĚNY:

- určíme „učitelem“ jedno dítě (postupně se v roli učitele vystřídají všechny děti). Ten, kdo je učitelem, dává ostatním povely a ti je plní
- v roli učitele řekne každé dítě jeden povel, ostatní děti ho plní. Po chvíli řekne: „Stop!“, děti se zastaví a dítě v roli učitele vybere dalšího kamaráda, který bude učitelem. Hra se opakuje
- učitelem se stane ten, kdo se v okamžiku, když řekne učitel „Stop!“, nachází na předem domluveném a vyznačeném místě

SLOVNÍ ZÁSoba:

Anglicky	Česky
Be a cat!	Buď kočka!
Be an elephant!	Buď slon!
Be a dog!	Buď pes!
Be a happy/sad cat!	Buď veselá/smutná kočka!

NÁZEV AKTIVITY: Kdo bude rychlejší

VZDĚLÁVACÍ CÍL (smysl):

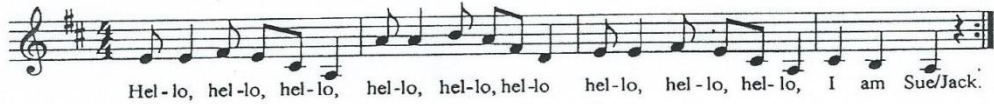
- procvičování a prohlubování pasivní slovní zásoby (počet, barvy a název předmětu)
- kontrola porozumění významu slov
- při použití frázi (*She has a blue ball.*) procvičování nebo i rozšiřování pasivní slovní zásoby
- při použití otázky a odpovědi procvičování aktivního použití dané gramatické struktury. (*Do you have a blue ball? – Yes, I do. Does she have a yellow ball? – No, she doesn't*)

POMŮCKY:

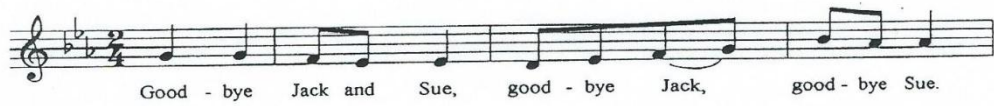
- dostatečné množství (50 – 100) barevných míčků nebo kostek (žluté, modré, zelené, červené) – například lehké umělohmotné/molitanové + pytel
- nebo jakékoli jiné předměty

Příloha č. 2 – Materiály z kroužků angličtiny v Mateřské škole Jiráskova

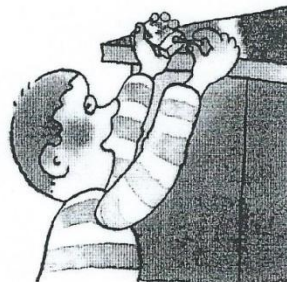
Hello Song

Goodbye Song

PLEASE. PROSIM. NO. NE. SORRY. PROMIN.

Please. /pli:z/
No! Ben. /nəu/
Sorry. /'sɔri/

Prosim.
Ne! Bene.
Promiň(te).

Please. /pli:z/
Yes. Sue. /jes/
Thank you. /θæŋk ju/

Prosim.
Ano. Zuzanko.
Děkuji.

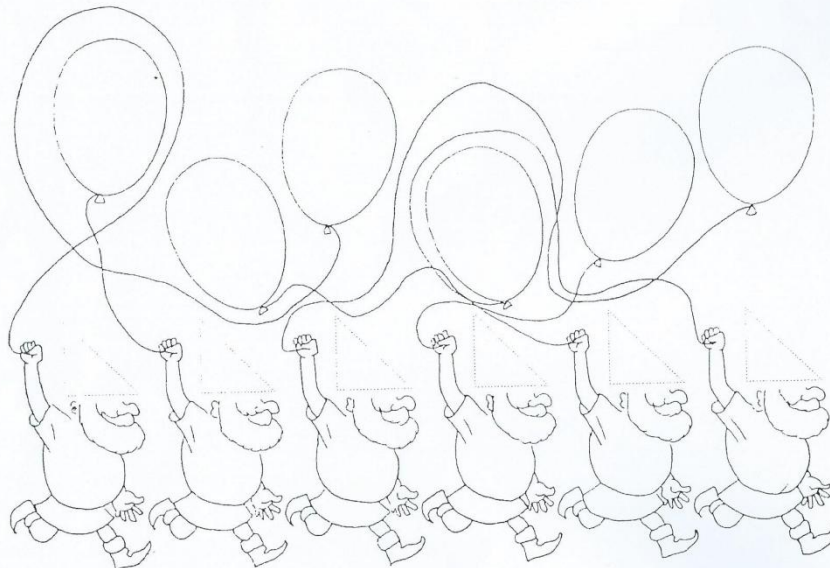
PLEASE. PROSIM. YES. ANO. THANK YOU. DĚKUJI.

INFORMACE PRO RODIČE:
 body [bɔdɪ] - tělo
 head [hed] - hlava
 neck [nek] - krk
 hand [hænd] - ruka
 finger [fɪŋgə] - prst (na ruce)
 back [bæk] - záda
 leg [leg] - noha
 foot [fʊt] - chodidlo
 toe [tu] - prst (na noze)

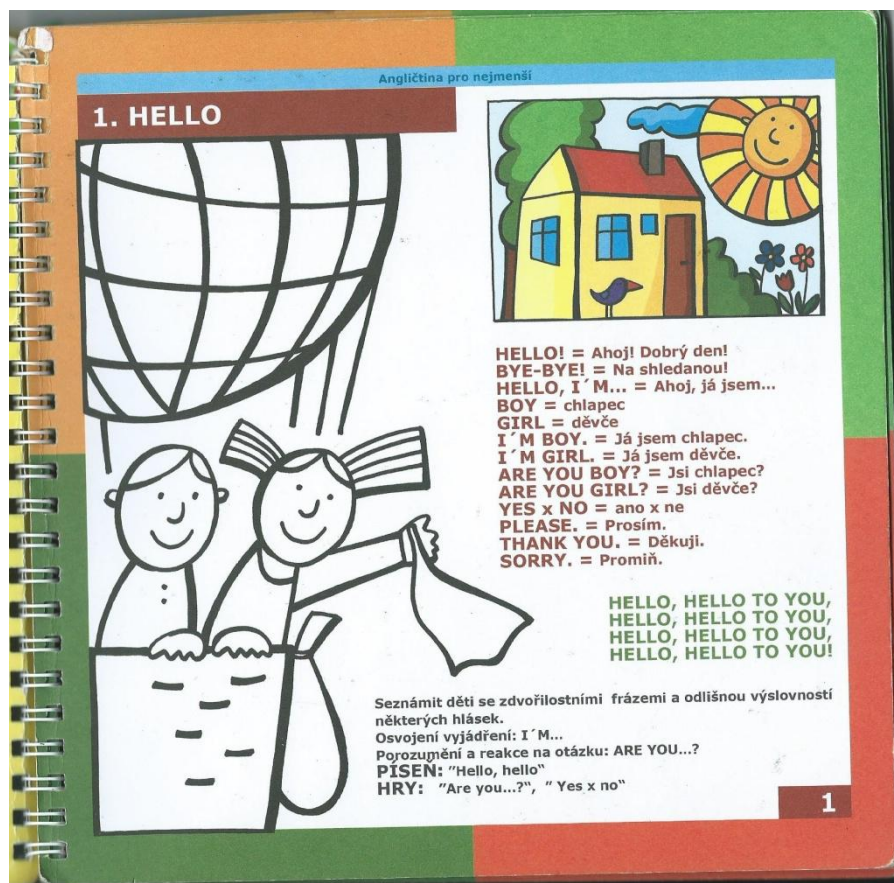
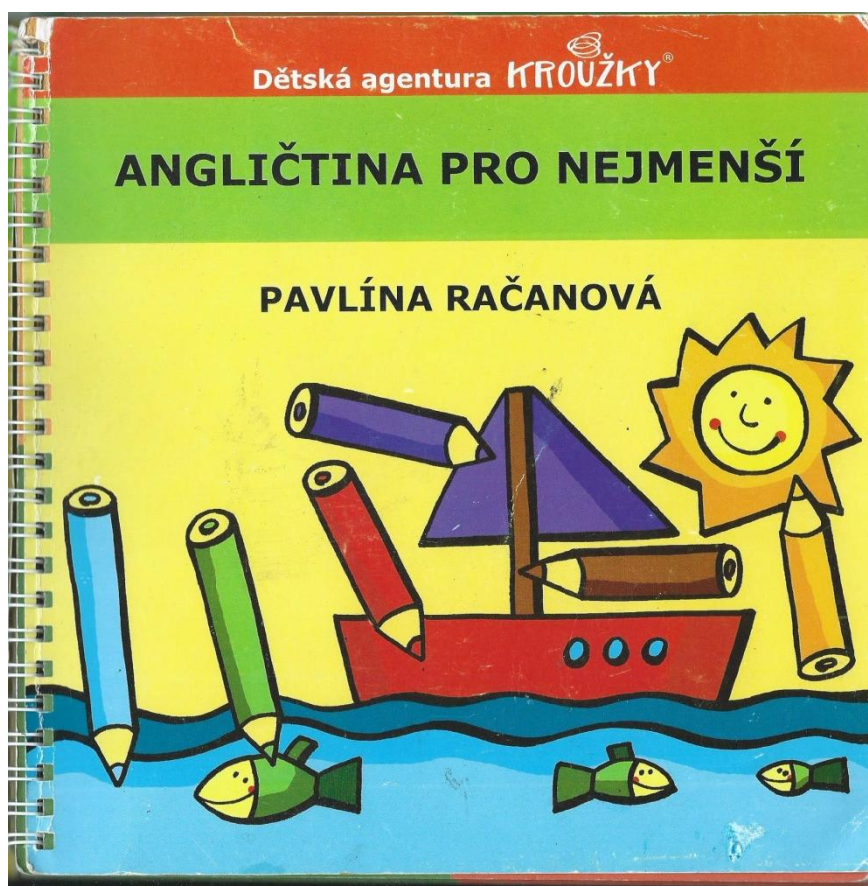
Každý trpaslík by měl mít balónek stejně barevný jako svou čepičku.

INFORMACE PRO RODIČE:
 a balloon [ə bælʊn] - balón
 a cap [ə kæp] - čepice
 a brownie [ə braʊni] - trpaslík

Ptáme se: What colour is the balloon's cap? (wɒt kʌlə ɪz ðə bælʊn's kæp)
 Odpovídáme: The balloon's cap is brown. (ðə bælʊn's kæp ɪz braʊn)
 - Balón, čepice je hnědý a.

Příloha č. 3 – Ukázka z učebnice Angličtina pro nejmenší od společnosti Kroužky

NÁVOD KE HRÁM :

"Are you...?" : Hra na jména. Lektor drží v ruce maňáška, kterému propůjčuje hlas, a ptá se jednotlivých dětí na jména, např.: „Are you Tom?“ Děti odpovídají YES X NO. Baví je, když to maňášek plete, a tak se vlastně nenásilnou formou hry učí porozumění a reakci na první anglickou otázku. Stejně postupujeme i při upevňování slovíček BOY X GIRL.

"Yes x no" : Děti se posadí do kruhu (nebo jinak, aby všichni dobře viděli). Na zem položíme obrázkové kartičky obrázky dolů. Vyvolávané děti budou jednotlivé obrázky otáčet a určovat pomocí slovíček YES a NO, zda si s nimi děti mohou nebo nemohou hrát. V případě zájmu může dětem lektor jednotlivá slovíčka překládat do angličtiny a motivovat je tak k dalšímu učení..

"Touch the..." : Děti mají před sebou otevřenou učebnici (případně rozložené obrázky), připraví si „prstíček ukazováček“ a ukazují (dotýkají se) jednotlivých obrázků podle pokynů lektora. Hra je vhodná na procvičení nově probraných slovíček i na shrnutí již známých slov. Podle šikovnosti dětí můžeme i zrychlovat tempo.

"Twins " („Dvojčátka“) Děti se posadí (postaví) do řady, zavřou oči, nastaví ruce a lektor jim rozdá kartičky s obrázky – otočené kresbou dolů (obrázky musí být přesně spočítané podle počtu dětí a musí být vždy po dvojicích stejné – nejlepší je pexeso, případně okopírované a rozstříhané obrázky z učebnice), na povel Start! si děti obrázky prohlédnou a hledají si k sobě stejné dvojčátko, se kterým se pak drží za ruce. Lektor jde a kontroluje, zda se dvojčátka správně poznala, našla a zda umí pojmenovat obrázek na kartičce v angličtině. Pokud je lichý počet dětí, musí se lektor zapojit do hry společně s dětmi.

"Robots" : („Roboti“) Hra spočívá ve správné a zároveň co nejrychlejší reakci dětí na jednotlivé pokyny. Lektor je „programuje“ a děti jsou roboti, kteří plní povely programátora. V pozdější době mohou děti nahrazovat lektora a samy dělat programátora. Další možnou obměnou je hra na vypadávaní, kdo špatně zareagoval na pokyn programátora, vypadává z hry.

"Simon says" : Obdobla hry „Robots“. Je vhodná na procvičení pokynů a povelů a reakce na ně. Děti ale na pokyny reagují pouze tehdy, když je říká Simon, to znamená, když před pokynem zazní uvozovací věta: „Simon says...“ (Př. Simon says: „Jump!“ Simon says: „Touch to the nose!“) Občas mezitím lektor řekne nějaký povel bez „Simon says ...“ a v tom případě děti musí zůstat tak, jak jsou. Kdo se splete a plní pokyn i v tuto chvíli, vypadává z hry.

Vysvětlivky k výslovnosti

- ['] - označení přízvuku ve slově
- [:] - znak prodlužující předchozí samohlásku
- [ə] ; [ɪ] - úzké, temné „e“
- [v] - „u“
- [ɪ] - „i“
- [ɔ] ; [o] - „o“
- [θ] - „th“
- [æ] - široké otevřené „e“
- [ŋ] - „n“ ve spojení s k (např.: české slovo banka, branka)
- [ɹ] - „r“
- [ð] - „d“
- [ʒ] - „ž“
- [ʃ] - „š“

Slovní zásoba k lekcím:

1. lekce

HELLO! [he'ləʊ] = Ahoj! Dobrý den!
 BYE-BYE! ['baɪbaɪ] = Na shledanou!
 HELLO, I 'M... [he'ləʊ aɪm] = Ahoj, já jsem...
 BOY [bɔɪ] = chlapec
 GIRL [gɜ:rl] = děvče
 I 'M BOY. = Já jsem chlapec.
 I 'M GIRL. = Já jsem děvče.
 YES X NO [jes] x [nəʊ] = ano x ne
 PLEASE. [pli:z] = Prosim.
 THANK YOU. [θæŋk ju:] = Děkuji.
 SORRY. ['sɒri] = Promiň.

2. lekce

MUM [mʌm] = maminka
 DAD [dæd] = tatínek
 SISTER ['sɪstə] = sestra
 BROTHER ['brʌðə] = bratr
 BABY ['beɪbi] = miminko
 GRANDMA ['græn,mɑ:] = babička
 GRANDPA ['græn,pɑ:] = dědeček
 WHO 'S THIS? [hu:s ðɪs] = Kdo je to?
 THIS IS... [ðɪs ɪz] = Toto je...

3. lekce

HAPPY ['hæpi] = šťastný
 BAD [bæd] = zlý
 FINE [faɪn] = v pohodě, fajn
 SAD [sæd] = smutný
 SCARED [skeəd] = vystrašený, vylekaný
 HOW ARE YOU? [hau a: ju:] = Jak se máš?

4. lekce

SIT DOWN! [sɪt daʊn] = Posad' se!
 STAND UP! [stænd ʌp] = Postav se!
 LIE DOWN! [laɪ daʊn] = Polož se!
 CLAP YOUR HANDS! [klæp jɔ: r hændz] = Zateskej!
 LOOK AT ME! [lʊk ət mi:] = Podívej se na mě!
 JUMP! [dʒʌmp] = Skákej!
 RUN! [rʌn] = Utíkej!
 WALK! [wɔ:k] = Procházej se!

Příloha č. 4 – Rozhovor s respondentkou Martou

1. Věk?

42 let

2. Bydliště?

Heřmanův Městec

3. Vzdělání a současná práce?

Vystudovala jsem střední odbornou školu a pak si dodělala dvouletou nástavbu s maturitou na oboru kuchař – číšník. Pracuji jako kuchařka v restauraci.

4. Počet dětí?

Mám tři děti, sem do mateřské školy a do kroužku angličtiny chodí nejmladší z nich.

5. Jakými hovoříte jazyky?

Pamatuju si ruštinu, domluvit bych se dokázala a anglicky taky, ale hůř.

6. Proč jste se rozhodli zapsat syna na kroužek angličtiny?

Chodil tam i náš starší syn a kroužky ho bavily, tak jsme zapsali i nejmladšího. Líbí se mi tyhle kroužky, je to levný a děti se něco naučí, i je to baví.

7. Víte konkrétně co se na kroužcích probírá?

Přímo na kroužku jsme se nikdy podívat nebyli. Ale občas přinese syn nějaký papíry nebo vybarvování a vždycky po kroužku mi vypráví, co tam dělali. Když ho občas vyzvedává babička, tak se na angličtinu ptám aspoň večer. Snažíme se, aby tam chodil rád a angličtina ho bavila.

8. Opakujete si s dětmi látku na jednotlivé kroužky? Pokud ano, jak?

Pokud donese nějaký papíry, tak je spolu doděláme, ale to není tak často. Jinak si aspoň cestou ráno do školky, když má zrovna mít angličtinu, připomeneme slovíčka, co si pamatujeme z minula, ale občas na to taky zapomeneme nebo nestíháme, tak není čas.

9. Procvičujete angličtinu i jinak, mimo přípravu na kroužky?

Občas si právě se starším bratrem něco anglicky řeknou, třeba když někde slyší nějaké anglické slovíčko, tak starší mladšího zkouší, jestli ho zná. Líbí se mi, že spolu dokážou takhle mluvit, i když si vlastně jen hrajou, za chvíli se spolu budou naschvál bavit anglicky, abychom jim s manželem nerozuměli.

10. Plánujete navázat na výuku angličtiny v mateřské škole?

Zatím nevíme, nezjišťovali jsme, kde by to vůbec šlo. Asi uvidíme podle časových a finančních možností v září, kdyby bylo něco přijatelného a dostupného, tak ho tam přihlásíme.

11. Víte, jaké jsou v Heřmanově Městci možnosti angličtiny mimo základní a mateřskou školu?

Zatím jsme nic nezjišťovali, tak nevím jestli tady někdo třeba učí soukromě, ale to by bylo asi drahý.

12. Baví vaše dítě kroužky v mateřské škole?

Ano, chodí nadšený, líbí se mi, jak se děti v šatně po kroužku vždycky loučí anglicky.

13. S čím konkrétně jste/nejste spokojena v kroužku angličtiny?

Jsmo moc spokojeni. Když člověk slyší, kolik stojí třeba jazykový školy nebo tak, jsou dvě stovky na půl roku úplně směšná částka za to, co se tam naučí. Jsem všemi deseti pro tyhle kroužky, je to něco, z čeho si aspoň něco odnese a co se mu bude hodit do budoucna.

Příloha č. 5 – Dotazník pro rodiče

1. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- ZŠ SŠ SOU VOŠ VŠ Jiné

2. Používáte cizí jazyk běžně v práci?

- nepoužívám
 používám: Anglický jazyk
 Německý jazyk
 Francouzský jazyk
 Španělský jazyk
 Ruský jazyk
 Jiné:

3. V případě nutnosti (na dovolené, při náhodném setkání s cizincem) se domluvíme:

- anglicky německy francouzsky španělsky rusky
 jiným jazykem:
 nemluvíme žádným cizím jazykem

4. Myslíte si, že bude pro vaše děti důležité umět anglický jazyk kvůli práci? (1 – nedůležité, 3 – důležitá alespoň základní znalost, 5 – velice důležitá dobrá znalost)

1 - 2 - 3 - 4 - 5

5. Bude pro vaše děti důležité umět anglický jazyk pro osobní potřebu (cestování, komunikace s cizinci)? (1 – nedůležité, 3 – důležitá alespoň základní znalost, 5 – velice důležitá dobrá znalost)

1 - 2 - 3 - 4 - 5

6. Pomůže lepší znalosti jazyka, když se s ním u dětí začne co nejdříve?

- určitě ano
 alespoň částečně ano
 nedokážu odpovědět
 spíše ne
 určitě ne
 nemám na toto názor
Poznámky:

7. Jaký je věk vašeho dítěte?

- 3 roky 4 roky 5 let 6let 7 let

8. Nastoupí v září na základní školu?

- ano ne

9. Víte o možnosti výuky anglického jazyka ve vaší mateřské škole?

- ano ne

10. Zajímáte se o ni blíže?

- ano ne

11. Dali byste přednost výuce jiného jazyka?

- ne
 ano: německému
 francouzskému
 španělskému
 ruskému
 jinému:

12. Plánujete začít s anglickým jazykem dříve než ve 3. třídě základní školy?

- ne
 zatím jsme o tom neuvažovali
 nevíme
 ano, už jsme zahájili: v mateřské škole
 mimo mateřskou školu
 ano, plánujeme: v mateřské škole
 mimo mateřskou školu
 zatím nevíme, zjišťujeme možnosti

13. Jaké jsou důvody k zapsání/ nezapsání dítěte na kroužek? (můžete zaškrtnout více možností)

☐ zájem dítěte	☐ aby mělo náskok na ZŠ
☐ vývoj mateřského jazyka	☐ bereme to jako hru
☐ cena	☐ aby v budoucnu mluvil anglicky co nejlépe
☐ časové možnosti	☐ kvůli správné výslovnosti
☐ vyučující	☐ aby umělo základní slovíčka
☐ reference kroužku	☐ jiné:

OTÁZKY 14 – 16 JSOU POUZE PRO RODIČE DĚTÍ, KTERÉ NAVŠTĚVUJÍ KROUŽKY ANGLICKÉHO JAZYKA V MATEŘSKÉ ŠKOLE

14. Zajímáte se o výuku v kroužku – co se děti učí, o materiály?

- ano, vždy
- spíše ano
- spíše ne
- ne

15. Kolik času strávíte s dětmi přípravou na kroužek?

- procvičujeme angličtinu každý den
- v průběhu týdne, když si vzpomeneme
- před každým kroužkem si zopakujeme látku z minula
- obvykle se na kroužek nepřipravujeme
- vůbec se nepřipravujeme

16. Plánujete navázat na předškolní angličtinu od 1. třídy?

- určitě ano
- rádi bychom, zjišťujeme možnosti
- zatím jsme nad tím neuvažovali
- nevíme
- spíše ne
- určitě ne

17. Co očekáváte, že vašemu dítěti absolvování kroužku přinese? (můžete zaškrtnout více možností)

- základní slovíčka (barvy, zvířátka, čísla)
- základní fráze (poprosit, poděkovat, pozdravit)
- dobrou výslovnost
- pozitivní přístup k dalšímu učení jazykům
- anglické písničky, básničky
- dozví se něco o jiných zemích a kulturách
- rozvíjení komunikativnosti
- více kamarádů ve školce
- zábavně strávené odpoledne
- jiné:

18. Jak jste celkově spokojeni s výukou v kroužcích? (1 – nespokojeni, 5 – velice spokojeni)

1 - 2 - 3 - 4 - 5